

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Zkušenosti žen s domácím násilím

Vypracovala: Milada Lázníčková, DiS.
Vedoucí práce: Mgr. Veronika Plachá

České Budějovice 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Dále prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 30. 4. 2015

.....
Milada Lázničková

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Veronice Plaché za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Také bych chtěla poděkovat ženám, které mi poskytly rozhovor a zároveň pracovnícím Intervenčního centra pro ohrožené osoby domácím násilím Diecézní charity České Budějovice, že mi rozhovory zprostředkovaly.

Mé poslední poděkování bych ráda věnovala svým rodičům za jejich podporu během psaní této práce a po celou dobu studia.

Abstrakt

Cílem výzkumu je s použitím narativního přístupu zachytit pohled žen na vlastní zkušenosti s domácím násilím. Teoretická část se věnuje problematice domácího násilí, charakteristice osobnosti týrané ženy a narativnímu přístupu. Jako inspirace pro pochopení role oběti násilí je využita hlubinná interpretace pohádky o Modrovousevi. Praktická část popisuje vlastní výzkum, který je tvořen rozhovory s třemi ženami, které jsou v současné době klientkami intervenčního centra.

Klíčová slova

domácí násilí, porozumění zkušenosti, týraná žena, sebepojetí, narativní přístup

Abstract

The research aims to capture the view of women experience domestic violence, using narrative approach. The theoretical part deals with the issue of domestic violence, the personality characteristics of battered women and narrative approach. As inspiration for understanding the role of victims of violence is used deep interpretation of Bluebeard fairy tale. The practical part describes the research, which consists of interviews with three women who are currently clients of the intervention center.

Keywords

domestic violence, understanding, experience, battered woman, self, narrative approach

Obsah

ÚVOD.....	7
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Domácí násilí	9
1.1 Vymezení domácího násilí.....	9
1.2 Ohrožené osoby domácím násilím.....	10
1.3 Formy domácího násilí	11
1.4 Cyklus domácího násilí	13
1.5 Legislativa ve vztahu k domácímu násilí v České republice	14
2 Osobnost týrané ženy	16
2.1 Charakteristika osobnosti týrané ženy.....	16
2.2 Gender a sociální role	19
2.3 Sebepojetí	21
2.4 Pohádka o Modrovousovi	21
2.4.1 Převyprávění pohádky o Modrovousovi	22
2.4.2 Výklad pohádky dle Estés	23
3 Narativní přístup	27
3.2 Narativní přístup v historii a dnes	27
3.3 Pohled narativního přístupu na vyprávění.....	28
3.4 Narativní perspektiva	29
3.5 Narativní analýza	29
PRAKTICKÁ ČÁST	36
4 Charakteristika výzkumu	36
4.1 Metodologie výzkumu.....	36
4.2 Sběr dat	38
5 Životní příběhy žen, které prožily domácí.....	40
5.1 Nina	40
5.2 Eva	53
5.3 Dita	65
6 Výsledky výzkumu	76
7 Diskuze	82
ZÁVĚR	86
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY.....	90
Přílohy	93

ÚVOD

Prožitek násilí ovlivňuje člověka, proměňuje jeho sebepojetí i pojetí okolního světa. Násilí, pokud je pácháno mezi blízkými osobami, je vnímáno pro oběť ještě hůře. Domov by měl být vnímán jako přístav bezpečí, kde se mezi blízkými projevuje láska. Když se žena stane obětí násilí, kde pachatel není blízký člen rodiny, prožije sice bolestivé trauma, ale teoreticky může očekávat pomoc od jejích nejbližších. Pokud nastane násilí v rodině, žena ztratí pocity bezpečí tam, kde by je mohla nacházet. Proto je často potřeba intervence od pomáhajících profesí. Mýtus, že násilí v rodině je soukromou záležitostí rodiny, bohužel stále v naší společnosti panuje. Přesto již se o této problematice na veřejnosti hovoří jako o závažném tématu. Násilí v rodině není věcí soukromou, naopak, je podstatné mu věnovat náležitou pozornost. Současně je potřeba říci, že se netýká pouze žen. Ženy však jsou obětí nejčastěji. Proto je práce zaměřena právě na ně.

Cílem výzkumu je zachytit pohled žen na vlastní zkušenosti s domácím násilím. Pro naplnění cíle je v teoretická část věnována problematice domácího násilí z různých úhlů pohledu. Je uveden charakteristický cyklus, jak násilí probíhá, jaké má formy a kdo jsou ohrožené osoby. Představena je i legislativa, která se domácímu násilí věnuje a díky které se od roku 2007 mění přístup k pomoci obětem. Na základě toho v každém kraji vznikají intervenční centra pro ohrožené osoby.

V další kapitole se věnuji charakteristickým rysům osobnosti žen, které jsou týrané. V této kapitole se věnuji pojetí týrané ženy také z pohledu transakční analýzy a také hlubinné psychologie ve výkladu pohádky o Modrovousovi.

Třetí významná kapitola se věnuje narativnímu přístupu. Je to z důvodu, že narativní přístup pomáhá pochopit žitou zkušenost.

Ve výzkumu jsem použila již zmíněný narativní přístup, kdy jsem narativní rozhovor doplnila metodou čáry života. V praktické části pomocí narativní analýzy uchopuji zkušenosti žen, které prožily násilí. Ženy byly napadány agresory, vůči nimž byly v roli manželky, snachy, matky a dcery. Tyto ženy dochází do Intervenčního centra pro osoby ohrožené domácím násilím pod Diecézní Charitou České Budějovice, kde jsem vykonávala praxi. Proto jsem s touto problematikou již byla pečlivě seznámena před psaním práce.

Vnímám u sebe vnitřní motiv pro porozumění zkušenosti žen. Pracuji v neziskové organizaci Centrum naděje a pomoci, kde se také setkávám s problematikou týraných žen. Proto vnímám jako velmi podstatné této problematice co nejlépe porozumět.

V práci pro naplnění cíle si pokládám 5 výzkumných otázek. Hlavní výzkumná otázka zní: Jaké jsou životní příběhy žen, které prožily domácí násilí?

Dílčí výzkumné otázky jsou následující: Jak vypravěčky ztvárňují vlastní roli ve svém příběhu? Jak se do zkušeností s domácím násilím promítá životní role (partnerka, dcera, matka agresora) žen obětí? Jaký je obraz pomáhajících v očích vypravěčky ve vyprávění? Jaké jsou žánry příběhů, které ženy vyprávěly?

Stěžejní odbornou literaturou pro vypracování této práce jsou knihy Ševčíka a Špatenkové (2011) Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence a od Řiháčka, Čermáka a Hytycha (2013) Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy a odborný článek od Chrze a Čermáka (2005) Žánry příběhů, které žijeme.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Domácí násilí

V této kapitole se objasňuje, co je domácí násilí. Věnuji se ohroženým lidem, kteří mají vyšší prevalenci se stát oběťmi. Následně se věnuji formám domácího násilí a jeho cyklu. Poté věnuji prostor i legislativě, která umožnila vzniku Intervenčních center pro osoby ohrožené domácím násilím.

1.1 Vymezení domácího násilí

Problematika domácí násilí se považuje za závažný celospolečenský problém naší společnosti. Ačkoliv toto téma je často diskutované, nemá zatím jednotnou definici (Kotková, 2014).

Podle mě je nejvýstižnější definice od expertní skupiny Aliance proti domácímu násilí, která tvrdí, že: *„Domácí násilí je fyzické, psychické anebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti, intenzita násilných incidentů se stupňuje a vede ke ztrátě schopností včas tyto incidenty zastavit a efektivně vyřešit narušený vztah.“* (Expertní skupina aliance proti domácímu násilí, domacinasili.cz, 2007)

Aby skutek domácího násilí byl naplněn, musí obsahovat všechny následující atributy, které jsou: opakování a dlouhodobost, eskalace, rozdělení rolí a neveřejnost.

Tyto znaky slouží také k pochopení, co je a co není domácí násilí. Jde o to, že po jednom útoku v jakémkoliv rozsahu v domácnosti nemůžeme stanovit, že jde již o domácí násilí, i když to může být jeho začátek. Tenze domácího násilí se stupňuje, takže se může stát, že na začátku domácí násilí probíhalo formou urážek a na konci může hrozit oběti zabití. Podstatným znakem je, aby role byly jasně a zřetelně rozdělené na osoby ohrožené versus na osoby násilné. Pokud se role střídají nebo dochází ke společným rvačkám, nemůžeme hovořit o domácím násilí. Domácí násilí je zpravidla realizováno mimo společenskou kontrolu a může se stát, že o násilí neví ani nejbližší oběti nebo agresora (Expertní skupina aliance proti domácímu násilí, domacinasili.cz, 2007).

Je důležité domácí násilí vnímat jako hluboce závažný problém naší společnosti. Domácí násilí je vnímáno jako jedna z nejzávažnějších forem agrese. Je to z důvodu, že domácí násilí představuje velké nebezpečí pro oběti, protože je často skryté a těžko se dokazuje, že domácí násilí v rodině probíhá. Taktéž se jedná o problematiku nezdravých vztahů v rodině, kde se mohou vyskytovat i děti a i ony se mohou stát oběťmi či často získávají nevhodné vzorce z vypozařovaného domácího násilí. Rodina nedokáže dítěti nabídnout bezpečné a podnětné prostředí. Proto selhala (Kotková, 2014).

První pomocná sdružení obětí domácího násilí byly feministické skupiny na ochranu žen. Přesto je potřeba vnímat, že obětí se může stát kdokoli, nehledě na rodovou příslušnost. V odborných kruzích se často hovoří o osobě ohrožené domácím násilím jako o oběti a o osobě násilné jako o agresorovi nebo násilníkovi. Toto označení již vyvolává nevyřčenou, ale jasnou charakteristiku dané osoby. Například při představě agresora málokdo by si představil, že se jeho chování v budoucnu může změnit. Taktéž ve slovech agresor a oběť je jasně vnímána asymetrie pohlaví. Protože rod agresora či násilníka je mužský. Vždy řekneme „ten“ agresor a ne „ta“ agresor. A když se hovoří o oběti, automaticky volíme rod ženský, protože říkáme „ta“ oběť. Je potřeba vnímat, že v roli ohrožené osoby se mohou stát jak ženy, tak muži, a to v jakémkoliv věku, tedy jako děti, dospívající, dospělí nebo senioři (Kotková, 2014).

1.2 Ohrožené osoby domácím násilím

Špatenková a Ševčík (2011) také tvrdí, že osobou ohroženou domácím násilím se může stát kdokoli, přesto vnímají, že některé osoby v rodině, mohou být ohroženější. Jedná se o následující osoby.

Děti - Jedná se především o děti, které vyrůstají v nefunkčních rodinách, a především ty, jejichž matka je obětí agresora. Také jsou to děti, které mají nevlastního otce, děti se zdravotním postižením nebo které mají psychosociální problémy. Oběťmi se často také stávají děti, které jsou těžko výchovně zvladatelné.

Ženy – Ženy jsou nejrizikovější skupina. Procentuálně jsou z 92 – 98% oběťmi násilí oproti ostatním rizikovým skupinám. Často jsou to ženy, které v dětství byly oběťmi nebo svědky domácího násilí. Jedná se často o ženy, které se vdaly velmi brzo po dosažení plnoletosti nebo ještě před dosažením plnoletosti, ženy, které otěhotněly dříve, než se provdaly, a vychází z rozvrácené rodiny. Oběťmi se stávají především, ženy, jejichž muž je

promiskuitní, vyžaduje od ženy perverzní sexuální praktiky, má problémy se závislostí na alkoholu, drogách nebo je gamblerem. Dalšími rizikovými faktory pro ženu je, pokud ona sama užívá drogy, má depresivní a úzkostné stavy, projevuje se pasivně agresivním způsobem a její chování má suicidální sklony.

Muži – Muži, kteří se stávají oběťmi, jsou často muži, kteří jsou starší nebo invalidní. Bývají to často muži, kteří trpí depresemi, kteří mají problémy se závislostí, jsou extrémně pasivní a submisivní. Okolí je často hodnotí, že jsou „hodní, až blbí“. Spouštěčem domácího násilí bývá, že se výrazným způsobem změnila sociální situace a agresor má problém s adaptací, jako příklad lze uvést ztrátu zaměstnání. Muži, kteří jsou oběťmi žen, které na nich páchají domácí násilí, mohou trpět strachem bránit se, protože si uvědomují, že jejich síla je mnohonásobně větší, a pokud by se bránili fyzickému útoku, mohli by ženě ublížit.

Senioři – Problematika domácím násilím na seniorech se dostává do povědomí veřejnosti v posledních letech. Někteří senioři mohou působit křehkým dojmem. Riziková skupina seniorů jsou lidé, kteří již nejsou soběstační a z tohoto důvodu jsou závislí na svých blízkých. Zdravotní stav nedovoluje těmto seniorům, aby dostatečně vyjádřili své potřeby. U závislých seniorů se může objevit týrání, zanedbávání, nerespektování důstojnosti. Násilníci bývají často vlastní děti a vnuci.

Zdravotně postižené osoby – Nejohroženějšími osobami ze zdravotně postižených jsou zdravotně postižení lidé se značnými funkčními deficity, kteří potřebují neustálou péči své rodiny. Péče o tyto osoby se stává časově, fyzicky a psychicky náročnou pro osoby pečující. Proto tato výrazná zátěž může být spouštěčem domácího násilí.

1.3 Formy domácího násilí

Autoři odborných publikací vymezují různé formy domácího násilí. Autoři používají různou terminologii pro formy. Ucelené pojetí domácího násilí předkládají Ševčík a Špatenková (2011), kterou prezentují také. Domácí násilí může obsahovat formy fyzické, psychické, které se ještě dělí na verbální a neverbální, dále ekonomické, sociální a sexuální.

Fyzické násilí je neviditelnější forma násilí způsobená na oběti. Agresor vůči oběti používá svoji fyzickou sílu pro ukázání převahy, či aby oběť poškodil. Fyzické násilí nemohu vyjmenovat, protože obsahuje široké spektrum působnosti fyzické moci nad oběti. Fyzické násilí neznamena jen bití, kopání, škrcení a podobně. Ale může obsahovat i

perverzní způsoby, jako je vytrhování ochlupení z genitálií, pálení a tak dále. Fyzické násilí nemusí být jen zjevnou formou, ale i skrytou, kdy se agresor dopouští bezohledného jednání při řízení vozidla, oběť nechá samotnou na ohrožujícím místě, nedovolí oběti k přístupu lékařské pomoci, nebo může oběti zamezit přísun spánku a jídla.

Psychické násilí se u oběti projevuje duševním utrpením. Toto násilí se velmi těžko dokazuje a někdy i rozpoznává. Jde o to, že podlitiny, které vznikly po agresivním útoku, jsou viditelné a ošetřující lékař zanechá zprávu po lékařském ošetření. Ale psychické násilí tak lehce prokázat nejde, obzvláště když násilník je schopen násilí ve svých očích zdokonalit na první pohled (někdy i na druhý) do sociálně akceptovatelných norem. Rozeznat psychické násilí bývá někdy opravdu obtížné. Přitom je důležité vnímat, že psychické násilí mívá často horší dopady než násilí fyzické. Oběti začnou mít jiné sebepojetí, než které měly před domácím násilím. Sebeúcta, sebevědomí a sebedůvěra u oběti často velmi klesnou.

Jak jsem se již zmínila výše, psychické násilí může mít podobu verbální a neverbální. Pod neverbálním si můžeme například představit zničení oblíbených věcí. Verbální psychické násilí má opět široké spektrum, jako jakékoliv násilí. Psychické verbální násilí může být urážení, ale zastrašování, vyhrožování například zabitím oběti, dětí nebo mazlíčka, citové vydírání a podobně. Často během verbálního násilí dochází k tomu, že označuje oběť za nesvéprávnou či jinak psychicky labilní, čímž vyvolává ještě větší strach.

Ekonomické násilí zpravidla obsahuje omezení k přístupu potřebných financí pro život oběti, pro jejich děti a výdaje, které jsou potřebné pro běh domácnosti. Násilníci vyžadují často nekompromisní přehled nad výdaji a příjmy oběti. Do ekonomického násilí také patří využívání věcí, které patří oběti, bez jejího souhlasu, jako je například převzetí auta nebo nepříslušné nakládání s vlastnictvím oběti.

Sociální násilí tito autoři označují v případě, že se jedná o násilí izolační. Agresor často narušuje komunikaci a vztahy oběti s druhými lidmi. Toto ale jiní odborníci na domácí násilí vnímají tak, že izolace spadá do emocionálního násilí nebo psychického násilí. Během vývoje násilí agresor nad obětí získává absolutní moc a přehled nad jejím jednáním. Kontrola může dosahovat do takových extrémů, že agresor vyžaduje přehled, kdy oběť chce jít na toaletu, aby jí to povolil. Když se sociální násilí prohloubí, u oběti většinou nastává reakce strachu a studu.

Sexuální násilí se především objevuje v partnerském vztahu. Podle výzkumů, které pochází z USA, aspoň polovina týraných žen byly od svého partnera nejméně jedenkrát

znásilněné. Pro Českou republiku takovou statistiku nemáme, proto odborníci předpokládají, že situace je stejná jako v USA. K tomu sexuální násilí je velmi citlivá a intimní záležitost a je náročné vytvořit empirické výzkumy. Sexuální násilí je jakýkoliv nedobrovolný sexuální akt v jakémkoliv míře a v jakémkoliv druhu. Také není vhodné pohlížet na sex mezi manželi, že se jedná o plnění „manželských povinností“. Sexuální násilí nemusí znamenat, že se agresor sexuálně uspokojí. Pro agresora sexuální násilí znamená, že své oběti dokazuje svoji nadřazenost oproti ní samotné. Oběti tím dokazuje, že mu je podřízená a že ji pokoří a poníží.

1.4 Cyklus domácího násilí

Na první pohled se může zdát, že se průběh domácího násilí nedá předvídat a že k aktům domácího násilí dochází neustále. Skutečnost je ale opačná. Domácí násilí probíhá v jistém vzorci, který poprvé popsala americká psychologka Walkerová (1979) a také zavedla poprvé pojem „syndrom týrané ženy“.

Fáze cyklu jsou čtyři. Každý cyklus trvá jakkoliv dlouho a v jakékoliv intenzitě. Tento cyklus se stává bludným kruhem domácího násilí, protože oběť vnímá svoji bezmocnost. Než začnou fyzické útoky na oběť, často oběť již snáší psychické násilí. Problémem také je, že délky fází se zkracují a jejich brutalita násilí se zvyšuje.

Ševčík a Špatenková (2011) přeložili názvy fází jako hromadění (vzrůstání) napětí, incident, usmíření a klid.

Ve fázi napětí vnímá agresor podráždění a nespokojenost, kterou dává najevo. Agrese se projevuje pasivní formou nebo agresor svůj vztek uvolňuje pomocí křiku. Oběť pocítuje strach a snaží se násilníkovi vyhovět ve všem. Je vůči agresorovi v submisivní pozici. Již v této fázi se u oběti projevují pocity viny, že agresor není dostatečně spokojený a viní z toho sama sebe, že agresorovi nepomáhá dostatečně zvládnout jeho momentální nastavení.

Fáze násilí je projevem otevřeného násilí agresora vůči oběti. Oběť zažívá kromě násilí samotného neskutečný strach, úzkost, bezmoc a zoufalství. Během této fáze může být oběť zmlácena, znásilněna nebo i zabita. Během této fáze často oběti volají o pomoc na policii. Problémem je, že pokud oběť zůstane ve vztahu, násilník zjistí, že násilí mu prošlo a brutalitu násilí většinou zintenzivní.

Když násilník vycítí, že oběť má tendenci ze vztahu odejít, uvědomí si, že by ji mohl ztratit a tím by ztratil i kontrolu nad ní samotnou. Proto nastane fáze usmíření a líbánek. Agresor se snaží o usmíření nebo usmíření aspoň předstírá. Své oběti kupuje dary, květiny, omlouvá se jí. Snaží se o odpuštění. Pokud přesto oběť chce odejít, začne vyhrožovat oběti, že se sám zabije, začne se poškozovat a citově ji začne vydírat. Pokud i přes tento citový nátlak oběť stále chce odejít, použije často třetí taktiku, začne relativizovat, co se v předchozí fázi stalo a snižovat skutkovou podstatu. Oběť většinou z tohoto chování je zmatená, dojde u ní k popření a minimalizuje si následky a výsledně ve vztahu zůstane.

Fáze klidu je období, když už oběť se rozhodla zůstat dál ve vztahu. Agresor se zprvu snaží plnit své sliby. Přesto pomalu začne u sebe cítit tenzi z různých problémů a opět vzniká hustá atmosféra. Násilník a oběť se opětovně dostanou do další fáze a to fáze napětí.

Tento cyklus se může stále opakovat a má vždy různou délku, proto fáze se můžou měnit během pár hodin, ale i také během několika let. Jelikož násilí se stává po každém cyklu brutálnější, je výstižnější popisovat vývoj násilí jako spirálovitý a ne v symbolickém kruhu.

1.5 Legislativa ve vztahu k domácímu násilí v České republice

Kotková (2015) se zmiňuje, že v České republice bylo domácí násilí velmi dlouho vnímáno jako soukromá záležitost rodiny a proto také nebyla žádná legislativa, která by ochraňovala oběti násilí. Jedinou možností, kterou oběti měly, byl odchod.

Teprve až v roce 2004 byl do trestního zákoníku zařazen trestný čin „týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě nebo osoby blízké“ a to v §215 zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákoník. Po vzniku nového trestního zákoníku se stále s touto skutkovou podstatou počítá a to jako trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.

K 1. 1. 2007 vstoupily do platnosti 2 nové zákony, které mají velký vliv na ochranu obětí domácího násilí. Byl upraven zákon o sociálních službách a tím ze zákona vznikla intervenční centra v každém kraji, která nabízejí pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Jedná se o zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Také vznikl zákon 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Zde vznikl institut vykázaní násilné osoby ze společného bydlení na 10 dní, který lze prodloužit i na 30

dní. Pro násilníka to znamená, že se dle soudního rozhodnutí nesmí k oběti přiblížit a to platí i opačně.

Kotková (2015) také píše, že nově v České republice začaly vznikat i programy pro osoby násilné. Cílem těchto programů je, aby agresori své násilné chování nahradili jednáním adaptivnějším. Tyto programy výsledně slouží jako prevence domácího násilí.

2 Osobnost týrané ženy

V této kapitole vymezují osobnost týrané ženy. Následně se věnují problematice genderu a sociálním rolím dcery, manželky a matky z důvodu, že ženy ve výzkumu byly vůči agresorům v těchto rolích. Také se věnují sebepojetí dle sociálně-kognitivní psychologie a to z důvodu, že domácí násilí ovlivňuje u obětí vlastní pojetí a pojetí světa. Poté se věnují pohádce o Modrovousovi, a její analýze pomocí hlubinného pojetí.

2.1 Charakteristika osobnosti týrané ženy

Ševčík a Špatenková (2011) uvádí, že odborníkům na domácí násilí se podařilo identifikovat společné charakteristiky týraných žen. Velmi často se můžeme setkat s názorem, že tyto ženy mají nízkou sebeúctu, jsou přesvědčeny, že týraní si od agresora zaslouží a vnímají vinu, že příčiny násilí zaviniily ony samy. Dobroszýnska-Mesterhezy vytvořila portrét týrané ženy. Tento portrét má tyto následující charakteristiky:

- *„je materiálně závislá na svém partnerovi;*
- *je podřízená (submisivní) a poslušná;*
- *udržuje minimální nebo žádné sociální kontakty s dalšími lidmi;*
- *často omlouvá partnerovo chování jeho náladou nebo nepříjemnostmi, které prožil v práci, či jako důsledek zážitků z dětství;*
- *je vystrašená;*
- *trpí pocitem bezmoci, beznaděje a bezcennosti;*
- *myslí si, že situace nemá řešení, ačkoli už nemůže déle snést partnerovo násilí;*
- *má intenzivní pocity viny a je přesvědčená, že to, co se jí přihodilo, si zaslouží (Je to moje chyba...);*
- *rychle si zdůvodní, že je to poslední bití, které ji potkalo, bezmezně věří, že se partner „zlepší“;*
- *stydí se vyprávět o svých zkušenostech a způsobech, jakými s ní partner zachází;*
- *má snahu používat se jako pokus o upevnění intimního vztahu se svým partnerem;*

- *je silně emocionálně závislá na partnerovi – neumí si představit život bez něho, ale ani s ním.*“ (Bandura-Madej, 1999 in Ševčík & Špatenková, 2011, str. 92)

Kotková (2014) informuje o nových výzkumech zabývajících se systémovým pojetím domácího násilí. V systémovém přístupu je rodina vnímána jako systém s vlastními interakcemi a vazbami. Jestli jedinec se snaží interakci v systému změnit, ostatní členové na změnu reagují a mohou pracovat také na změně vazeb v rodině. Pokud se o změnu pokusí v rodině jen jedna osoba a ostatní členové tuto změnu neakceptují, je pravděpodobné, že změna v rodině neproběhne. Domácí násilí často v rodině je zautomatizovaný patologický vzorec chování, který bez vědomé snahy nelze změnit. Proto pokud oběť domácího násilí se sama snaží o změnu a agresor nebude mít ochotu tuto změnu přijmout, vazby v rodině zůstanou stejné a u oběti může nastat frustrace, že změna nenastala. Co je také podstatné, že tento princip je stejný, když se o změnu snaží agresor. Proto násilník, který se snaží o změnu, navštěvuje preventivní programy na zvládání agrese, ale okolí tuto změnu odmítne přijmout, patologický vzorec pravděpodobně zůstane. Může se i stát, že oběť, která je zvyklá na patologický vzorec násilného chování vůči ní, může tento násilný akt i sama vyvolat.

Tyto nové informace převracují systém řešení domácího násilí. Začíná se počítat s vlastnostmi oběti a nejen agresora při vzniku domácího násilí. Proto řešením domácího násilí je nutná spolupráce oběti a agresora.

Bednářová a kol. (2009) píší, že je důležitá práce s vlastnostmi oběti, jinak oběť bude vstupovat do patologických vztahů, kde se stává opětovně ohroženou osobou domácího násilí. U ohrožené osoby, která je často týraná, se může projevit syndrom naučené bezmoci. Koncept naučené bezmoci zjistil Seligman za podkladem klasického podmiňování. U týrané ženy se může také projevit Stockholmský syndrom, při kterém oběť získává kladný vztah k agresorovi.

Ohrožená osoba následkem týrání může získat posttraumatickou stresovou poruchu. Touto poruchou jsou ohroženy především ženy, které byly sexuálně týrány. V některých studiích se uvádí, že po těchto zkušenostech až 80% žen získá posttraumatické syndromy (Acurus.cz, 2011).

Problematické týraných žen, se věnuje také Norwoodová (1994), která vychází z předpokladu, že ženy, které vstupují do patologických vztahů, naplňují svoji potřebu cítit se užitečně. Tato potřeba vychází z naučeného vzorce ze vztahu se svým otcem. Otcové týraných žen často trpí nějakou patologií a nevěnují svým dcerám dostatečnou pozornost a lásku. Tyto dívky se snažily o náklonnost a přijetí svého otce a často marně. Následně tyto dívky, když se stanou dospělými ženami, opakuji tento vzorec ve výběru svého partnera. Tento vzorec je pro ně již naučený a známý. Jejich partneři si jim dostatečně nevšímají a opomíjí jejich potřeby. Partneři trpí často nějakou závislostí, často nepracují a tyranizují své partnerky. Následně tyto ženy se snaží, na úkor svých potřeb, svého partnera změnit. Přitom vnímají pocity viny, že je jejich chyba, když je partner tyranizuje, že se dostatečně pro partnery neobětovaly. Autorka také poukazuje na tematiku sexuality týraných a zneužívaných žen. Tyto ženy využívají sex, aby si partnera udržely a uzdravily ho. Sex využívají jako zbraň a ne jako odevzdání se jeden druhému. Sex, který mezi ní a partnerem probíhá, je velmi eroticky nabitý. Proto když tato žena si najde muže, který si jí váží a projevuje jí lásku, následně nevnímá, že by mohla partnera nějak změnit a tím nemůže použít sex jako zbraň. Proto sex, který pro ni byl dříve žhavý, se stabilním partnerem pro ni stává nudným a všedním. I proto si pak žena najde znovu nezdravý vztah, kde může naplňovat svoji potřebu pomoci druhému. Proto je potřeba v terapii pracovat s ženou na její sebeúctě a přijetí vlastní sexuality. Norwoodová tyto oběti charakterizuje jako ženy, které milují příliš.

Na koncept Norwoodové navazuje Kroček (2004), který poukazuje na skutečnost, že charakteristika žen, které milují příliš, odpovídá konceptu hraniční poruchy osobnosti.

Na problematiku domácího násilí lze pohlížet pomocí transakční analýzy jako na trojúhelník vzájemné závislosti neboli na Karpmanův dramatický trojúhelník. Transakční analýza popisuje vztahy mezi obětí, pronásledovatelem a zachráncem. Popisuje, čeho zúčastnění chtějí dosáhnout, a charakterizuje příčiny, proč agresor i oběť ve vztahu, který je na první pohled nevyhovující, zůstávají. Pronásledovatel dává oběti najevo, jak je neschopná a k ničemu. Svoji oběť tyranizuje. Násilník potřebuje svoji oběť, i když vnímá, že je pro něj nevyhovující osobou. Protože bez oběti by nebyl pronásledovatelem. Oběť představuje bezmocnou osobu, která je bezradná. Oběť zůstává ve vztahu, protože má pocit, že nemá dostatek síly sama na vymanění se z něj. Oběť věří, že se musí změnit ostatní a ne ona.

Zachránce je třetí osoba, která se snaží oběti pomoci. Jeho pomoc ale není dostačující na to, aby oběť přestala být obětí, protože on sám by pak přestal být zachráncem. Zachránce vnitřně potřebuje, aby mohl někoho stále zachraňovat. Eric Berne popsal hru „Ano, ale...“, kdy oběť žádá o radu, ale hledá argumenty, proč zůstat v nevyhovujícím vztahu. Tuto strategii velmi často používají ohrožené osoby, když hledají důvody, proč dále setrvat v nevyhovujícím vztahu (Ševčík & Špaténková, 2011).

2.2 Gender a sociální role

Práce je zaměřena na oběti ženského pohlaví. Ženy, s kterými jsem vedla rozhovor, byly vůči agresorovi v roli manželky, matky a dcery. Proto se v této kapitole věnuji vymezení genderu a životních rolí dcery, manželky a matky.

Proto bych nyní ráda vymezila problematiku genderu a sociálních rolí.

Genderové stereotypy, stejně jako ostatní stereotypy ve společnosti, odrážejí to, co lidé pozorují a vnímají při dění každodenního života. Když lidé často pozorují specifickou skupinu lidí, která často vykonává konkrétní činnosti, je pravděpodobné, že uvěří, že schopnosti a vlastnosti osobnosti, která vykonává tuto činnost, jsou následně typické pro onu specifickou skupinu lidí. Například když lidé budou pozorovat pečlivé ženy, které pečují o své děti, je pravděpodobné, že se budou následně domnívat, že péče o dítě je typické pro roli ženy. Protože většina aktivit lidí jsou určeny podle jejich různých sociálních rolí, stereotypy o skupinách lidí by měly odrážet rozdělení těchto skupin v sociálních rolích ve společnosti (Eagly & Steffen, 1984).

Dcera - Ve většině kulturách dívky od útlého věku jsou podněcovány, aby pečovaly o ostatní, aby byly zodpovědné a poslušné. Oproti tomu chlapci byli vedeni, aby byli nezávislí a úspěšní. Dokonce agrese u pětiletých dívek není tolerována, u chlapců ano. Naopak chlapci byli dospělými podporováni, aby se chlapec pral, pokud se s ním jiné dítě začalo prát. Dívkám je praní zakazováno. V naší společnosti dívky jsou výsledně ve starším věku méně samostatné a méně fyzicky asertivní než chlapci (Oakleyová, 2000). Sebepojetí dívek je často závislé na představě „hodných holčiček“. Proto se snaží vyhýbat hádkám a sporům. Jejich pocity úspěšnosti vznikají především v situacích, kdy mohou o někoho

dalšího pečovat. Pokud reagují agresivním způsobem a odmítáním, objevují se u nich pocity viny (Karsten, 2006).

Manželka – Před pár desítkami let bylo pro ženu jako manželku typické, že ona se má starat o domácnost, rodinu a výchovu dětí. Na rozdíl od muže, který představoval „hlavu rodiny“ a rodinu finančně zabezpečoval. V současnosti se rozdíly pomalu stírají a starost o různé oblasti kompetence mají obě pohlaví. Od manželky se očekává, že oproti svému manželovi bude o vztah pečovat především ona. Proto je také od společnosti kladen důraz na to, jaké své postoj a způsoby chování žena v manželství vyjadřuje. Jelikož ženy dělají pro vztah více než muži, více vyhledávají a přijímají případnou pomoc poradců. Manželka je ochotná se více přizpůsobit svému manželovi než manžel manželce, protože manželka se snaží především o zvýšení citové partnerské spokojenosti (Karsten, 2006).

Matka – Matky mají podle společnosti více odpovědnosti za péči o dítě a domácnost než otcové. Matka na několik let přestane pracovat, aby se mohla intenzivně věnovat péči o dítě. Nejen že matka opustí zaměstnání, ale často se vzdá kvůli nedostatku času i uspokojování vlastních potřeb mimo rodinu. Především ze začátku jsou sociálně izolované a začnou být finančně závislé na svém manželovi. Velmi často kromě toho, že se žena stane matkou, stane se následně i hospodyní v domácnosti, přičemž žena v domácnosti má nejnižší místo v hodnotovém žebříčku v naší současné společnosti. Proto pro matky může být náročné udržet si na sebe vlastní pozitivní sebehodnocení (Karsten, 2006). Být matkou znamená pro ženu především osobní naplnění. Mateřství může být smyslem života ženy. Také matka získá většinou radostný vztah s dítětem. Matce se otvírá možnost spřátelení se s dalšími matkami (Sobotková, 2001).

Baruch a Barnett (1986) se věnují tématu ženských sociálních rolí v návaznosti na spokojenost ženy. Autoři zjistili důležitý poznatek, že spokojenost ženy nevzniká na získání kvantitativně více sociálních rolí, jako je například manželka a matka, ale že pro ženu je důležité, jak se v sociální roli cítí. Tedy jde o kvalitu rolí a ne kvantitu. K tomu každá žena je individuální a i etnické rozdíly mají vliv na vnímání své sociální role.

2.3 Sebepojetí

V kapitole „Charakteristika osobnosti týrané ženy“ si všímám, že domácí násilí u žen má dopad na jejich sebepojetí. Mají nízkou sebeúctu, trpí pocitem bezmoci, beznaděje a bezcennosti a jsou submisivní. Proto vnímám za podstatné věnovat se konceptu sebepojetí. Proto předkládám teorie o sebepojetí dle sociálně-kognitivní psychologie.

Blatný a Plháková (2003) sebepojetí člení dle sociálně-kognitivní psychologie na kognitivní aspekt Já, emoční aspekt Já a konativní aspekt Já.

„Kognitivní aspekt já se týká obsahu a struktury sebepojetí: suma všech znalostí o sobě (obsah sebepojetí) je určitým způsobem kognitivně organizovaná (struktura sebepojetí).“ (Blatný & Plháková, 2003, str. 105) Sebepojetí se vytváří na základě vlastních konstruktů a kognitivních modelů uspořádání údajů o sobě samém (Blatný & Plháková, 2003).

Emoční aspekt Já je vyjádřením vztahu k sobě samotnému, vlastními prožitky, které diferencují vlastní hodnocení, jako je sebeúcta, sebehodnocení, sebedůvěra. Dimenze hodnocení je na škále pozitivivity a negativity (Blatný & Plháková, 2003).

Konativní aspekt Já je též vnímaný jako motivační nebo behaviorální aspekt. Představa sama o sobě vycházející ze skutečnosti nebo z vlastních představ sám o osobě, především ideálního Já, ovlivňuje seberegulaci. *„Sociálně-kognitivní přístup k seberegulaci zdůrazňuje roli osobních standardů, norem, cílů či aspirací, které jsou hlavními měřítky sebehodnocení a pohnutkami chování.“* (Blatný & Plháková, 2003, str. 121)

2.4 Pohádka o Modrovousovi

V tradici hlubinné psychologie jsou pohádky a mýty vnímány jako zobrazení určitých univerzálně platnějších vzorců chování a prožívání. Jednotlivé příběhy pak mohou být vnímány jako ztělesnění porozumění některým lidským zkušenostem.

Bettelheim (2000) píše, že pohádky působí na nevědomou, předvědomou a vědomou mysl. Pohádky morálně vychovávají a mají vliv na zvládání psychologického růstu. Díky pohádkám jedinec může lépe porozumět sám sobě.

V knize věnované ženské hlubinné psychologii od C.P. Estés je uvedena pohádka o Modrovousovi, kterou můžeme vnímat jednak jako výpověď o přirozeném nebezpečí, přirozeném dravci, kterého má každý ve své duši, ale zároveň je zde ztvárněn příběh naivní ženy, snadné kořisti, kterou tento dravec ovládne a chce ji zničit. Toto vnímám jako jasnou paralelu zkušeností žen s domácím násilím a proto ji předkládám.

Estés (1999) vykládá pohádku o Modrovousovi pomocí hlubinné psychologie. Osoby v pohádce představují vnitřní hlasy nevědomí. Pohádka vypráví, jak se žena může dostat do role oběti a jak může nalézt vnitřní sílu, aby následně byla schopna odejít z nevhodného vztahu.

2.4.1 Převyprávění pohádky o Modrovousovi

Pohádka o Modrovousovi vypráví o muži s hrozivým indigovým vousem, podle kterého se jmenoval Modrovous. Dokázal rozpoznat osobnost žen. Modrovous se snažil zaujmout tři sestry. Aby sestrám ukázal, jak je znamenitý, je a jejich matku pozval na výlet, kde je zahrnul noblesou a luxusem. Sestry během výletu byly tímto tak okouzleny, že začaly o Modrovousovi přemýšlet, že by nemusel být tak špatný, jak o něm mínily předtím. Po návratu dvě starší sestry si uvědomily, jak naivně smýšlely a proto se rozhodly, že Modrovouse nechtějí už nikdy vidět. Nejmladší sestra však měla pocit, že muž, který dokáže být tak okouzlující, nemůže být tak zlý. Sama sebe přesvědčila, že ani jeho vous není tak modrý a tím je i méně děsivý. Když nejmladší sestru Modrovous požádal o ruku, rozhodla se, že si ho vezme a nastěhovala se k němu do zámku. Jednoho dne Modrovous potřeboval odjet, a tak řekl své mladé ženě, že si může dělat na celém panství cokoliv, co chce, jen nesmí použít jeden malý klíček, který jí dal do ruky s ostatními klíči. Na návštěvu přijeli k novomanželce její dvě starší sestry a novomanželka se jim chlubila, že má hodného muže a že si může dělat, co chce, až na to, že nesmí odemknout nějaké neznámé dveře, ke kterým patří tento klíček. Sestry byly zvědavé, a proto se rozhodly, že zkusí prohledat každou místnost a najít k čemu ten záhadný klíček patří. Tak udělaly. Jedna sestra našla zamčené dveře a povolala ostatní k nim. Rozhodla, že klíčkem odemkne záhadné dveře. Dveře odemkla a sestry se zděsily, co uviděly v místnosti. V malé místnosti byly zakrvácené, zčernalé kosti a lebky. Sestry se tak lekly, že rychle zabouchly dveře a zamkly. Jenže ten malý klíček, začal krváčet a krev nešla zastavit. Novomanželka se snažila, aby krev z klíčku vydrhla, ale nešlo to. A to na něj použila žíně, popel i omotala ho pavučinami. Stále z klíčku tekla krev. Proto se rozhodla, že ho schová do své skříně. A tak udělala. Sestry odjely a

Modrovous se vrátil a chtěl po své ženě svazek klíčů. Dostal ho, a všiml si, že na něm chybí malý klíček. Proto se ptal své ženy, kde je. Novomanželka měla strach, proto Modrovousovi řekla, že klíček ztratila. Avšak Modrovous jí to nevěřil, křičel na ni a tahal ji za vlasy. Modrovous se rozhodl otevřít její skříňku, kde uviděl malý klíček, který zatím zakrvácel její hedvábné šaty. Když to Modrovous uviděl, zařval na svoji ženu, že se jde do malé místnosti, kde ji zabije. Novomanželka si na něm vyprosila, ať jí dá ještě chvíli času, že se chce pomodlit a připravit se na smrt. Modrovous jí řekl, že ji tedy chvíli dá, aby se mohla pomodlit. Místo modlitby však sestra volala na své starší sestry, aby jí přišli na pomoc její bratři. Volala na sestry třikrát, a když už se chystal Modrovous svoji ženu zabít, sestry odpověděly konečně kladně, že bratři jsou již blízko a v té chvíli bratři vtrhli místnosti a Modrovouse zabili. Jeho tělo rozsekali a nechali jeho zbytky mrchožroutům (Estés, 1999).

24.2 Výklad pohádky dle Estés

2.4.1 Přirozený duševní dravec

Každá žena, i každý muž, má ve své duši přirozeného duševního dravce, kterého představuje v pohádce Modrovous. Přirozený duševní dravec je silná destruktivní síla v nevědomí. Pro ženu je potřebné, aby žena si téhle temné síly byla hluboce vědoma. „*Chce-li žena ovládnout tohoto přirozeného dravce duše, musí mít moc nad všemi svými instinktivními silami. Patří mezi ně hluboké porozumění, intuice, vytrvalost, láska, ostré smysl, předvídavost, zpěv nad mrtvými, intuitivní léčení a péče o svůj vlastní tvůrčí oheň.*“ (Estés, 1999, str. 48) Žena by neměla zapomínat, že tento dravec čeká na svoji příležitost, aby zničil její tvůrčí intuitivní povahu. Dravec je naší lidskou součástí od narození a sídlí v našem nevědomí. Dravec má tendenci ovládat ostatní a mít nad nimi moc. Modrovous se nesnaží mladou zářivou ženskou duši posílit, ale jeho nenávist ho žene k tomu, aby zář duše mladé ženy zničil. Tato síla působí proti přirozeným instinktům žen, což znamená proti vlastnímu já. Někdy dravec může u ženy způsobovat soucit nad ním, proto je důležité, aby žena rozeznala jeho destruktivní povahu. Pokud žena neví, že tato ničivá síla existuje, může být zničena. Tohle nebezpečí nerozpoznají ženy naivní a nezkušené. Proto nejmladší naivní nezkušená sestra souhlasila, že si vezme za muže Modrovouse, který v ní rozpoznal její naivní já, toužící po mladické nespoutanosti (Estés, 1999).

2.4.2 Naivní ženy jako kořist

V pohádce se stává obětí Modrovouse nejmladší sestra, protože představuje naivní já, kterého se dravec zmocní. Naivní ženy ne vždy musí být věkově mladé, ale mohou to být

také starší ženy, které ještě neumí rozeznat dravce. Někdy se tento proces může i opakovat, protože se jí v životě nedostalo vhodné podpory, proto bitvu s Modrovousem ještě nevyhrála. Před tím, než mladá dívka jde s Modrovousem na výlet, má tvůrčí energii. Během výletu je však její tvůrčí energie a intuice potlačována, protože sama sebe se snaží přesvědčit, že Modrovous nemusí být zlý, jak si prvně myslela. Když souhlasí, že si ho vezme, její instinkty jsou umlčeny. Ženy, které mají zkušenosti s domácím násilím, nedostaly dostatečné poučení o dravci a lehce je schopna podlehnout tužbám ega, který symbolizuje v pohádce luxusní výlet. Taky i v příběhu si můžeme všimnout, že na noblesní výlet ji doprovází její matka, místo toho, aby výlet zakázala. Ani jednu svoji dceru nevaruje před nebezpečím. Vnitřní matka naivní dívky spí nebo je také naivní. Starší sestry si zavčas uvědomí nebezpečí, protože umí lépe naslouchat své intuici. Pokud by nejmladší sestra nebyla tak naivní, poslechla by starší sestry, které by ji provedly vlastní intuitivní cestou. Místo toho si dravce ještě romantizuje. Často v reálném životě žena, která prožívá na sobě násilí, vnímá v podvědomí hlasy svých starších sester a tuší, že mají pravdu, ale ona se rozhodne ve své naivní představě, že násilníka vyléčí svojí láskou. V životě této ženě ubližuje její partner, ale její přirozený vnitřní dravec dává k tomuto jednání souhlas (Estés, 1999).

2.4.3 Stopa po krvi

Krev na klíč představuje uvědomění si, že tvůrčí aspekt ženy byl zničen. Krev nepředstavuje krev menstruační, symbolizuje krev, která teče z tepny duše. Tato krev mladou ženu zašpiní, a zašpiní ji i její hedvábné šaty. Šaty představují podle analytické psychologie přítomnost. Novomanželka, když uviděla hrůzostrašnou komnatu, celá se lekla a začal v ní narůstat vnitřní pláč a strach, aby Modrovous nezjistil, co viděla. Klíč stále krvácí, jakoby plakal a mladá žena vnímá, že již nedokáže dál skrývat bolest. Když si uvědomí tenhle fakt, klíček krvácí ještě více. Proto se snaží krvácení zastavit. Jako žena zkouší známé ženské prostředky, které čistí rány. Proto volí pavučiny, popel a oheň, které jsou symbolem života a smrti. Přesto krvácení nezastaví a její staré já je otevřeně, vědomě, konfrontováno s násilím. Díky této konfrontaci žena začne mít nový pohled na situaci, ve které se nachází a právě v této chvíli začne opravdově žít.

Kosti v komnatě představují ženskou duši. Kosti vydrží z fyzického těla nejdéle, stejně jako duše. Může být ženě sebrána radost a vitalita života, ale nemůže být zničena její samotná duše. Proto Modrovous ničí ženskou krásu, lásku, vlastní já, čímž ji připraví o vlastní rozhodování. Aby ženy dokázaly překonat destruktivní vnitřní sílu, kterou v pohádce

představuje Modrovous, musí na něj pohlédnout jako na vraždící symbol nás samých a uvidět zkázu, kterou Modrovous vykonal. Tohle vědomí musíme přijmout, a tím opět začneme jednat samy za sebe a nenecháme Modrovouse rozhodovat dál o našem životu. Pokud se žena nepodívá do komnaty, zůstane strnulá a tím dále poslouchá přirozeného duševního dravce (Estés, 1999).

2.4.4 Sledování a kličkování

Sledování a kličkování představuje popis zvířete, který utíká před dravcem a kličkuje, takže se výsledně vyskytne za jeho zády. Tento způsob použila v příběhu i novomanželka. Když ji Modrovous začne bít, zjistí pravdu a rozhodne se zničit i její vědomé já, novomanželka ho žádá o čas pro modlitbu. Z naivní ženy se stala lstivá a přemýšlivá žena, protože čas, o který požádala, nemínil využít k modlitbě, ale k volání svých starších sester, zda jí jdou její bratři na pomoc. Svoji lest využívá k tomu, aby nabrala co nejvíce sil před poslední bitvou s dravcem. V reálném životě tento čas je pro ženy, na kterých je páčáno násilí, potřebný. V tomto čase plánují strategie, jak mohou co nejlépe odejít od agresora. Proto zde je proměna z ženy submisivní na ženu ostražitou.

Pro ženu je toto období velmi psychicky náročné, protože dva aspekty její duše mluví k ní přesně opačně. Ostražitá oběť si je vědoma, co se jí stalo a směřuje se s tím, že dravce musí zabít. Dravec v ní se naopak cítí podrážděn, že oběť ho neuposlechla a snaží se jí jakkoliv zamezit, aby z jeho drápů unikla. Proto jeho síla je tak destruktivní, že se rozhodne ženu zabít. Pro ženu je důležité, aby prošla tímto únavným procesem a nepoddala se únavě (Estés, 1999).

2.4.5 Pláč

Když dovolí Modrovous své ženě, aby se pomodlila, žena volá na pomoc své bratry. Bratři představují bojovné ochránce její duše. Jsou symbolem možnosti zničit ničivou sílu v duši. Novomanželka volá na své sestry, zda vidí, zda přicházejí bratři. Moudré sestry se stanou jejíma očima. Tento pláč putuje přes dalekou intrapsychickou vzdálenost, kde jsou nachystaní bratři, kteří umí bojovat a případně i padnout pro dobro duše. Než bratři přijdou, volá žena na své sestry třikrát. Je to z toho důvodu, že bratři jsou opravdu velmi daleko, což znamená, že žena musí nacvičovat svoji obrannou povahu. Až ji nacvičí, tak bratři přijdou a bojují. Když je žena připravena k boji, boj nastane. Když má mladá žena po svém boku bojovníka, promění se z naivní dívky v moudrou ženu (Estés, 1999).

2.4.6 Požírači hříchů

Bratři se s dravcem pustili do krvavého souboje a vyhráli. Následně jeho tělo rozsekali na kousky. To je velmi podstatný čin. Místo toho, aby dravec byl z duše vyhnán nebo se před ním utíkalo, je nutné opravdu jej rozebrat. Proto, když k ženě dravec promlouvá, že nikdy nic nezvládne dokončit, je dobré, aby si žena opravdu uvědomila, že je schopná spoustu věcí dokončit. Žena by si měla z dravce vzít jen to, co je pravdivé, a zbytkem se nezabývat. To je poslední úkol z modrovouské pouti pro ženu - rozebrat dravce, proměnit se a vrátit se k životu (Estés, 1999).

3 Narativní přístup

V této kapitole bych ráda představila teoreticky narativní přístup, který slouží jako metodologický podklad k praktické části bakalářské práce. Tato kapitola se věnuje kořenům narativního přístupu a její současnosti. Vysvětluje důležitost vyprávění a také narativní perspektivu. Následně se věnuji narativní analýze, kde teoreticky vysvětluji přístupy, které jsou použity v praktické části.

3.2 Narativní přístup v historii a dnes

Narativní přístup vychází z hermeneuticko-narativní tradice, která vzniká kolem 18. a 19. století (Miovský, 2006). K jeho rozmachu dochází těchto posledních 25 let. Tento přístup se nezaměřuje jen na psychologii, ale můžeme se s ním setkat u sociálních-vědních disciplín, ale i v historii a lékařství.(Říháček, Čermák & Hytych, 2013).

Zájem o životní příběhy můžeme zaznamenat na konci 19. století. Přesto tento zájem v psychologii nepřevládá oproti ostatním koncepcím. Pojem narativní psychologie vzniká v 80. letech 20. Století. O tento pojem se zasloužil Sarbin (Čermák, 2003). Sarbin napsal knihu „Narrative psychology: the storied nature of human conduct“, v které je poprvé uveden pojem metafora příběhu. Sarbin vnímá, že vyprávění příběhu je „*organizujícím principem lidské psychiky, to znamená, že člověk vnímá, představuje si, myslí, cítí, činí rozhodnutí a jedná ve shodě s narativními strukturami*“ (Chrz, 2003, str. 22.)

Dalším významnými odborníky, kteří se zasloužili svými odbornými pracemi na chápání dnešního narativního přístupu jsou Ricœur, Bruner, Gergen a Lyotard (Chrz, 2007).

V České republice se věnuje narativní analýze především Chrz, který vydal knihu Možnosti narativního přístupu v psychologickém výzkumu (2007). Chrz ve své vědecké narativní činnosti pokračuje nejen výukou, ale tvorbou odborných článků o narativním přístupu a to často ve spolupráci s Čermákem. Tito významní čeští narativní psychologové napsali odborné články jako Myslet narativně: Kvalitativní přístup „on the road“ (Čermák, 2002); Psychologie v narativní tónině se vynořila v souvislostech (Čermák, 2003); Žánry příběhů, které žijeme (Chrz & Čermák, 2005); Narativní imaginace a metafora (Chrz, 2009) a mnoho dalších. Tito dva narativní psychologové ve spolupráci s Plachou sestavili odborný článek Porozumění zkušenosti nemocných rakovinou prsu: Narativní přístup (Chrz, Čermák & Plachá, 2006).

Nejnovějším přínosným odborným dílem věnující se i narativní analýze je kniha Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy, která vyšla v roce 2013. Autoři této knihy jsou Řiháček, Čermák, Hytych a kolektiv (Řiháček, Čermák & Hytych, 2013). Bohužel na poslední stránce odborné knihy nevypsali zbylé autory, které považují jako kolektiv, ale jen je zmínili k určité kapitole v knize, na které se podíleli.

V dnešním moderním internetovém světě dokonce je česky psaný blog věnující se narativnímu přístupu, který založila Tereza Langová (Langová, n.d.).

3.3 Pohled narativního přístupu na vyprávění

Narativní analýza nám slouží k pochopení vnitřního světa člověka. Tento směr nese nejhlubší kořeny lidství a tím je vyprávění příběhů nás samotných a příběhů našich předků. Vyprávění příběhů tvoří a tvořily kulturní tradice, hodnoty společnosti, deskripce a vysvětlení pohnutek aktérů v příběhu. Každý z nás příběhy, které mohou být i pohádky, báje a podobně, pomocí své intuice interpretuje. Tyto příběhy, které jsou ovlivněny vlastními limity porozumění, vlastním způsobem sám za sebe pochopí (Miovský, 2006).

Primárním zdrojem dat v narativní analýze je příběh vypravěčů. Základem je proto samotné vyprávění. Ve vyprávění hrdina ve svém příběhu líčí určité příhody, které z pravidla zachycují problém, s kterým se hrdina potýká, a zejména znázorňují úsilí hrdiny o ucelené sdělení. To znamená, že vypravěč se snaží výzkumníkovi předat smysluplné poselství o zkušenosti, kterou si vypravěč prožil. Zkušenost je předávána ve dvojím pojetí, a to pojetí obsahové a pojetí strukturované. Vyprávění má dvě povahy a to jedinečnou a taktéž i multivokální. V prvním případě vypravěč má vlastní neopakovatelný příběh, který je během vyprávění zpracovává a pocítuje zkušenost příběhu. V druhém případě se ve vyprávění koncentrují hlasy, jež hrdina může reflektovat v různé šíři, může se s nimi přit, může s nimi i souhlasit a přijímat je. Běžně v narativním výzkumu hrdina příběhu, kterým je vypravěč, vypráví svůj životní příběh a problematiku, čeho se výzkum týká. Výzkumník, který je posluchačem příběhu, aktivně naslouchá vypravěči. Vyprávění nechává volně plynout a nevměšuje se, pomlčkám nechává volný prostor. Pokud se výzkumník vyjádří, tak za účelem empatického naslouchání, což dává vyprávěcímu pocitu naslouchání jeho příběhu. Výzkumník si je vědom, že vše důležité je v příběhu, vypravěč totiž něco může vyzdvihnout, něco zamlčet. A výzkumník pracuje jen se samotným příběhem a tím dokáže porozumět zkušenosti dané problematiky. Hranice porozumění problematiky se odráží ve schopnostech a dovednostech výzkumníka, co nejkvalitněji interpretovat příběh, jak je vypravěč otevřen

ve vyprávění, jak je výzkumník vnímavý ke smyslu příběhu a jakým způsobem naslouchá příběhu a kam příběh míří (Chrz, Čermák & Plachá, 2006).

3.4 Narativní perspektiva

Výzkumníci ve svém výzkumu vyjadřují jimi vybranou perspektivu. V narativním výzkumu volíme pohled na jevy, které zkoumáme, pomocí narativní perspektivy. Proto příběhy chápeme pomocí jisté metafory. Když přijmeme hledisko metafory ve vyprávění, zjistíme, že metaforické hledisko v příběhu něco objasňuje, zahaluje a něco zaostruje. Lze tedy říci, že narativní perspektiva zaostruje na citlivě vnímaný lidský prožitek a jeho smysl. Pomocí této perspektivy v narativním výzkumu můžeme vidět vzájemné vztahy, směřování a výsledný tvar prožitého životního příběhu. V příběhu se setkáváme s různými figurami a zápletkami, které prožíváme či vyprávíme. Psychologové, věnující se narativní psychologii, předpokládají, že narativní perspektiva, která vnímá lidskou sociální realitu, je výsledně vhodnější a patřičnější než perspektiva mechanická, která stále v psychologii převládá (Chrz, 2007).

Sarbin vysvětluje, že vyprávěním příběhů uspořádáváme naši psychiku. To znamená, že přijetím samotného vyprávění se nám jedinec stává osobou samostatně myslící, schopnou prožitků a která koná na základě příběhů. Narativní pohled vnímá realitu konstruovanou. (Sarbin, 1986, in Chrz, 2007)

Proto narativní analýza je vnímána jako strukturace zkušenosti. Chrz (2007, str. 7) výstižně vysvětluje: „*Skrze svou narativní organizaci dostává život tvar, řád, souvislost a smysl.*“ Autor pokračuje, pomocí narativní konstrukce je životní příběh ztvárněn a následně také objasněn. Proto pokud výzkumník chce zjistit, jakým způsobem jedinec vnímá své zkušenosti a vlastní život, je vhodné, aby se zaměřil na jedincovu narativní strukturaci (Chrz, 2007).

3.5 Narativní analýza

Čermák (2002, str. 13) se o narativní analýze zmiňuje následovně: „*Narativní analýza bere jako objekt výzkumu samotný příběh jedince, zahrnuje též vše, co se stává s mým příběhem a s příběhem jiných výzkumníků, ale také jak do konstrukce narativního obrazu vstupují příběhy osob, s nimiž jsem se dosud setkal, včetně mistrů narativity (díla spisovatelů atd.).*“

Lieblichová stanovila dvě dimenze příběhu narativní analýzy a to dimenzi příběhu obsahově-formální a dimenzi příběhu holisticko-kategoriální. Holistický přístup vnímá vyprávění jako komplex, individuální díly zaznamenaného příběhu jsou vysvětlovány v souvislosti celistvého příběhu a ostatních součástí vyprávění. Na rozdíl od holistického přístupu výchozí složkou kategoriálního přístupu k analýze jsou jednotlivá témata či kategorie vycházející z primárního příběhu a jeho záznamu (Říháček, Čermák, Hytych, 2013). O dimenzi příběhu autoři píší, že je „*zaměření se na explicitní či implicitní obsah vyprávěného na jedné straně a na formální aspekt příběhu na straně druhé (struktura, zápletky, sekvence a způsoby propojení jednotlivých událostí, komplexnost a koherence apod.)*“ (Říháček, Čermák & Hytych, 2013, str. 77)

3.5.1 Identifikace klíčových mezníků v příběhu: rozdělení vyprávění do dílčích epizod

V narativní analýze lze se zaměřit na jednotlivé mezníky příběhu, které seskupují vyprávění do různých epizod. Při identifikaci klíčových mezníků v příběhu výzkumník převypráví příběh, vystihne podstatné, co se v příběhu objevuje a výzkumníkovi se vytvoří následně i lepší orientace v životním příběhu. Při sestavení identifikaci klíčových mezníků se postupuje častým čtením textu a jednotlivé mezníky si výzkumník vymezuje na okrajích textu. Tento postup je analytický a je vnímána jako holisticko-obsahová analýza. Vybrané mezníky jsou v souladu s celkovým vyprávěním (Říháček, Čermák & Hytych, 2013).

3.5.2 Identifikace bodů obratu: vývoj příběhu a celková struktura vyprávění

Po identifikování mezníků se vymezí podstatné body příběhu, které způsobují dějový obrat. Tyto se nazývají jako uzlové body nebo jako zlomové body ve vyprávění. Pomocí těchto bodů lze pochopit, kam a jak vyprávění směřuje. Také lze si díky bodům znázornit, kde je stupňování příběhu, kde je vyvrcholení, kde se nachází klíčová změna a případné rozuzlení děje samotného. Tento postup narativní analýzy lze vnímat jako holisticko – formální zaměření (Říháček, Čermák & Hytych, 2013).

3.5.3 Obrazy sebe a druhých

Během vyprávění vyprávějící vytváří hodnoty, mínění, touhy a úmysly pomocí figur a zápletek. V narativní konstrukci tím vymezuje určité pozice a postavení samotného hrdiny, tedy vyprávějícího. Zároveň podstatnou dimenzí jeho postavení v příběhu je pozice, která se

odráží ke vztahu ostatních postav. Výzkumník může následně uchopit sebeobraz a obrazy druhých jako vyobrazení pozic a postav (Chrz, 2007).

Vytvoření sebeobrazu vzniká, když se vyprávějící ztvární jako postava ve vztahu druhým postavám. Svoji pozici ukotví v daném prostoru a daném čase. Výraz pozice vypovídá, v jaké prostorové perspektivě se hrdina nachází a jaké má interpersonální pojetí. Také vypovídá o sebeobrazu, jak se vnímá v čase. Jak je časový prostor rozvrhnut pro hrdinu ve vyprávění, tím hrdina rozvrhuje sám sebe. A také vlivem své míry aktérství poukazuje, jak dosahuje cílů (Chrz, 2007).

„Narativní perspektiva umožňuje uchopit kategorii sebeobrazu v autobiografických vyprávěních takřkajíc méně „substancionálně. Narativní přístup postihuje dynamickou, kontextuální, aktivní, k cíli zaměřenou a časovou povahou sebeobrazu.“ (Chrz, 2007, str. 13)

Autor pokračuje, že povaha sebeobrazu je mnohostranná a dialogická. Hrdina sám má ve svém vyprávění mnoho pozic. Pozice mají své hlasy, které ovlivňují celkové já v jeho míře aktérství, v jeho cílech, hodnotách a podobně. Tento dialog navzájem ovlivňujících se hlasů můžeme pochopit při přečtení románu *Obyčejný život* od autora Karla Čapka. Vzájemné hlasy ve vyprávění s různou jejich silou a aktérství způsobují dramatický rozměr příběhu (Chrz, 2007).

3.5.4 Logika žánrů

V narativním výzkumu je důležité vnímat i souhrnně typy životních konfigurací, které reprezentují danou „logiku“ nebo pojetí zobrazení života. Pro pochopení se využívají „žánrové děje“, které jsou ztvárněny jako literární teorie. Tomuto literárnímu ztvárnění se věnuje Frye (2003). V psychologickém výzkumu ztvárnění Frye přejímá Murray (1989) a McAdams (1988, 1993). Narativní psycholog může Fryeovou typologii vnímat pro lepší pochopení života. Tato typologie nemusí být vždy vnímána jako čtyři samostatné skupiny, ale naopak lze ji pochopit jako jistou návaznost a pokračování života nebo i návod k jemnější diferenciaci. Život pomocí ztvárnění logiky žánru se následně dá lépe uchopit a pochopit i jednání hrdinů (Chrz & Čermák, 2005).

V knize *Kvalitativní analýza textů: čtyři kroky* je znázorněna tabulka, která odkazuje na Murraie. Pro přehled ji také uvádím (Říhářek, Čermák & Hytych, 2013).

Tabulka 1. Přehled typologie žánrů (Murray, 1985, in Říháček, Čermák & Hytych, 2013)

	Komedie	Romance	Tragédie	Ironie
Dosažení	Úspěchu	Úspěchu	Neúspěchu	Neúspěchu
Kontrola	Osud	Individuální	Osud	Individuální
Řešení	Smíření	Naděje	Beznaděj	Ironie
Figura/ Postava	Bezstarostný klikař	Hlava v oblacích	Zmučená duše	Cynik
Životní filozofie	Pragmatismus	Idealismus	Fatalismus	Existencialismus

Lze si povšimnout, že důležitým mezníkem pro pochopení žánrů je způsob aktérství. Ohnisku vnitřní kontroly a ohnisku vnější kontroly se věnuje Julian Rotter. Rotter charakterizuje, jak lidé přistupují k životním problémům. Lidé s ohniskem vnitřní kontroly, které Rotter nazývá “ Interior locus of control“ vnímají, že mohou situace ve svém životě změnit. Že mají na problémy vliv. Při řešení různých situací využívají své schopnosti a dovednosti. Mají i chuť bojovat a nevzdát se při prvních potížích. Lidé, kteří mají ohnisko vnější kontroly, nazývané „Exterior locus of control“ se spoléhají, že komplikovanou životní situaci vyřeší osud sám. Vnímají, že vše nějak dopadne a změna není závislá na jejich jednání a rozhodování. Proto lidi, kteří mají ohnisko vnitřní kontroly, se jednodušeji vyrovnávají s životními těžkosti oproti lidem s ohniskem kontroly vnější. (Křivohlavý, 2003)

Tato typologie žánrové analýzy nemusí být pevně daná. Odlišný typ žánrové logiky využívá například Adler (2004).

3.5.4 Komedie

V žánru komedie jedinec věří v šťastný osud. Výhodiskem komedie je „smíření“. V žánru se projevuje, že nic nemůže být tak zlé, jak se předpokládalo. Během průběhu příběhu se vše nějak vyřeší s výsledným dobrým koncem. Podstatou komedie je odstranění ztuhlé bariéry v příběhu, veselý vyvrcholení záleží na uvědomění, že naplnění našich přání výsledně nic nebrání. Kardinálním elementem pro komedii je osvobození od omezujícího stavu, který působí z vnějšku. Během komedie se hlavní postava začlení do nové společnosti a končí šťastně, většinou hostinou či sňatkem. Komedii lze znázornit jako tvarem písmene U (Chrz & Čermák, 2005).

Pro žánr komedie je typická proměna stavu, v kterém se hrdina nachází. Dojde k nečekanému zvratu, k zázračné transformaci postavy nebo děje a to k pozitivnímu konci. Hrdina za pomoci osudu zvítězí. V žánru komedie se často zjeví nějaká blahosklonná bytost, která hlavnímu hrdinovi pomůže. V komedii dochází k odstranění například neurózy, či bloky, které hrdinovi brání prožívat veselý život. Hrdina příběhu nakonec znovu nalezne dobrý stav. Zde můžeme vnímat příběh s dobrým začátkem, nepříznivým prostředkem a opět dobrým koncem. Pro vítězného hrdinu je příznačná pokora. Molière je autorem typických her žánru komedie, které představují výše popsanou dramatickou konstrukci. (Frye, 2003).

Na rozdělení, které sestavil Frye, navazuje Murray. Z jeho pojetí je taktéž vnímáno, že v příběhu, který má žánr komedie, má šťastný konec pomocí šťastných událostí, tedy osudem. (Říháček, Čermák & Hytych, 2013).

3.5.5 Romance

Pro žánr romance je typické, že hrdina si musí konec vydobýt, zachránit či vyprostit se z nepřízně problému. V romanci se odehrává zápas, vyprošťování, přemožení, pátrání, dobrodružná výprava, eskalace, vnášení světla do temnoty. Hrdinové v příběhu jsou dělení na dobré postavy a zlé postavy, a v příběhu dobro se zlem bojuje. Typický archetyp pro romanci je představitel zápasící s drakem, a následně hrdina si vybojuje poklad. (Chrz & Čermák, 2005)

Frye vnímá, že romance má tři významné části příběhu. První stádium představuje ohrožující pouť, kde hrdina prožívá začátky drobných dobrodružství. Následně hrdina zápasí v definitivním souboji, kde musí aspoň jeden bojovník padnout, přičemž může padnout i hlavní hrdina. Ve třetím stádiu hrdina je povýšen, i když v zápasu padne. Postava prokázala své hrdinství, proto si zaslouhuje vyznamenání. Je zde patrná trojdílná stavba příběhu. Příběh potřebuje alespoň jednoho kladného hrdinu a jednoho záporného hrdinu. Pro pochopení romance Frye kromě typického příkladu boje s drakem, o kterém jsem se již zmínila výše, uvádí i příklad Velikonoc, kde ve třech dnech dochází k smrti, zmizení v symbolice sestupu do pekel a zmrtvýchvstání. (Frye, 2003)

Dle vnímání Murrraye má příběh dobrý konec, ale tentokrát výsledek ovlivnil hlavní hrdina. (Říháček, Čermák, Hytych, 2013) Romanci stejně jako komedii lze znázornit jako U.

3.5.6 Tragédie

V tragédii je příběh značen troskotáním, pohromou nebo klesáním, doslovně pádem. V tragédii hrdina bojuje s pouty osudu a prohrává. Osud se proti hrdinovi vymezuje a ukazuje mu, že nelze ho překonat, nelze ho změnit. Život hrdiny je určen. Je dané, že hrdina se z nešťastného osudu nevymaní, a bude osudem svázán a bude padat. Pokud se hrdina pokusí se z osudu vymanit, nepodaří se mu to. Tragédie je plná nešťastných pokusů o vysvobození se špatným koncem. Vývoj klasické tragédie lze znázornit obráceným U, při kterém lze vnímat pád hrdiny pod neporazitelným osudem. (Chrz & Čermák, 2005)

Frey se zmiňuje o dvou pohledech vysvětlujících tragédii. První pohled na tragédii je působení nepřekonatelného osudu, který působí na hrdinu z vnějšku. Tragédie v nás způsobuje pocity o dominující odměřené síle a o omezenosti snahy člověka. Objevuje se zde téma životního údělu. Hrdina skoro získá výjimečný osud, nakonec ale prohraje. Druhou instancí, kterou tragédie dělá tragédií, že jedinec se něčím provinil. Většinou nerespektoval morální pravidla a tímto aktem se tragický příběh dal takzvaně do pohybu. Hrdina není pokorný, jak se objevuje v komedii, ale jeho výjimečnost je v pýše, touze, v namyšlenosti a podobně. Král Oidipus je známá hra, která je založena na žánru tragédie. (Frye, 2003).

Murray vnímá příběh jako nezdár a ztroskotání pod vlivem daného osudu. (Řiháček, Čermák & Hytych, 2013)

3.5.7 Ironie

Ironie má podklad ve snižování bytí hrdiny. U ironie lze vnímat opak k romanci, která stoupá k příjemné představě. Ironie je plná rozčarování, zklamání, pochybování, nedůvěrou a rezignací. Na hrdinovi není nic hrdinského, on sám se ještě více snižuje. Život není ničím příjemným, je k tomu omezující a surový. Jelikož hrdina vnímá život jako nemilosrdný a zlý, výsledně se tímto uvědoměním brání před dalším vnitřním zklamáním. Svět je v ironii vnímán jako nesmyslný, plný rozporuplnosti a nelze mu porozumět. O životě rozhoduje hrdina. (Chrz & Čermák, 2005)

V ironii je důležité, aby hrdina byl co nejubožejší. Čím více se bude hrdina ubožejší cítit, tím samotná ironie bude vnímána intenzivněji. Hrdina absurdně svůj život prohraje. Pro tento žánr je také typické, že je zbytečné říkat ostatním lidem, co by měli a neměli dělat, protože se zachovají opačně. Pro pochopení ironie si tenhle žánr lze představit jako parodii

romance. Zesměšněním romance nám vznikne ironie. Pomocí ironie je vyjádřena realistická představa života. Můžeme si to představit na příkladu, že Don Quijote si posteskuje, že v žánru romance nikdo neřeší, kdo uhradí nájem za ubytování. (Frye, 2003)

Murray vnímá, že za selhání hrdiny si může hrdina sám (Říháček, Čermák & Hytych, 2013).

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Charakteristika výzkumu

4.1 Metodologie výzkumu

4.1.1 Výzkumný cíl

Cílem výzkumu je zachytit pohled žen na vlastní zkušenosti s domácím násilím.

V teoretické části jsem se zabývala problematikou domácího násilí, osobnosti týrané ženy a narativní analýze.

Metodologickým rámcem je hermeneuticko-narativní přístup, který vnímá narativní strukturu (vyprávění) za výchozí bod pro porozumění žité zkušenosti (Chrz, 2007). Proto jsem v praktické části pro naplnění cíle práce využila metody životní křivky a narativního rozhovoru a dále narativní analýzu.

Chtěla bych upozornit na skutečnost, že během vypracovávání práce jsem změnila cíl práce. Prvotně cílem výzkumu bylo pomocí hloubkových rozhovorů „zmapovat“ sebepojetí žen, které byly vystaveny domácímu násilí. Při sběru dat jsem získala pestrý vzorek žen, které prožily domácí násilí v různých životních rolích. Každá životní role se jinak podepisuje na našem sebepojetí. Proto jsem pozměnila cíl výzkumu.

4.1.2 Výzkumné otázky

Pro naplnění cíle byly vysloveny výzkumné otázky. Z toho 1 hlavní a 4 vedlejší.

Hlavní výzkumná otázka zní VO1: Jaké jsou životní příběhy žen, které prožily domácí násilí?

Dílejší výzkumné otázky jsou následující:

VO2: Jak vypravěčky ztvárňují vlastní roli ve svém příběhu?

VO3: Jak se do zkušeností s domácím násilím promítá životní role (partnerka, dcera, matka agresora) žen obětí?

VO4: Jaký je obraz pomáhajících v očích vypravěčky ve vyprávění?

VO5: Jaké jsou žánry příběhů, které ženy vyprávěly?

Na výzkumné otázky jsem hledala odpovědi v rozhovorech, které mi hrdinky příběhů vyprávěly.

4.1.3 Výběr výzkumného vzorku

Metoda záměrného (účelového) výběru je pravděpodobně nejčastěji využívanou metodou v kvalitativním výzkumu. Výzkumník volí účelně postup ve výběru, aby vzorek obsahoval určité vlastnosti nebo stav. Proto jedinci, kteří se zapojí do výzkumu, již splňují podstatné kritérium určené výzkumníkem a také se dobrovolně rozhodli zapojit se do výzkumu. Metoda záměrného účelového výběru obsahuje 4 strategie pro výběr vzorku, a to prostý záměrný (účelový) výběr, stratifikovaný záměrný (účelový) výběr, kvóťový záměrný (účelový) výběr a záměrný (účelový) vzorek přes instituce (Miovský 2006).

Já jsem volila záměrný (účelový) vzorek přes instituce. O záměrném (účelovém) vzorku přes instituce se Miovský (2006) vyjadřuje následovně. Při užití této metody výzkumník vyhledá konkrétní druh služby nebo činnost konkrétní instituce, která pracuje s cílovou skupinou, která výzkumník potřebuje pro svůj vzorek. Tato metoda je pro výzkumníky velmi užitečná, jak z časového a nákladového hlediska. Přesto je potřeba vnímat riziko, že lidé, kteří navštěvují výzkumníkem vybrané zařízení, mohou být jen částí spektra s cílovou problematikou ve společnosti (ne všichni se na instituci obrátí). Proto výběr pro výzkumníka může být zkreslený.

Pro výběr žen, které prožily domácí násilí, jsem oslovila Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím, které provozuje Diecézní charita České Budějovice. S dovolením a pomocí vedoucí intervenčního centra pro osoby ohrožené domácím násilím jsem oslovila 5 žen, které využívají služby v intervenčním centru.

4.1.4 Popis výzkumného vzorku

Jak jsem psala výše, oslovila jsem 5 žen v Intervenčním centru pro osoby ohrožené domácím násilím. Všechny ženy jsou nyní plnoleté a byly v minulosti oběťmi domácího násilí. To, jak bylo zmíněno výše, prožily v různých životních rolích, 2 ženy byly oběťmi

v roli manželek a agresori byly jejich manželé. Další žena byla vystavena násilí od manžela a tchyně. Další žena, která byla obětí domácího násilí, byla matkou agresora. Syn, který matce ubližoval, byl v té době závislý na drogách. Poslední ženou ve vzorku, dnes již plnoletou, je slečna, kterou tyranizoval její otec.

Uvědomila jsem si, že takto pestrý vzorek, který se mi naskytl, se těžce hledá. Místo toho, abych mluvila jen se ženami, které prožily násilí v roli manželky, rozhodla jsem se využít i příběhy žen, které vůči agresorovi nejsou partnerkou.

Se všemi ženami jsem vedla narativní rozhovor a jako odrazový můstek pro něj jsem použila metodu životní křivky.

Z tohoto vzorku jsem vybrala tři ženy, které jsem pojmenovala Nina (která prožila domácí násilí od manžela a tchyně), Eva (která prožila domácí násilí od syna) a Dita (dcera agresora).

4.2 Sběr dat

5.1 Metody sběru dat

Pro zjištění hlavního cíle jsem se rozhodla využít metodu životní křivky s kombinací následujícího narativního rozhovoru.

5.1.1 Životní křivka

Tuto techniku jsem použila podle vzoru teoretické studie *Žánry příběhů, které žijeme* (Chrz, Čermák 2005). Techniku čáry života vytvořil Tyl v roce 1985 prvně jako diagnostickou metodu. Miovský (2006) vysvětluje, že účastníci výzkumu na čistý papír nebo již předem nachystané schéma se pokusí vyznačit křivkou, jak vnímají svůj průběh v životě. Křivkou účastník zachycuje vlastní životní příběh a následně k němu dodává informace, proč křivku volil, jím určeným způsobem. Z diagnostické čáry života se stala projektivní metoda.

Pro užití čáry života jsem se konkrétně nechala inspirovat vypracovaným návodem od Chrastiny a kol (2012). Využila jsem přímo jejich schéma, které obsahuje 2 protínající se osy. Máme zde svislou a kolmou osu. Svislá osa s písmenem „Y“ představuje životní

události účastníka v jeho intenzitě. Vodorovná osa značená písmenem „X“ je délka trvání života účastníka. V místě, kde se protíná osa X a osa Y je vyznačen bod „N“, což znamená bod narození účastníka. Na vodorovné ose je zobrazeno několik dělicích bodů, které mohou účastníkovi výzkumu dát přehled pro rozdělení etap života. Aby projektivní technika byla co nejméně zkreslená, úseky vyznačené na vodorovné ose nejsou nijak pojmenovány a ani svislá osa nemá pojmenování kladného či záporného vnímání. Respondent dostal na výběr použít buďto obyčejnou tužku nebo propisovací pero. Následně účastníkovi byla řečena tato instrukce: *„Prosím, pokuste se do předpřipraveného záznamového schématu zachytit svůj dosavadní život v podobě křivky. Bod označený písmenem ‚N‘ je okamžik Vašeho narození, vodorovná osa vymezuje posun v čase, svislá pak intenzitu (sílu) vyskytujících se událostí a jejich prožitků.“* (Chrastiny a kol. 2012, str. 304) Poté účastník doplnil informace k důležitým vrcholům nebo pádům, které byly zaznamenány na životní křivce.

5.1.2 Narativní interview

Popisu a průběhu narativního interview jsem se věnovala v teoretické části v kapitole Narativní přístup. Proto se rozebrání narativního interview nebudu více teoreticky věnovat.

5.2 Průběh sběru dat

S některými z respondentek jsem se již viděla na skupinové terapii, kde jsem byla jako pozorovatel. S jinými jsem se setkala poprvé při sběru rozhovoru.

Na začátku jsem respondentkám sdělila cíl výzkumu. V té době jsem ještě chtěla zkoumat pomocí hloubkových rozhovorů sebepojetí žen, které byly vystaveny domácímu násilí. Seznámila jsem je s etikou výzkumu.

Následně účastnice výzkumu vytvořily životní křivku. Poté následoval narativní rozhovor, kde jsem položila základní otázku a to: „Jaký je Váš životní příběh?“

Během rozhovoru jsem využila dovednosti aktivního naslouchání, aby se hrdinkám příběhu lépe vyprávěl jejich příběh. Samozřejmostí bylo, že na začátku jsem se pokusila vytvořit co nejbezpečnější atmosféru.

Rozhovory jsem po dohodě s respondentkami nahrála na diktafon a interview jsem poté komplexně přepsala. Změnila jsem jen osobní údaje nejen pro etiku výzkumu, ale i

bezpečí zkoumaných osob. Všechny rozhovory byly uskutečněny v prostorách Intervenčního centra pro osoby ohrožené domácím násilím.

Postup narativní analýzy je podrobně uveden v teoretické části, proto se jím zde nebudu podrobně věnovat.

5 Životní příběhy žen, které prožily domácí

5.1 Nina

Nina ve své primární rodině nebyla bezpodmínečně přijata. Ve svých 21 let otěhotněla a poté se vdala. Nina se stala obětí brutálního domácího násilí ze strany manžela a tchýně. Několikrát byla během násilí málem zabita. Nina se rozvedla, ale ztratila smysl života, protože její syn odmítl žít s ní, ale žije u rodičů bývalého manžela Niny. Od doby, co manžel Niny byl propuštěn z výkonu trestu, Nina se opětovně bojí o svůj život. Dnes je Nině něco kolem 55 let. Nina působí křehkým dojmem. Během vyprávění si lze povšimnout, že pro Ninu je náročnější vyjádřit se. Její věty jsou často nedokončené.

5.1.1 První krok narativní analýzy: Identifikace klíčových mezníků v příběhu - rozdělení vyprávění do dílčích epizod

1. epizoda: Od narození po sňatek
2. epizoda: Od sňatku, kdy začíná být obětí domácího násilí po tajný odchod od manžela
3. epizoda: Od tajného odchodu od manžela do návratu k manželovi
4. epizoda: Od návratu k manželovi do útěku od manžela
5. epizoda: Od útěku od manžela dodnes (v době rozhovoru)

O první dílčí epizodě „Od narození po sňatek“ vypravěčka Nina se zmiňuje: „*Žili jsme v bídě, velké.*“ Vypravěčka Nina se narodila jako dvojče do úplné rodiny. Její druhé dvojče je také ženského pohlaví. Její otec je alkoholik. Od narození bydleli v bytě, který měl otec pronajatý nebo daný od vojenského útvaru, v kterém pracoval. Následně se otec v době, když Nina docházela se sestrou do mateřské školy, ukončil vztah s matkou a matka s dívkami neměly kde bydlet, protože otec jim nedovolil déle pobývat v bytě, který byl psán na jeho

jméno. Proto se matka i s dívkami přestěhovaly k dědovi z matčiny strany, který měl Ninu rád a ona jeho. Následně si matka našla nového partnera, který je taktéž alkoholik, ke kterému se nastěhovala i s Ninou a její sestrou a také se za něj provdala. Když Nině je jedenáct let, matce a jejímu manželovi se narodil syn. Nina zde začíná vnímat odlišný přístup, který k ní matka s otčímem mají oproti sourozencům „*Brácha byl oblíbenej u táty a moje ségra u, mámy ... ona mě máma nikdy netrpěla. Takže s mámou nic moc.*“ Nepřijetí ze strany matky vnímá hrdinka Nina v celém svém příběhu. Matka se opět rozvedla, když Nině bylo přibližně patnáct let. Následně matka začala navazovat intimní vztahy s chlapci ve věku Niny. Nina a její sestra to prožívaly velmi těžce. Nina se k tomu vyjadřuje následovně: „*Já jsem ji za to nenáviděla. Prostě šílený.*“ V této době začala být nemocná. O jakou nemoc se jednalo, hrdinka Nina se nezmiňuje. Když se uzdravila, začala být z ní krásná mladá žena a její matka na ni začala žárlit „*Pak jsem se začala vzkvétat, tak mě máma doma nechtěla. ... máma žárlila.*“ Nina velmi vnímala, že matka ji nedokázala bezpodmínečně přijmout. Následně Nina si našla přítele, který ale nevyhovoval požadavkům její matky a matka měla podstatný vliv na tom, že Ninin vztah s přítelem skončil. Nina vypráví: „*Měla jsem teda známost. Tu mi máma překazila ve osmnácti letech. Protože chtěla pro mě pana inženýra. Někoho lepšího.*“ Poté Nina se seznámila se svým budoucím manželem. V období chození Nina začala se svým přítelem sexuálně žít. Zde se již začaly projevovat násilnické sklony jejího partnera. Často pil alkohol, což si ještě jako mladá dívka Nina myslela, že je v pořádku, a při sexuálních stycích byl k Nině agresivní. Nina se zmiňuje následovně: „*první přiblížení bylo takový dost agresivní. Že on byl ve vaně a lámal mi ruku už přes vanu.*“ Po devíti měsících, co spolu sexuálně žili, Nina otěhotněla. Nina měla velký strach říci matce o svém těhotenství. Protože když Nina doma neudělala něco podle představ své matky, tak následovaly fyzické tresty. Nakonec Nina své matce o svém těhotenství pověděla a rozhodlo se, že Nina se vdá za svého přítele.

U Niny začala **druhá etapa** života „Od sňatku, kdy začíná být obětí domácího násilí po tajný odchod od manžela“. Nina se vdala, ale již na svatební hostinu a především na svatební noc má smutné vzpomínky. Na svatební hostině se rodiny navzájem pohádaly. Svatební noc byla pro Ninu přímo tragická. Během svatební noci se stala poprvé obětí domácího násilí. Její novomanžel ji kopal do břicha, takže celé těhotenství měla strach, zda chlapec, kterého čekala, se narodí zdravý. Vypravěčka Nina popisuje: „*von mě tam zkopal do břicha a já jsem si myslela, že budu mít po dítěti. Tenkrát. Jo, takže tam mě začal prvně mlátit. O svatební noci a ve svatební posteli. To byla moje svatební noc. Já jsem měla celou*

dobu, celý těhotenství strach, jak to dítě bude vypadat.“ Nina prožívala následně těhotenství náročně. Nejen, že měla zmíněný strach o synovo zdraví, ale také musela z hotelu, kde s manželem bydlela, jezdit vlakem do práce. Při cestě často trpěla těhotenskými nevolnostmi. Z hotelu se s manželem přestěhovali k jeho rodičům, kteří ji nepřijali, obzvlášť tchyně. O rodině se zmiňuje: *„To je taková rodina prostě zlejších lidí a agresivních.“* Její tchyně Ninu fyzicky napadala a svému synovi dávala rady, jak má Nině ubližovat *„A dělala mi to nejhorší, co mohla. Mě mlátila plnou parou, všechno. Já jsem se jednou sebrala, on taky teda, ten mě napadal normálně a ona mu ještě říkala, ještě přidej takhle, jo.“* S Ninou a jejím dítětem se jednalo nevhodně. Když se narodil Nině syn a vrátila se z porodnice, zranilo ji, že ji a jejího syna nikdo nepřišel uvítat, natož, aby ji manžel odvezl z porodnice. Místo postýlky pro syna dostala od tchyně koš na prádlo, kam mohla syna uložit. Hrdinka Nina vypráví: *„Přijela jsem sanitkou. Tady doma prázdno, nikdo mě nečekal, nikdo mě nevítal a tchyně paní máma potom přišla a řekla, tamhle máš koš a vem si to dítě.“* Za dva týdny, co porodila Nina syna, její tchyně se ho pokusila udusit pomocí velkého polštáře, který tchyně přiložila synu Niny na obličej *„tak tchyně mi ho chtěla udusit. Toho malýho, jo. Mé dítě.“* Nina zjistila včas, že syn se dusí a zachránila ho. Od té doby ale žila v neustálém strachu, aby pokus o vraždu se neopakoval. Byla to náročná situace, protože v době, kdy se narodil její syn, ještě neexistovaly elektronické chůvy. Proto syna v pokoji, kde měli s manželem ložnici, zamykala a po deseti minutách chodila ho kontrolovat, zda je v pořádku. Přístup k synovi Nina tchyni zakázala. Pro Ninu je to období plné stresu, o kterém se vyjadřuje: *„To bylo hrozný. ... Takže jsem se začala o kluka strašně bát tenkrát, furt jsem žila v tom strachu“* Nina začíná být velmi využívána v domácnosti k úklidu a při tom musela vrátit se do práce *„Všechno jsem tam musela prostě vodmakat. A jsem potom chodila, já jsem dlouho nebyla na mateřský, jsem potom chodila do práce, takže se ke mně chovali takhle.“* Jednoho dne, když již pracovala, chystala svému synovi krupičnou kaši. Omylem ji vylila na podlahu, kterou tchyně vytřela. Tchyně ji velmi fyzicky ubližovala. Začala ji kopat do břicha. Když se Nina pokusila zavolat telefonem policii, vytrhla Nině telefon z ruky a chytla ji za vlasy a tahala ji po celém domě. Aby se Nina zachránila, vzala syna, který měl zrovna zápal plic, do náruče a šla pěšky s ním na policii, kde udala, co se stalo. Od té doby tchyně měla zakázáno, aby se přiblížila k synovi Niny. Nina se k incidentu vyjadřuje ještě následovně: *„Samozřejmě jako to bylo za komunistů, takže žádný vyšetřování. Tak se to ututlalo.“* Od té doby Nině již nikdy fyzicky neubližila. Manžel dále v domácím násilí vůči Nině pokračoval, které se prohlubovalo. Manžel také chodil domů opilý, byl jí často nevěrný a po čase, když zjistila, že manžel dělá pasáka, začal ji nutit k sexuálním praktikám za peníze u jiných mužů. Násilí

vyvrcholilo incidentem, kdy manžel se vrátil po dvou dnech opilý, Ninu před synem znásilnil, kopal ji do rozkroku a pak usnul na podlaze. Nina se rozhodla, že musí tajně utéct.

A tak začíná Ninina **třetí etapa** v jejím životě. Nina tajně syna odhlásila z mateřské školy, podala žádost o rozvod způsobem, aby to hned manžel nezjistil a zavolala své matce, kterou poprosila o pomoc. Ta sehnala dva kolegy, kteří ji a syna jedno ráno odvezli do nového bydliště. Jelikož v novém bydlišti měla strach, aby ji někdo nepoznal, co nejvíce se ukrývala v pronajatém bytě. Jelikož Nina neměla u sebe oblečení, které by mohla nosit, potřebovala se vrátit do domu, kde s manželem bydlela. Když si přijela pro oblečení, tak oblečení bylo již zničené „rozškubal, a prostě rozstříhal ty věci“. Nina se pak přestěhovala do jiné obce, kde jí aktivně pomáhá již zmíněný děda. Děda je pro ni velkou oporou. Matka nedovolila Nině, aby bydlela u ní „ta dělala jako, že mně vůbec nezná“, protože se chystala k svatbě s dalším mužem, který byl opět závislý na alkoholu. Naopak ji nechala bydlet v pronájmu jejího přítele, a byt pronajímali Nině za vysokou finanční částku „jsem tam platila, kterej tenkrát by stál šest set, tak já jsem platila dva tisíce“ a její matka měla přístup ke schránce, a pomocí tohoto přístupu ji okrádala o peníze. Matka Nině nedovolila si přihlásit trvalé bydliště, takže měla i problémy s nahlášením syna do mateřské školy a sehnání práce. Zde bydlela přibližně rok. Po dobu tohoto roku se u Niny začaly projevovat deprese. Následně děda zemřel a odkázal Nině byt, kam se přestěhovala. Manžel zjistil, kde Nina bydlí a přijel k Nině. Nina, když ho uviděla, dostala velký strach a vrátila se k němu do domu. Nina vypráví: „Muž si pro mě přijel. On tam jednou zazvonil zvečera a jsme mu řekli dobrý den. Já jsem se bála samozřejmě. No a já jsem šla zpátky jako slušná ovečka.“

Nina po návratu k manželovi, kterým začíná **čtvrtá etapa**, stahuje žádost o rozvod a domácí násilí se ještě více prohlubovalo. Nina popisuje: „Rozkopl mě mezi nohama. Takže jsem dokonce sešíváná. Prostě pořád do hlavy mě mlátil, všechno možný. Mám sešívány ucho. A prostě páteř, dostala jsem pecku, že mi vylítly dva obratle. Takže jsem nosila límce.“ Nina se přestěhovala na půdu, a když byl manžel doma, nesměla dům užívat. Jakmile odešel, celý dům uklízela. V domě neměla mít kliku, aby k ní manžel mohl mít kdykoliv přístup a mohl s ní mít sex. Sexuální aktivity byly vždy takové, jak si manžel přál. Když se vrátil manžel z hospody, což bylo většinou kolem třetí a páté ranní, musela Nina vstát a uvařit mu jídlo, které chtěl. Pokud mu jídlo nechutnalo, tak ho vyhodil. Ráno, když odcházela do práce, ji často fyzicky napadal. Když šel manžel spát, tak mu musela Nina konkrétně říkat: „Dobrou noc, pane řediteli“. Když měl manžel dobrou náladu, oslovoval ji jako psa a to „Alíku“, jinak ji běžně verbálně napadal vulgárně. Nina se pořád musela manžela ptát, co by si přál a

manžel podle Niny nikdy nebyl spokojený, co Nina udělala. Nina o tomto období říká: „*To bylo prostě hrozný.*“ Jednou Ninu v opilosti odvezl do obchodu, kde ji před lidmi polil polévkou a následně ji fyzicky napadal v autě s úmyslem, že ji odveze na pole, kde ji zabije. Proto Nina za jízdy vyskočila z auta a utekla domů, kde zavolala policii. Než policie přijela, zmlátil Ninu do bezvědomí a utekl. Policie manžela nenašla. Nina se léčila na traumatickém oddělení pro krvácení do mozku, dopady tohoto incidentu Nina pociťuje i dnes. V nemocnici podala trestní oznámení na manžela. Ale manžel jí řekl, že pokud bude svědčit proti němu, tak ji zabije. Nina měla velký strach, proto trestní oznámení stáhla. Následně se k ní doktoři v nemocnici chovali nevhodně a křičeli na ni. Dle Niny byli na ni naštvaní i policajti. Pro Ninu to bylo těžké, ale více se bála o život, k tomu nevnímala oporu v zákoně. „*Jenomže tenkrát nebyl zákon o týrání.*“ Po návratu domů k manželovi se domácí násilí stále stupňovalo „*já mám rozlámaný úplně všechno, prakticky. A to se dá přežít, ta psychika je horší*“. Nina od škrcení přestala být schopná polykat sousta a často se dusí, proto zvládla přijímat jen tekutou stravu. Domácí násilí Nina pociťovala i po ekonomické formě. Manžel ji nutil, aby podnikala jako fyzická osoba. Dělal si přehled, jak Nina vydělává a měl kdykoliv možnost preposílat peníze z účtu firmy na účet, který chtěl on. Což dělal velmi často. Synovi manžel fyzicky neublížoval, ale dle slov Niny: „*Psychicky na něj působil*“. Nině před útekem od manžela začal vyhrožovat zabitím a plánoval, jak vraždu provede „*Von už mě vymýšlel jak mě zabít, ale von to chtěl udělat jako sebevraždu.*“ Prvně ale po Nině chtěl, aby si na sebe vzala vysokou půjčku. Když Nina přemýšlela, že by vše oznámila, manžel a jeho rodina jí vyhrožovali, že na policii to zařídí, aby vypadala, že je nepřítel, zařídí, že bude zbavena svéprávnosti a připraví ji o péči o dítě. Pro Ninu bylo prioritní bezpečí syna. Nina vypráví: „*A já jsem tenkrát měla strašnej strach o kluka. Strašnej. To si neumíte představit vůbec. Já jsem pro něj žila.*“ Jednoho dne míra násilí byla páchaná na Nině tak vysoká, že sám manžel Nině řekl, aby odešla, že jinak by ji zabil. Nina byla v šoku, že nebyla schopna mluvit a jen koktala. Zavolala své kamarádce a domluvily se následně na setkání.

V jejím životě nastává **pátá etapa**. Po setkání s kamarádkou a ještě jednou ženou se Nina rozhodla, že půjde oznámit policii skutečnosti, které jsou na ni páchány. Nina prvotně vnímá zastání ze strany policie a taky vnímá, že se vznikla nová legislativa věnující se problematice domácího násilí a tím má nyní více možností při rozhodování. Nina požádala o rozvod a rozvedla se. Začala navštěvovat intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím a požádala o institut „vykázání ze společného obydlí a zákaz vstupu do něj“, který si nechala i prodloužit. I přes tento soudní zákaz a výměnu zámeků manžel se

několikrát do domu dostal a opět ji fyzicky napadl. Nina opět žila ve velkém strachu do té doby, než její bývalý manžel nastoupil do výkonu trestu. Policie místo aktivní pomoci jí dala seznam ubytoven. Nina vnímá, že zůstala na vše sama bez pomoci. Popisuje následovně: „*Nikdo mi nepomoh potom.*“ K tomu při častých výpovědích prožívala pocit, že se s ní jedná jako s agresorem a ne jako s obětí. V intervenčním centru pro její ochranu jí byl nabídnut pobyt v chráněném bydlení. Místa chráněného bydlení byla pro Ninu daleko. Proto se rozhodla, že si pronajme byt, který byl pro ni velmi finančně náročný. Velkým zklamáním se pro ni stalo, že syn se rozhodl, že nebude bydlet s ní, ale v domě rodičů jeho otce. Nina říká: „*kluk se přidal na jejich stranu.*“ Nina se prvně ani nemohla dostat do domu pro oblečení. Když se dostala do domu, zjistila, že dům je zničený, že věci jsou rozkopané. Aby ušetřila na nájmu, domluvila se s ženou, která také docházela na intervenční centrum, že budou se společně podílet na nájmu. Nina nevěděla, že tato žena je zadlužená. Tato žena nájem neplatila a ještě jí ukradla patnáct tisíc. Nina po těchto událostech popisuje následovně: „*Málo peněz, pak vás stejně ještě vokradou, jsem měla deprese, já jsem byla v hrozném stavu.*“ Nina má také špatnou zkušenost s psychiatrickou, která o ni vypracovala znalecký posudek o jejím stavu po domácím násilí den před stáním u soudu. Psychiatricka napsala do posudku diagnózy, kterými Nina netrpí. Zprvu Nina se bála říci, že jí vadí, že ji psychiatricka ve svém posudku poškodila, dnes si je mnohem jistější a dokonce podala stížnost a tím si hájí svá práva.

Ninu velmi ovlivňují dopady domácího násilí, které prožila. Má velké psychické problémy. Má problémy usnout, žije v neustálém strachu, má deprese a nevnímá smysl svého života a někdy i přemýšlí o sebevraždě. Nynější svůj stav popisuje těmito slovy: „*Nemám žádnou budoucnost. Přišla jsem o rodinu, o kluka, o všechno. Nic nečeká mě. Prostě mám prázdnou v sobě. Hrozně prázdnou. A prostě vrací se mi to, že přestávám jíst a dusím se pořád, budím se a chodím spát ve čtyři v pět ráno. ... Takže nemůžu spát. Víte, já mám v každý místnosti od té doby, co byl vykázaný, žárovky leonky, který mi svítí celou noc. Protože nesmím bejt ve tmě. Bojím se tmy.*“ Psychické problémy se prohloubily, když zjistila, že bývalý manžel byl propuštěn z výkonu trestu. Od té doby se u ní projevuje sociální fobie na podkladě ze strachu, že ji bývalý manžel vyhledá a ublíží jí. Nina má také strach, jak by se proti bývalému manželovi v případě napadení ubránila. Využití pepřového spreje, je pro ni nesmyslné, protože je alergik a obsah spreje by dopadl i na ni. Paralyzér ze zákona nesmí použít, protože je veden jako zbraň. Nina přemýšlela, že by se přestěhovala do jiného kraje, ale nakonec se rozhodla, že zůstane v tomto kraji, protože zde má přítele, s kterým si zařídila

bydlení a který jí pomáhá, když je nemocná. S přítelem taky není spokojená, vadí jí, že ji podvádí a mrzí ji, že stále ve své firmě zaměstnává svoji bývalou přítelkyni a ona si musí shánět práci jinde. S psychickými problémy se Nina aktivně léčí. Několikrát se léčila v ústavní léčbě, kde se cítila v bezpečí. Vnímala zde pocit pomoci od druhých „*A ono je tam dobře. Jako, fakt, já jsem se z toho hlavního tam vyhrabala. Jo jako, že jsem viděla, že na ten problém nejsem sama, jo.*“ Taktéž dochází na různé psychoterapie. Ve svém nitru prožívá následně tento stav: „*Mám v sobě prázdno, nemám rodinu, nemám pro co žít. Prostě nemám. I když mě vyplatil, tak nemám pro co žít. Fakt ne, fakt. Už nikomu nevěřím. Nikomu, to už nebudete věřit v životě nikomu. Nevěřím nikomu.*“ Nina si taky uvědomuje fakt, že i když byla obětí domácího násilí a byla tyranizována od svého manžela, dokázala chodit do společnosti a smát se. Nyní se čím dál více uzavírá a ve vnitř na duši velmi trpí. Často pláče a má pocit, že její stavy se zhoršují. Nina svůj příběh uzavírá slovy: „*Prostě v pytli všechno. Nikdo mi nepomoh.*“

5.1.2 Druhý krok narativní analýzy: Identifikace bodu zvratu: vývoj příběhu a celková struktura vyprávění

Ačkoliv body zvratu slouží k vymezení nových epizod, u příběhu Niny jsem se rozhodla napsat i důležité body v jejím životě spadající již do vymezených epizod.

Prvním bodem je otěhotnění. Nina otěhotněla se svým přítelem. Měla velký strach říct své matce o svém novém stavu, protože při neposlechnutí matky, ač ji bylo dvacet jedna let, její matka na ni používala fyzické tresty „*tak mě máma strašně zmlátila*“. Nakonec o těhotenství matce řekla a následně se provdala. Její těhotenství mělo podstatný vliv na rozhodnutí, že se vdala za svého přítele. Zde bychom mohli očekávat a doufat, že se Niny život obrátí k lepšímu. Tedy že se Nina dostane z rodiny, kde nezažila přijetí a lásku, do vztahu, který ji to vše nahradí. Tato naděje je však hned v počátku manželství zmařena.

Svatbou Nině začíná nová životní etapa. Nejen, že se mění její životní role, ale v tento den se poprvé stává obětí násilí. „*...takže tam mě začal prvně mlátit. O svatební noci a ve svatební posteli*“. Domácí násilí se stává určujícím činitelem jejího dalšího životního příběhu.

Další bod obratu je narození syna, Nina se stává matkou. Syn se pro ni stal smyslem a radostí života. „*...to bylo moje hrozný srdíčko*“. Současně hned po porodu Nina vnímala nepřijetí syna ze strany manžela i jeho matky. Což stupňuje Ninino vnitřní zranění, protože

obvykle porodem zdravého dítěte obzvláště syna hodnota ženy v očích rodiny i společnosti stoupne.

Toto je násobeno tím, že během šestinedělí se tchyně pokouší syna Niny zavraždit. Tuto skutečnost tedy vnímám jako další významný bod. Současně však v tuto chvíli hrdinka aktivně zasahuje a vymezuje se proti tchyni, které zakazuje kontakt dítětem „ona mi k němu nesměla. Jsem to zakázala.“ Tím také začal pro Ninu velký strach o budoucí život jejího syna a přibyl tím další významný stresový faktor.

Vůči manželovi se však Nina nevymezila a násilí vůči ní gradovalo. Dalším bodem zvratu je tajný útěk. Nina se rozhodla opustit manžela v období, když syn docházel do mateřské školy. Pro Ninu začíná další životní etapa. Nina požádala o pomoc matku, která ji v prvopočátcích pomáhá. Nina vše si musela zařídit v tajnosti, aby manžel nezjistil, co chystá a kam se chystá. Od této doby prožívala období strachu z důvodu, aby ji manžel nenašel „*pořád strach, aby mě tam nikdo neviděl*“. V náročných podmínkách pak buduje nový život. Matka ji v té době opakovaně vykořisťuje (vysoký nájem, krádeže), Nině umírá dědeček (jediná osoba, s kterou má podporující a láskyplný vztah a zdědila po něm byt). Nina všem těmto skutečnostem čelí sama bez podpory blízkých.

V této situaci Ninu navštíví manžel, Nina popisuje: „*Muž si pro mě přijel. On tam jednou zazvonil zvečera a jsme mu řekli dobrý den. Já jsem se bála samozřejmě. No a já jsem šla zpátky jako slušná ovečka*.“ To je tedy dalším bodem zvratu. Od této doby je Nina opětovně obětí domácího násilí a potvrzuje tím teorii cyklu Walderové popisující, že oběť doufá, že se násilí již nebude opakovat, ale to se projeví často ještě ve větší míře. „*No, a začalo to nanovo*“.

Násilí se výrazně stupňuje a dalším důležitým bodem je pokus o zabití Niny. Tehdy si Nina dříve, než ji manžel zbil do bezvědomí, stihla zavolat policii. V nemocnici pak podala trestní oznámení. Následně ale ze strachu, že ji manžel zabije, pokud by na oznámení dál trvala, výpověď stahuje. Nina se necítila v bezpečí, protože ji bezpečně nechránil ani zákon. V té době ještě nebyla dostatečně vypracovaná legislativa pro ochranu obětí domácího násilí. Proto zůstala dál s manželem a domácí násilí dál pokračovalo.

Následný bod zvratu je druhá výpověď na Policii České republiky. Tehdy jí opětovně hrozilo, že bude zabita svým manželem. Nina stihla utéct a podala trestní oznámení na policii. Zde se setkala s vhodným přístupem a byly jí navrženy různé možnosti postupu.

„...si se mnou promluvil a řek mi jaký mám možnosti, a řek mi, že už mi nic neudělá“. V té době již byla platná nová legislativa, která ochraňuje oběti domácího násilí a v každém kraji je povinně zřízeno intervenční centrum. Nina se rozhodla využít nabízené pomoci a nechala vykázat manžela prvotně na 10 dní, poté i na 30 dní. Nině začala nová životní etapa a věřila, že bude v bezpečí.

Tato naděje je opět zmařena a dalším významným bodem je napadení Niny manželem. Ačkoliv manžel, s kterým se v té době už rozvedla, a měl soudní zákaz, aby se k ní přiblížil, tento zákaz porušoval. Nině se tímto zhroutil pocit bezpečí, že bude již vše v pořádku. Byla opětovně zbita a na policii místo aktivní podpory dostala jen informace, kde sídlí ubytovny, které by mohla využít. Tímto činem ztratila víru v ochranu, kterou pro ni dříve policie nabízela „*Takhle jsem se rozešla s policajtem*“.

Další podstatný je to, že její syn začal bydlet u rodičů otce. Toto zásadně ovlivňuje její vnímání smyslu života, protože pro syna žila. Ten se však rozhodl, že nebude žít s ní, ale že bude žít v domě s rodiči svého otce. Pro Ninu je náročné toto synovo rozhodnutí přijmout i z důvodu, že rodiče jejího bývalého manžela jej nemají rádi. Od této doby má Nina pocit, že nemá pro koho žít.

Posledním významným bodem vyprávění je, že bývalý manžel byl propuštěn z výkonu trestu. Nina má nyní opětovně strach o svůj život. Získala sociální fobii a bojí se být mezi více lidmi. Má strach, že když ji napadne, nebude se moci bránit, protože při použití pepřového spreje by byla sama ochroma kvůli alergii na prvky obsažené v pepřovém spreji a paralyzér ze zákona nesmí použít jako zbraň.

5.1.3 Třetí krok narativní analýzy: Obrazy sebe a druhých

5.1.3.1 Sebeobraz

Sebeobraz Niny

Život Niny nezačíná šťastně. Nina je již v dětství nepřijímaná, a to především ze strany matky. Nepřijetí vnímá také ze strany nevlastního otce a své babičky, z důvodu, že si Nina rozumí se svým dědou. Nepřijetí od blízkých ji doprovází celým jejím životem.

Matka na ni používá fyzické tresty i v její dospělosti a Nina má výsledně ze své matky strach.

V den své svatby Nina se stává obětí domácího násilí, které prožívá následných 26 let. Násilí na ni páchané je nejen ze strany manžela, ale i ze strany její tchyně.

Nina dokáže hájit a uhájit svého syna. Po pokusu o jeho vraždu je schopna ho ochraňovat a zakázat tchyni přístup k synovi „ona mi k němu nesměla. Jsem to zakázala“.

Z příběhu vyplývá, že Nina neustále pracuje. Je velmi výkonná. Pokud nepracuje pro výdělek, pečuje o domácnost. Pro samé povinnosti spí jen pár hodin denně.

Nina má po škrcení od svého manžela problémy s polykáním. Není schopna polykat běžné jídlo, proto nemohla dříve jíst. Byla schopná polykat jen tekutou stravu, nyní je schopná i kašovitou. Kvůli potížím s jídlem se několik let aktivně léčí. Jako další dopad škrcení je, že se sama od sebe dusí.

Co Nina nemá ráda, je lítost. Nechce, aby ji blízcí lidé litovali pro to, co se jí vše dělo, když byla obětí domácího násilí. Pravděpodobně pomocí terapie a docházení do intervenčního centra Nina přijímá díl své odpovědnosti v domácím násilí, a to, že zůstala ve vztahu s manželem. Nina konkrétně o sobě a dalších obětech domácího násilí říká: „*My jsme si to udělali ty prakticky sami. Že jsme v tom zůstaly.*“

Nina si uvědomuje, že působí křehce. Je malá a štíhlá a proto se nemohla ubránit ani tchyni.

Smyslem života Niny byl její syn, pro kterého byla schopna snášet cokoliv. Když se syn odstěhoval k rodičům otce, Nina ztrácí smysl života. Nyní je nešťastná.

Nina vnímá, že když žila s manželem, který na ní páchal brutální násilí, cítila se spokojenější. Je plná strachu a úzkostí, bojí se, aby ji bývalý manžel nevyhledal a nezabil ji. Projevuje se u ní posttraumatická stresová porucha. Hůře mluví, je plná úzkostí, špatně spí. Někdy se u ní projevují suicidální myšlenky.

Nina vnímá svoji budoucnost v potřebě naučit se jíst. Nyní vnímá, že problematika, že nemůže polykat, je psychického charakteru. A proto se snaží vyléčit, aby mohla polykat bez problémů. Přemýšlí, že by v budoucnosti žila sama, protože má pocit, že nepotká muže, který by si jí vážil.

5.1.3.2 Obrazy druhých

Obraz manžela – agresora

Bývalý manžel Niny nemá dokočené učiliště, a v mládí okrádal rodinu. Za komunistů se živil ilegálně, a to jako překupník přes zavřené hranice. Také se živil jako pasák. Oficiálně

pracoval na stavbách. Ve vyprávění je charakterizován, že již hodně pil v době, kdy měl s Ninou známost. Během známosti se začínal projevovat agresivně, a to tak, že při první společném pohlavním styku lámal Nině ruku přes vanu. V manželství k Nině přistupoval velmi bezohledně. Kdykoliv chtěl, tak ji znásilnil, často ji fyzicky napadal, obzvláště po ránu. Nině vulgárně nadával. Když měl dobrou náladu, nazýval Ninu „Alíkem“. Když šel spát, požadoval po Nině, aby mu říkala „Dobrou noc, pane řediteli.“ Dále na Nině páchal neverbální psychické a ekonomické násilí. Několikrát se pokusil Ninu i zavraždit. Za domácí násilí byl odsouzen ke třem letům ve výkonu trestu. Nyní je na svobodě.

Obraz syna

Nina se o synovi moc nezmiňuje. Přesto je to pro ni ta nejdůležitější osoba na světě. V manželství žila jen pro dobro syna, který se stal jejím smyslem života. Nině nezáleželo ani tolik na jejím zdraví, ale hlavně, aby syn byl v pořádku „*Já jsem si říkala, mě už je to jedno, mě už nezáleží na životě. Ať je kluk, ať kluk má.*“ Nina ztrácí smysl života, když syn se rozhodne, že nebude po rozvodu žít s Ninou, ale bude žít u rodičů svého otce.

Obraz matky

Matka Ninu nepřijala. Naopak v dospívání a mladé dospělosti na ni žárlila. Na Ninu používala fyzické tresty, i v její dospělosti. Matka se třikrát vdala a třikrát rozvedla. Z prvního manželství má Ninu a její dvojče. Z druhého má ještě syna. Když Nina potřebovala pomoc, pomohla jí okrajově. K tomu Ninu i okrádala o peníze, které Nina nutně potřebovala.

Obraz dědy

Děda pro Ninu hraje zásadní roli v jejím životě. Děda je pro ni jediná osoba, se kterou si Nina rozumí během dětství a dospívání. Děda je také jediný, kdo Nině aktivně pomáhá, když od manžela poprvé odešla. Po smrti zanechává Nině byt. Děda měl k Nině vřelý vztah.

Obraz tchyně - agresora

Tchyně působí jako agresor k Nině a z prvopočátku i k synovi Niny. Tchyně se pokusila udusit syna Niny polštářem, který mu dala přes ústa „*kluk se začal dusit, tak mě to došlo, jak to bylo, jo.*“ Tchyně Ninu fyzicky napadala a radila svému synovi, jak má Ninu co nejvíce zmlátit. Oproti Nině je tchyně fyzicky zdatná a silná. Fyzické násilí na Nině ukončila, až na ni Nina zavolala policii. Nikdy Ninu nepřijala.

Obraz domácího násilí

Nina se v příběhu bojovně nestaví proti domácímu násilí, spíše ho přijímá. Domácí násilí se na ni padá jako lavina, před kterou lze stěží uniknout.

U Niny probíhá domácí násilí ve všech formách.

Fyzické násilí bylo bití, kopání, házení po Nině různými věcmi, škrcení, kopání do břicha a to i během těhotenství, pokusy o zabití a podobně. Fyzická zranění byla i natolik vážná, že byla zbita do bezvědomí a několikrát byla ošetřována na traumatologickém oddělení „*Takže já mám rozlámaný úplně všechno, prakticky.*“ Ninu mlátila i její tchyně.

Psychické násilí bylo formou verbální i neverbální. Verbální násilí bylo především, že Nině vulgárně nadával, a když měl dobrou náladu, oslovoval Ninu „Alíku“. Neverbální násilí se v příběhu vyskytuje například, když Nině roztrhá a rozstříhá oblečení anebo se ji snaží potupit na Vánoce, že nedá Nině žádný dárek a pokud náhodou Ninu něčím obdaruje, tak je to okena na umývání skla. Na Ninu taktéž neblaze působilo, když tchyně radila svému synovi, jak má Ninu zmlátit anebo když manžel přemýšlel, jak Ninu nechá zabít, a že bude prvně žít ve sklepe. Nina hůře snášela psychické násilí oproti fyzickému „*ta psychika je horší*“.

Ekonomické násilí se projevovalo, že manžel Nině zakázal užívat domácnost, když byl v domě. Měla pro sebe vyhrazenou půdu. Také Nina musela podnikat jako fyzická osoba ještě ke své stálé práci. Ze zisků, které Nina měla z podnikání, čerpal manžel finance a předával je na konto svého otce. Nina zisky z podnikání nemohla využít.

Sexuální násilí bylo na Nině páčáno brutálním způsobem. Na Nině manžel vyžadoval sex kdykoliv, kdekoliv a jakkoliv, jak se mu chtělo. Názor Niny nerespektoval a často docházelo k znásilnění. K tomu ji i někdy rozkopal rozkrok. Nina nesměla mít kliku ke dveřím ložnice, aby k ní manžel kdykoliv mohl a také na manželské posteli musela spát níž než on.

Obrazy pomáhajících

Nina se setkala během svého života s různými přístupy ze strany pomáhajících. Prvně, když stáhla první obvinění na svého manžela, setkala se s velkým nepochopením u policistů a doktorů.

Po stáhnutí výpovědi Nině doktoři na traumatologickém oddělení sprostě nadávali a to i přes její závažný zdravotní stav (krvácení do mozku). *Na chirurgii, na té traumačce na mně řvali, že jsem kráva*“.

Při druhém trestním oznámení, (v době, kdy již byla chráněna legislativou), se setkala s velmi dobrým přístupem od jednoho policisty, který ji ubezpečil, že již bude v pořádku, a že manžel jí už neublíží „výbornej chlap, policajt“.

Jenže přes tento slib manžel Ninu opět napadl a ona pak ztratila důvěru v policii. Přispělo k tomu i to, že na policii jí místo aktivní ochrany dali jen seznam ubytoven. Nina se tedy cítila policií zrazena. Na policii také musela často vypovídat, což ji vracelo k nepříjemným vzpomínkám a znovu ji to traumatizovala, sama uvádí: „*A nejhorší je, že Vás vyšetřujou tak, půl roku vlastně, že Vás vyšetřujou tak, jako by, jste byla násilník Vy. To je to nejstrašnější.*“ Měla pocit, že je bitá na tom, že se stala obětí domácího násilí. Vadilo jí, že musela stále vypovídat. U Niny pro častost výpovědí se objevila sekundární viktimizace.

S dalším špatným příkladem se Nina setkala u soudní znalkyně. Soudní znalkyně vypracovala psychologický posudek Niny během 15 minut a diagnostikovala Nině špatné diagnózy. Pro Ninu to byl velmi nepříjemný zážitek a měla pocit, je také poškozena špatně vypracovaným soudním posudkem, kde jí byly diagnostikovány jiné diagnózy. Opět zde Nina prožila sekundární viktimizaci. Zde bych ráda upozornila, že později Nina si dokázala na soudní znalkyni stěžovat.

Nina se stala klientkou intervenčního centra, které jí aktivně pomohlo z krizové situace a nyní jí také dále pomáhá, když dochází do terapeutické skupiny. Na intervenčním centru Nina sepsala žádost o vykázaní manžela na 10 dnů, kterému bylo u soudu vyhověno a pak bylo prodlouženo i na 30 dnů. Bohužel manžel i přes soudní zákaz opět Ninu napadl. Proto na intervenčním centru jí bylo nabídnuté bydlení v azylových domech. Kvůli špatné dostupnosti je Nina ale nevyužila. Nyní Nina dochází, jak jsem se již zmínila, do terapeutické skupiny, které jí pomáhá sdílet svoji bolest.

Nině velmi pomáhá častý pobyt v psychiatrické léčebně, kde vnímá, že na svůj problém není sama. Také dochází k psychologce.

Pro Ninu má aktivizační vliv docházení do intervenčního centra, pobyty v psychiatrické léčebně a intervence u psychologky. Pravděpodobně díky tomu Nina přijímá svůj díl odpovědnosti v domácím násilí, že zůstala v nevyhovujícím stavu. Policie, i přes

sekundární viktimizaci, dala Nině také naději a ukázala prvotní možnosti, jak může postupovat v životě, aby dále nebyla obětí domácího násilí. Ale to až po zřízení nové legislativy, která chrání oběti domácího násilí.

5.1.4 Čtvrtý krok narativní analýzy: Identifikace žánrů

Nina po většinu příběhu nedrží svůj život ve svých rukách. Nina jako dítě a dospívající není přijata svou matkou. I v rané dospělosti má z matky strach, protože na ni používá fyzické tresty. Když otěhotní, je dané, že se provdá. Osud má nad jejím životem symbolickou převahu. V den svatby začne u ní domácí násilí. Takže z nepříznivé situace, kterou zažívala doma, se její životní situace ještě zhoršila. Zmínka, kdy bere život do svých rukou, je při pokusu o zabití jejího syna tchyní, kdy tchyni zakáže kontakt se synem, nebo když na tchyni zavolá policii po velkém fyzickém násilí. Od té doby tchyně na ni fyzicky nevtáhne ruku. Sice, zde byla Nina aktivní, ale fyzické domácí násilí ze strany tchyně skončilo, až z jejího strachu ze soudu. Když Nina utekla od svého manžela po znásilnění a zkopání před očima jejich syna, Nině nebylo nabídnuto aktivní pomoci ze strany matky, ale naopak jí matka ještě okrádá. Když ji manžel objeví, poslušně se k němu vrátí a její život určuje její manžel. Nina ve svém životě vnímá nepřekonatelné hranice. Domácí násilí je taky vystupňované, že například při komunikaci do telefonu smí říkat jen to, co chce manžel, aby řekla. Nina, když poprvé málem umřela z toho, jak ji manžel zmlátil, nevnímá ochranu ze strany legislativy, proto s manželem zůstala dál. Opět vnímá nepřízeň osudu. Po změně legislativy, až když ji manžel málem opětovně zabije, od manžela odchází. Spokojenost nejde nahoru, ale je dále nešťastná, protože syn se rozhodl nežít s ní. Po propuštění manžela z výkonu trestu má velký strach o svůj život. Po celý svůj život je Nina spoutaná svým strachem. Nina je svým tragickým osudem spoutána, a po konci různých etap Nina nevnímá dobrý konec. Naopak vnímá řadu neúspěšných snah žít šťastný život. Pokud se vymaní z nepříjemné situace, přijde jiná a někdy i horší nepříjemná situace. Z těchto důvodů žánr Niny je tragédie.

5.2 Eva

Eva prožila šťastné dětství a dospívání. Manželství vnímá jako láskyplné období. Během manželství se jí narodí dcera a syn. Po smrti manžela Eva upadla do stavů zoufalství a beznaděje. Přemýšlela i o konci svého života. Pomocí rodiny a nalezení nového štěstí

v podobě narození vnuků Eva začala být opět šťastná. Její již dospělý syn, který bydlel ve společné domácnosti s Evou a její matkou, začal užívat drogy. Během užívání drog především z potřeby získání peněz na drogy páchal syn na Evě a její matce domácí násilí. Po vykázaní z domu syn již Evě neublížil. Syn se následně léčil ze závislosti. Nyní se s syn snaží s Evou vybudovat opět vřelý vztah. Evě je nyní padesát let. Eva působí něžným, láskyplným a zranitelným dojmem.

5.2.1 První krok narativní analýzy: Identifikace klíčových mezníků v příběhu - rozdělení vyprávění do dílčích epizod

1. Dětství do 12 let, žijící s rodiči v bytě u prarodičů
2. Od 12 let do smrti otce a manžela
3. Začátek vdovství po provdání dcery
4. Provdání dcery, narození vnoučat, dokud syn nezačne užívat drogy
5. Syn se stává uživatelem drog, domácí násilí
6. Stání u soudu proti synovi a nástup syna do léčebny pro odvykání návykových látek
7. Návštěva syna při odvykací léčbě až dodnes (v době rozhovoru)

První dílčí epizoda je „Dětství do 12 let, žijící s rodiči v bytě u prarodičů“. Začátek svého života Eva uvádí, že žila se svými rodiči v bytě svých rodičů. Byla zde spokojená, jen její spokojenost narušovalo neúplné přijetí ze strany matky jejího otce. Vnímala, že pro babičku byla nejméně důležitá ze všech vnoučat „*Tam na to nerada vzpomínám. Na tudle stranu.*“ Eva vnímá, že jí chybělo, že s rodiči málo jezdila na dovolené, protože museli většinu času trávit v práci. Proto mnoho času trávila doma nebo u babičky, kde se sjížděla celá široká rodina. A to se Evě líbilo „*to bylo strašně fajn. ... na to vzpomínám strašně moc ráda*“.

Zlomový bod pro ni je odstěhování se s rodiči do vlastního domu. Přichází pro ni **druhá životní epizoda** do smrti svého otce a manžela. Vypravěčka prožívá idylické období. Tento dům je pro ni podstatnou součástí i dnešních dnů. Své dětství v novém domě prožívá

naplněně. Eva měla mazlíčka psa, pak dodělala školu „*to mě bavilo škola*“, docházela na sportovní gymnastiku „*to mě bavilo*“. Docházela na železniční učiliště, na kterém se ji velmi líbilo „*takže to mě strašně bavilo*.“ Eva při studiích na učilišti plynule ve svém životním příběhu potkává svého manžela. Po skončení učiliště se vdala, následně za rok porodila dceru a za dva roky syna. Sice získala nové životní role a postavení, přesto vnímám plynulost příběhu, že tyto události spadají do společné epizody. Společně jezdili jako rodina na dovolenou k rodičům manžela, kde je krásná scenérie. Eva vypráví: „*Tak jsme tam byli pořád, že tam je nádherně, ta příroda a zámek a koupání a všechno. Takže tam jsme trávili hodně dovolený. ... jezdili jsme tam rádi. Jak to šlo, vlastně kolik, dvaadvacet let jsme sem jezdili*.“ Tento idylický stav ji znepríjemňuje ne zrovna nejlepší vztah k tchyni „*Tchyně, no to, jak to bývá většinou*“. U tchána vnímala, že ji měl rád. Po pádu komunismu a následně otevření hranic zažívala příjemné dovolené i s jinými rodinami, s kterými má dodnes přátelské vztahy. Vypravěčka Eva se vyjadřuje následně: „*sranda všechno i jsme se navštěvovali... takže my jsme si užili s nima jako srandy moc. Tak na všechno tohle vzpomínám. Jako bylo to moc fajn, všechno*.“

Tohle idylické období pro ni končí smrtí otce a smrtí manžela. Tím začala **třetí životní etapa**. Začátek svého vdovství prožívala velmi těžce. Otec umíral po dlouhodobé nemoci. Eva se o dopadech smrti otce zmiňuje: „*A to, to bylo dost špatný... Těžko jsme to nesli. Těžko*.“ Následně do roka umřel její manžel na ucpaní krkavice. Lékaři manžela prvně léčili na bolesti zad a na důležité vyšetření těsně před smrtí manžela, které teoreticky mohlo zachránit manželovi život, se lékař nedostavil. Proto byl manžel přeobjednán na jiný termín. Než ale datum termínu nastal, manžel umřel. Smrt manžela popisuje Eva detailně, například se zmiňuje: „*No, ono mu to prasklo, tak krkavice. Bylo to v neděli v půl devátý večer, se to stalo. To ani nešlo, protože ono mu to teklo, on se udusil na tý krvi*.“ Dopady smrti manžela pro Evu byly katastrofální. Eva přemýšlela o sebevraždě, bloudila po poli, přemýšlela, zda má skočit pod vlak nebo raději spolykat prášky. V krizové situaci jí pomáhala její matka a děti, především její dcera. Když Eva uléhala k spánku, měla pocit, že ji volá její manžel. Nebo během dne někoho viděla a myslela si, že je to on. Eva vypráví: „*A to sem se teda, to sem se sesypala. Škaredě teda, to, mě bylo všechno jedno, děti, neděti, prostě všechno mi bylo jedno. ... Hrozný, no hrozný. Ze začátku to bylo hrozný, opravdu*.“

Po trýznivém smutku Evě začala **čtvrtá etapa** a to, že se postupně smiřovala se smrtí manžela. Přijetí nové role ji pomohla svatba dcery, kde se aktivně zapojuje, i přes smutek, který stále prožívala. Eva vypráví: „*Mezi tím jsem, mezi tím jsem vdala dceru... Takže nálada*

nic moc, ale svatbu jsem jí udělala, všechno jsem našetřila a vlastně jsem si ji tam i odvezla na ten zámek.“ Velmi jí také pomohlo, že se jí narodili vnuci. Po narození prvního vnuka říká: „tak to mě hodně pomohlo.“ Eva přijala roli babičky, která ji naplňuje štěstím. Nastala pro ni změna v zaměstnání, aby mohla dál žít ve svém rodinném domě, který je pro ni velmi důležitý, jak jsem se již zmiňovala výše. O práci se zmiňuje ve smyslu spokojenosti: „tak ale já si myslím, že mě tam maj dost rádi a i já je tam mám ráda, takže tam jsem opravdu spokojená v práci.“

Po postupném vzestupu začal silný propad. Začala **pátá etapa** jejího života. Její syn začal užívat drogy. Aby získal peníze na drogy a na zaplacení půjček, používal násilí na Evu a její matku, s kterými žil v domě. Také lidé, kteří půjčili synovi Evy, jezdili k Evě pro vymáhání půjčky. Eva říká: „*to začalo se na nás valit*“. Fyzické násilí popisuje, že syn ji začal napadat, škrtil, vyhrožoval ji zabitím, chtěl podpálit dům, rozbíjel nábytek a kusy nábytku nebo jídlo házel po Evě a její matce. Tyhle obrazy se děly, když syn chtěl peníze na drogy a zrovna Eva nebo její matka neměly z čeho synovi peníze dát „*to bylo něco hrozného. ... on by Vás byl schopnej, já jsem zjistila, i pro dvě stovky ublížit.*“

Psychické násilí Eva vnímá, že nastalo, když synovi ona a její matka přestaly dávat peníze. Eva zažívá psychický teror od syna. Syn, aby z ní vymohl peníze, jí opakovaně volal z cizích čísel a chodil za ní do práce. Brzké ráno Evu budil, aby získal peníze na cigarety. Způsob chování se u Evy projevil způsobem, že se ho začala bát: „*to byl teror, psychickéj teror, od kluka. To bylo něco strašného*“.

Následně začala pro ni **šestá etapa**, když na syna zavolala policii. Ve vyprávění lze vnímat začínající její přeměnu v jednání, že začíná být iniciativní. Její jednání vzbudil silný strach o vlastní život. Před zavoláním policie Eva zažila incident, kdy ji syn škrtil s úmyslem, že ji zabije. Zde si Eva uvědomila, že pravděpodobně umře, pokud nezavolá policii. Policii stihla zavolat, ale než policisté přijeli, syn utekl. Policisté syna nedokázali najít. Až když syn se vrátil opětovně domů, Eva syna nepustila do domu a hned zavolala opětovně policii. Pro Evu bylo důležité, že policisté Evě slíbili, že syn zůstane ve vazbě určitě aspoň přes jednu noc, což pro Evu znamenalo, že se po dvou letech bezpečně vyspí „*Protože to jste nespala, protože to Vás nenechal, nejedla, prostě, to bylo něco šíleného, to byly dva ruky hrůzy.*“ Převzetí vnitřního ohniska kontroly lze zaznamenat, kdy Eva a její matka musely snášet pohledy sousedů, při přivolání policie a tím se vystavují stigmatizaci. Eva ubezpečila matku, že je lepší tato stigmatizace, než aby žily dál v teroru od jejího syna „*já říkám mamce, mě je*

to úplně jedno mamí, tady jde o nás“. Také v tomto období prožívá těžké období, kdy svědčí u soudu proti svému synovi. Bylo pro ni vnitřně velmi náročné svědčit proti vlastnímu synovi, ale vnímala, že je to potřeba, že jinak by se vše opakovalo a syn by dále užíval drogy „*Něco hroznýho je to stát u soudu proti vlastnímu synovi. Je to strašný, ale nijak se to nedalo, protože jinak by se ten kluk nezachránil.*“ Další trýznivé okamžiky pro Evu byly, když svého syna potkávala v roli bezdomovce. Syn byl velmi hubený, neměl pořádné oblečení a přespávala na zastávce. Někdy chodil k Evě pro základní potraviny. Eva mu dala najíst a napít, ale zase mu řekla, aby odešel. Měla ze syna velký strach „*najíst jsme mu daly, napít ale a běž pryč. Strašnej strach vůči němu.*“ Následně syn se rozhodl, že nastoupí do ústavní léčby závislostí na návykových látkách, kde mu Eva s dcerou zaplatily regulační poplatky. Odvézt syna na léčení ze strachu nemohla. Několikrát si prožila, že když řídila, tak syn strhl volant. Eva situaci a strach popisuje následovně: „*Protože, já jsem řekla, že ne, já tam nepojedu, že ho tam nepovezu, protože já jsem měla strach, aby mi něco neudělal, aby nestrl volant, to už mi udělal párkrát, když jsme spolu jeli. ... Nikomu to nepřeju podle to. Nikomu. Je to hrůza.*“

Pro Evu začíná **sedmá životní etapa**, když navštíví syna v psychiatrické léčebně, což je pro ni důležitý mezník i proto, že syna prvně nechtěla navštívit pro pocity strachu a nenávisť vůči synovi. Samotné rozhodování, zda syna jít či nejít navštívit, řeší v Intervenčním centru, kam dochází na skupinovou terapii. Po poradě s terapeutkou z intervenčního centra se rozhodla syna navštívit. Při poradě si uvědomila, že syn by se možná mohl změnit v nemocnici, kde se léčí. Protože domácí násilí vznikalo především z potřeby získat peníze na drogy. Eva navštívila svého syna na Štědrý den. Stav k synovi se během návštěvy přeměnil. Syn ji obal a dal ji pusy, místo agresivní reakce, kterou očekávala. Pro Evu to byl šok „*já jsem zůstala, jak opařená*“. Eva vnímala, že syn byl šťastný, že ho Eva s babičkou navštívily. Při odjezdu cítila Eva ve svém nitru proměnu, cítila se lépe, i když nenávisť zatím v jejím srdci zůstala „*když jsme odjely vod tam, tak bylo mi líp. Bylo mi líp. Ale ta nenávisť, ve mně byla pořád.*“ Zmíněnou nenávisť Eva zpracovala pomocí terapie v intervenčním centru. „*A tady mi pomohli, nenávisť jsem překonala k němu*“ Přesto strach stále má, ale postupně se synem snaží pracovat na společném vztahu. Má pocit, jako by mezi nimi byla dělicí zeď. Vnímá, že syna není schopná obejmout a říci mu, že ho má ráda. Syn se za své chování Evě omluvil a uvědomuje si, že budou muset na společném vztahu společně pracovat. Například když si spolu povídali o problematice, že ho není schopná obejmout, syn vyjádřil pochopení a důvěru ve zlepšení stavu „*a on povídá mamí,*

za to všechno, co jsem ti udělal, co jsem ti proved, já se tomu jako nedivím. To chce čas, ono to časem půjde.“ Eva vnímá, že když je synovi smutno, tak jí zavolá. Evě velmi vadí, že v jejích očích policie se málo angažuje v problematice výroby drog a že politici se více neangažují protidrogové politice. Eva vypráví: *„Jo, jsou v tom strašný peníze, lítá v tom strašně peněz, ale lítá v tom strašně mladejch lidí. No a tak, s tím by měli něco udělat. Policajti nebo vláda, ta kdyby se nad tím zamyslela, tak proti tomu něco dělala, ale tohle není dobře.“* Klientka vnímá vnitřní spokojenost v závislosti na synovi. Eva vypráví: *„Že, když kluk bude tak jak je, bude to v pořádku, my budeme v klidu, takže to bude všechno, jako v pořádku. ... Jinak hlavně, aby ten kluk do toho zase nespád, jenže to neuhlídáte.“* Přesto je již schopná, se proti synovi vymezit. Snaží se držet myšlenky, že pokud syn opět začne užívat drogy, tak ho nechá opět spadnout na dno a že mu už nepomůže. I přes to, že ji to vnitřně velmi zraní *„I když to bude bolet. Strašně to bude bolet, jako to bolelo předtím, ale už ne.“* Sama pro sebe by si přála, aby mohla dožít ve svém domě, kde žije od svých dvanácti let. Pro Evu představa žít v paneláku a ne v domě je katastrofální, má pocit, že by nezvládla žít v paneláku, kde by se cítila zavřena. Eva vypráví: *„A já bych odtad' nerada šla pryč. ... Nemůžu to opustit. Já v paneláku bych asi umřela, protože to není bejt zavřená. To není pro mě ... Já bych ten barák, ráda udržela. To je moje, to je jako moje.“* Následně svoji radost a snad bych se dalo i definovat jako smysl života vnímá ve svých vnoučatech *„No, když bude sloužit zdravotník, tak bych ráda s těma vnoučkama. Oni porostou, oni mě za chvíli nebudou potřebovat, ale zatím, je to moje potěšení. Zatím je to moje potěšení, no.“*

5.2.2 Druhý krok narativní analýzy: Identifikace bodu obratu: vývoj příběhu a celková struktura vyprávění

Než přijde první bod obratu, Eva žije ve spokojenosti, které popisuje: *„Dětství jsem měla spokojený.“* První bod obratu u Evy přichází ve 12 letech při přestěhování se do nového domu, její vnitřní spokojenost se zvyšuje. Eva popisuje: *„A takže jsme si postavili a odstěhovali jsme si od nich, a to bylo strašně fajn.“*

Další bod obratu přichází se smrtí otce a manžela. Vnitřní spokojenost jde rapidně dolů. Eva vypráví: *„A to sem se teda, to sem se sesypala. Škaredě teda, to mě bylo všechno jedno, děti, neděti, prostě všechno mi bylo jedno.“*

Dalšími body obratu je, že se stává babičkou, tato životní role je pro ni v příběhu jako poslem, že život může jít dál. Eva popisuje: „*první vnouček, tak to mě hodně pomohlo*“. Taký si lze povšimnout, že zde aktivně mluví o sobě a je zde známka vnitřní ohniska kontroly, když vdává dceru: „*svatbu jsem jí udělala, všechno jsem našetřila a vlastně jsem si ji tam i odvezla na ten zámek*“. Její životní spokojenost postupně stoupá a vrcholí. Můžeme si zde povšimnout, že její života lze zobrazit ve tvaru U.

Následně syn začne užívat drogy a Eva začne prožívat domácí násilí od syna. Začíná dějový obrat směrem dolů. Eva popisuje: „*to začalo se na nás valit*“.

Tato situace, která končí zlomovým bodem zavolání policie a stání u soudu proti jejímu synovi, v této fázi linie jejího života nestoupá, ani se nesnižuje. Tento stav Eva popisuje: „*Něco hrozného je to stát u soudu proti vlastnímu synovi. Je to strašný, ale nijak se to nedalo, protože jinak by se ten kluk nezachránil.*“ Už zde si lze všimnout, že i když Eva má životní křivku dole, ujímá se vnitřního ohniska kontroly. Nastává zlomový bod navštívení syna v psychiatrické léčebně, Eva vypráví: „*když jsme odjely vod tam, tak bylo mi líp*“ a od té doby její pomyslná životní křivka stoupá. Svoji radost vnímá ve svých vnoučcích. Eva se o nich zmiňuje: „*je to moje potěšení*“.

5.2.3 Třetí krok narativní analýzy: Obrazy sebe a druhých

5.2.3.1 Sebeobraz

Sebeobraz Evy

Eva se v příběhu popisuje v různých životních rolích. A to v rolích nepříjaté vnučky, milované dcery, manželky, matky, truchlící vdovy a babičky, která získává opět svoji spokojenost. Eva byla obětí domácího násilí ze strany syna. Během užívání drog jejího syna se stala obětí domácího násilí. Eva dlouho synovi ustupovala, než si uvědomila, že pro záchranu jeho, jí a matky samotné, musí přestat dávat synovi peníze na drogy. Eva, jako matka prožila velmi těžké období, když se rozhodla, že pravá pomoc synovi je nepomáhat mu, ale nechat ho padnout na úplné dno. Eva si uvědomila, že aby syna zachránila, musí ho nechat spadnout úplně nejhluběji a pak snad se ze závislosti dostane. Prakticky to znamenalo, že ho vykazala z domu, svědčila proti němu a nepustila ho před ukončením léčby zpět do domu. Pro Evu jsou důležití její vnuci, jsou její radostí a jistým smyslem života.

Eva sama sebe velmi strukturuje do jejích životní rolí, což se odráží ve vyprávění.

O emočním prožitku se velmi málo zmiňuje. Zmiňuje ho především při smutku ze ztráty otce a manžela a strachu a nenávisti u syna po prožití domácího násilí. Nenávist již k synovi nepocituje, ale žije ve stálém strachu. Její radosti jsou její vnuci, kteří jí dávají nový rozměr života jako babičky, ve kterém je šťastná *„když bude sloužit zdravotní, tak bych ráda s těma vnoučkama“*. Vnitřně ji frustruje, že z jejího hlediska vládá a policie se málo angažuje v protidrogové politice a jsou slabé zásahy do varen. Cítí vnitřní ublížení, že lidé, kteří z jejího hlediska odpovídají za ochranu a bezpečí, selhali. U Evy ve vyprávění se projevuje Rotterovo pojetí vnějšího ohniska kontroly, málokdy se objeví vnitřní ohnisko kontroly.

Její přáním je, aby dále zachovala dům, ve kterém žije. Prála by si po smrti své matky, aby u ní žil jeden z vnuků. Sama Eva vypráví: *„Tak jsem říkala holce, že tam může mít pro jednoho kluka byt. Já bych ten barák ráda udržela.“* Tohle je její dlouhodobý cíl. Pro zachování domu měnila i práci, aby si mohla dovolit jeho údržbu. Její aspirací jsou její vnuci, kteří jí přinášejí radost do života.

5.2.3.2 Obrazy druhých

Obraz syna - agresor

Její syn je bývalý uživatel drog. Během užívání drog se stal agresorem ve vztahu k matce a babičce a páchal na nich domácí násilí. Domácí násilí páchal především pro potřebu peněz na zprostředkování drog. Podstoupil léčbu v psychiatrické léčbě na odvykání omamných látek a nyní abstinguje. Nyní má snahu urovnat vztahy v rodině *„on povídá, mami, za to všechno, co jsem ti udělal, co jsem ti provedl, já se tomu jako nedivím. To chce čas, ono to časem půjde“* a splatit dluhy, které mu vznikly při užívání drog *„Chodí do práce, chová se jinak. Snaží se všechno splácet a jako je úplně jinej. No prostě je to zase ten kluk, co to bejval.“* Přičemž Eva před užíváním drog ho Eva popisuje jako hodného, pracovitého a srdečného syna. Syn se živí se jako řidič kamiónu. Eva svého syna miluje, nenávist k němu již necítí, ale stále z něj má strach.

Obraz manžela

Manžel se s Evou seznámil, když docházela na učiliště. Na manželství Eva má dobré vzpomínky, obzvláště na trávení společných dovolených. Manžel v době, když dcera již

pracuje, ale syn ještě dochází na učiliště, umírá na ucpání krkavice. Doktoři mu nestanovili správnou diagnózu „*doktoři ho léčili na krční páteř, ale on měl ucpanou krkavici*“, která by mohla úmrtí zabránit. O samotném charakteru manžela se Eva nezmiňuje, ale z vyprávění vyplývá, že manželství bylo šťastné, jak pro Evu, tak pro manžela.

Obraz dcery

Dcera je prvorozená. Nyní má dva syny a žije v manželství. Svého bratra podporovala při léčbě na psychiatrické léčebně. Když jí otec zemřel, hraje významnou pomocnou roli pro matku, když se psychicky zhroutila „*holka mě měla vlastně dva měsíce pod dohledem*“. Má vystudovaný obor ekonomie se zaměřením na cestovní ruch. Práce v tomto oboru ji naplňovala. Po rodičovské dovolené pracuje v jiném odvětví. Ve vyprávění představuje podporující roli ke vztahu k Evě.

Obraz matky

Matka Evy pochází z rodiny, kde měla deset sourozenců. Z manželství má jen jednu dceru a to Evu. Sdílí společné bydlení s Evou. Je také obětí svého vnuka, který na ní páchal domácí násilí. Taktéž Evě aktivně pomáhala unést smrt manžela „*mamka a děti mi pomáhaly se z toho dostat*.“ Pro matku bylo náročné unést transgenerační násilí od vnuka. Pokud by Eva syna nevykázala z domu, pravděpodobně dál by byla jeho stávající obětí. Svoji dceru Evu přijala.

Obraz otce

Otec Evy pochází z rodiny, kde měl čtyři sourozence. Umírá v nemocnici při léčbě rakoviny. O svém otci se zmiňuje: „*hodně nemocnej, ten měl rakovinu a to jsem, to ho trápilo, přes půl roku, než umřel, no*.“ Jeho smrt bolestně zasáhla všechny členy rodiny.

Obrazy tchyně a tchána

Tchyně a Eva si moc nerozuměly. Eva ji popisuje následovně: „*Tchýně, no to jak to bývá většinou, ale. Ona byla navíc ještě Němka a na to, že tu žila kdoví kolik let, tak, tak se pořádně česky nenaučila a takže to já sem s ňou, jenom tak, když jsem musela*.“

Na svého tchána má Eva dobré vzpomínky „*ten mě měl moc rád*“. Svého syna měl v pozdějším věku.

Vnoučata

Vnoučata Evy mají významný vliv na psychickou pohodu Evy. Ve vyprávění hrají ozdravnou roli po smrti manžela a vnímání pozitivu a smyslu života. Při vyprávění se Eva zmiňuje po narození prvního vnuka: „*tak to mě hodně pomohlo*“. Pro Evu vnuci znamenají životní radost.

Obraz domácího násilí

Agresor domácího násilí, jak jsem se již zmínila, je syn Evy. Domácí násilí vznikalo především z potřeby syna sehnat peníze na drogy. Násilí je ve velké spojitosti s jeho závislostí. Pokud syn neměl peníze na drogy, ubližoval své matce a babičce, aby mu peníze daly.

Domácí násilí se v příběhu objevuje ve formě psychické, fyzické a ekonomické. Přičemž syn hrozil Evě a její matce až zabitím.

Ekonomické násilí vznikalo tak, že syn si od Evy a její matky bral a někdy si půjčoval peníze. Spotřeba peněz narostla do takových rozměrů, že Evina matka si začala půjčovat od ostatních „*mamka si chodila půjčovat po lidech*“, když se Eva s matkou rozhodly, že zaplatí dluhy a následně tak udělaly, tak neměly z čeho žít a byly závislé na tom, co jim ostatní lidé dají. Eva popisuje následovně: „*Takže známí mi vozili jídlo, dávali mi jídlo. Holka mi nakupovala, dávala nám peníze, abychom vždycky přežili ten měsíc.*“ Ekonomická forma násilí byla páchána i jinak, syn si půjčil peníze od jiných lidí a dluhy musely poplatit Eva s matkou, nebo když šel tankovat benzín, tak nechal na benzínce svoji občanku, kde měl udanou adresu matky a své babičky. Následně lidé přicházeli pro platbu za benzín „*Lidi k nám jezdili. Von třeba si vzal auto někde, si půjčil, natankoval a odjel od tad'. A hodil ji tam občanku nebo pas, tak k nám jezdili pro peníze.*“

Fyzické násilí vznikalo, jak jsem se již zmínila z důvodu, když nemohla nebo nedala synovi peníze „*já jsem zjistila i pro dvě stovky ublížit*“, Eva popisuje situaci: „*No a pak nás začal napadat, že mě chyt pod krkem a já tě zabiju a chtěl nám to tam podpálit a nábytek nám tam rozlamoval a stolek a vejce po nás házel a televizi mi chtěl vyhodit z okna. Když mu nedám třeba tisíc korun, tak dneska, no a já ji nemám a tohle, to bylo něco hrozného.*“ Jednou se domácí násilí tak vyhrlo, že Eva zavolala o pomoc na Policii České republiky. Při aktu domácího násilí Evu pokusil uškrtnout „*mě jednou chyt pod tím krkem, že mě uškrtní a že mě zabije*“.

Psychické násilí Eva vnímá především od bodu, když Eva domluvila své matce, aby opravdu synovi nedávala již žádné peníze, protože je využívá na drogy. Od té chvíle Eva prožívá silný psychický tlak od syna. Syn jí stále volal a to i z cizích čísel, aby mu dala peníze. Chodil za ní do práce pro peníze. Kolem půl jedné ranní ji budil, aby mu dala peníze na cigarety. Eva se necítila v bezpečí. Vnímala se ohrožená „*to byl teror psychickéj teror od kluka. To bylo něco strašného ... Tak já jsem se ho prostě začala bát.*“

Obraz pomáhajících

Pomáhající jako aktéři příběhu jsou uvedeni policie, psychologka a terapeutka z intervenčního centra, kterou pro anonymitu místo jejího jména udávám pod XXX.

Pro Evu má podstatnou roli váha slov paní XXX „*paní XXX mi povídá*“, vliv paní terapeutky má dopad taky na zvládání strachu a nenávisti k synovi „*A tady mi pomohli, nenávist jsem překonala k němu.*“

O významu psychologky se zmiňuje, že docházela na intervenci k psychologce po smrti manžela.

Policii vnímá k sobě Eva spíše nakloněnou a ubezpečující „*Voni mi řekli, jo my si ho tam do rána necháme, vyspěte se.*“, přitom ale zažívá frustraci, že policie více nestíhá lidi, kteří se věnují výrobě drog.

Evě lidé v pomáhajících profesích pomohli zastavit domácí násilí. Pomoc tím neskončila. V současnosti Eva navštěvuje intervenční centrum, kde se učí, jak zvládat strachy a úzkosti a negativní emoce, které vznikly jako dopad domácího násilí. Intervenční centrum pomáhá Evě převzít vnitřní kontrolu nad svým životem.

5.2.3.4 Čtvrtý krok narativní analýzy: Identifikace žánrové konfigurace

Eva vnímá, že její životní příběh má dobrý konec. Během vyprávění se u ní především projevuje ohnisko vnější kontroly. Není to vysloveně, že by se spoléhala na osu, ale její psychické rozpoložení a situace v jejím vnímání ovlivňují její důležité osoby v příběhu. Například do jejího stavu spokojenosti zasahuje v první životní epizodě její babička: „*ale nebyli moc hodní. Babička, tátovo mamka, na mě nebyla moc hodná.*“ V druhé životní epizodě si také lze si povšimnout vysokého vnějšího ohniska kontroly. Její sebepojetí

je založeno na figurách příběhu, kterými nemusí být jen osoby, ale i její dům a strávené dovolené. Uvádím na příkladech: „*A takže jsme si postavili a odstěhovali jsme si od nich, a to bylo strašně fajn ... Tak jsme tam byli pořád, že tam je nádherně, ta příroda a zámek a koupání a všechno. A tchán jako, ten mě měl moc rád. Tchán. Tchýně, no to jak to bývá většinou ... S dětma a se známýma, to bylo todle taky, sranda všechno.*“ A podobně. Po smrti manžela prochází Eva velkým žalem, vnější ohnisko kontroly předává nad svým životem ostatním: „*Takže mamka a děti mi pomáhaly se z toho dostat, holka mě měla vlastně dva měsíce pod dohledem, jsem nesměla sama bejt, nic todle... doktorka řekla, že mě prostě nepustí nikam jinam, dokud si nenajdu jinou práci, že budu marodit.... Vlastně a vlastně dva a půl roku jsem chodila k psycholožce, abych se z toho dostala*“. Při vdávání dcery můžeme jako výzkumníci vnímat, že u Evy se vyskytne vnitřní ohnisko kontroly, jak jsem se již zmiňovala výše. Následně ale opět přichází vnější ohnisko kontroly, které se dá podložit větou: „*první vnouček, tak to mě hodně pomohlo*“. Po vzestupu přichází silný pád, Eva se stává obětí domácího násilí, má za vnější ohnisko kontroly svého syna, který je agresorem. Lze zkráceně uvést touto větou, kterou Eva pronesla: „*to začalo se na nás valit*“. Následně je iniciativní při zavolání policie, a stání u soudu. Pro změnu, že křivka šla nahoru, je navštívení syna. Pro samotné navštívení syna Evu ovlivňují slova terapeutky intervenčního centra, kdy Eva vypráví: *A paní XXX mi povídá, nikdo Vás k tomu nemůže nutit, ale kdybyste se rozhodla, uvidíte, je tam měsíc, ne měsíc, měsíc a půl a uvidíte, že to bude jinej člověk.*“ Lze si povšimnout, že opět zde je silné vnější ohnisko kontroly pro rozhodnutí se navštívit syna a to skrz intervenční centrum. Poté se klientka rozhodla pro návštěvu a poté stoupá křivka nahoru, kterou jsem zmínila již výše.

Pro Evu je typický žánr komedie. I když žánr slovem komedie se může zdát absurdní k jejímu smutnému příběhu, je to ale pouze název žánru. Pro tento žánr je typický dobrý konec příběhu, kde hrají velkou roli významní druzí v jejím rozhodování a způsobu vlastního pojetí života. Lze si všimnout, že Evu velmi ovlivňují její životní role. Její syn ji připravil dočasně o možnost se radovat, žila ve strachu a nenávisti. Jejím momentálním smyslem života jsou pravděpodobně její vnuci, kteří jsou její radostí. Z vyprávění Evy nelze vyčíst časté vnitřní ohnisko kontroly, protože její život ovlivňují velmi významně druzí. Eva se osvobozuje od domácího násilí a jejich dopadů pomocí intervenčního centra. Na konci příběhu je rozuzlení a vnímá radost, že se synem upevňuje vztah. Omezení, které Eva prožívala během domácího násilí, je překonáváno. Celkovou strukturu jejího vyprávění lze zobrazit dvakrát tvarem písmene U.

5.3 Dita

Dita je mladá žena. Je jí 26 let. Působí elegantním a decentním dojmem. Dita se narodila jako prvorozená. Má dva mladší sourozence. Jeden získal postižení postnatálním obdobím, což mělo následný vliv, že matka veškerou svou péči věnovala především tomuto synovi. Od osmi let Dita byla vystavena otevřenému domácímu násilí ze strany jejího otce. Dita byla často otcem trestána, když nepoklidila domácnost podle jeho představ. Další obětí jejího otce byla taky matka Dity. Dita pomohla v mladé dospělosti matce s rozvodem. Nyní žije v pronájmu se svojí kamarádkou. Dita není šťastná. Projevují se u ní dopady domácího násilí. Špatně zvládá stres a nerespektování. Během vyprávění si lze povšimnout, že pro Ditu je náročnější vyjádřit se. Během vyprávění Dita prociťuje emoční zásahy.

5.3.1 První krok narativní analýzy: Identifikace klíčových mezníků v příběhu - rozdělení vyprávění do dílčích epizod

1. Dětství do narození sourozence
2. Od narození bratra, který získává postižení po porodu do osmi let, kdy začíná být obětí domácí násilí
3. Od osmi let do vyhledání první pomoci
4. Od vyhledání první pomoci po osamostatnění se
5. Od osamostatnění se od rodiny do začátku sporů s matkou
6. Začátek sporů s matkou dodnes (v době rozhovoru)

První dílčí epizoda je „Dětství do narození sourozence“. Dita se narodila jako prvorozená dcera do úplné rodiny. Do konce druhé epizody Dita nevnímá svůj život nijak jako tragický. Dita se vyjadřuje následovně: „*Tak tam já necítím nic, jako by nic záporného, jo. Tady to daný dětství nebylo, nebylo něk hrozný.*“ Více se k tomuto období nevyjadřuje.

Vypravěčka Dita ve svém životě vnímá zlomový bod narození svého bratra, který v postnatálním období získal postižení. Tím začala **druhá etapa** jejího života. Bratr se narodil v jejich tři a půl letech a tím začala Dita nová životní etapa. Po této události se její matka především zaměřuje na péči o jejího bratra, což má na Ditu velký vliv. Pro samou péči o mladšího sourozence se matka uzavřela, přerušuje kontakty se sociálním okolím a

v domácnosti upřednostňuje péči o syna před Ditou. Dita popisuje následovně: „*No, takže moje matka je s ním doma a od té doby, co se vlastně narodil, nepracuje. Což je jedna ze základních věcí.*“ V tomto období již začíná nevhodné chování ze strany otce k její matce a k ní. Otec nevnímal potřebu docházet do práce, aby zabezpečil rodinu, ale nejraději by zůstal v domácnosti a nic by nedělal. Otec racionálně nevnímal, že Ditina matka doma neodpočívá, ale veškerý svůj čas věnuje péči o syna. Místo tohoto uvědomění své manželce otec záviděl, že zůstala v domácnosti. Následně v rodině začalo docházet ke sporům a tyranii vůči Dítě a Ditině matce. Dita popisuje: „*tam nastávali prostě problémy s tím, že matka byla doma, že, on ji to jakoby záviděl, ať to nazveme jakkoliv a, a teď tam vznikaly vyhrocený dost, dost spory a, a, a ty základní věci prostě potom už, už, to přecházelo v dost jako velkou tyranii, i vůči mně, i vůči matce.*“

V jejím životním příběhu Dita vnímá, že otevřené domácí násilí k ní začalo kolem jejího osmého roka života, kdy se aktivně musela zapojovat v péči o domácnost. Pro Ditu začala **třetí životní etapa**. Pokud Dita nesplnila požadavky svého otce, zažívala fyzické domácí násilí. Současně prožívala psychické násilí, kde citlivě prožívala, že není jako osoba respektovaná. Dita musela především pečlivě vysávat celý dům. Aby dům byl vysátý a čistý podle představ otce musela prvně podlahu vytrít od prachu a poté dům vysála. K tomu vysávání neznamenovalo jen vysát koberce, ale musela vysávat celý dům a dát si pozor na zákoutí, kde by mohl být prach, protože otec kontroloval, zda je vysáto například i pod skříněmi „*za to byly i fyzický tresty, že pod skříní bylo trochu prachu*“. Vysávání a umývání podlah trvalo přibližně 5 hodin. Pro Ditu bylo stresující, že musela vysávat i v době, kdy ostatní členové domácnosti se společně dívali na pohádky a ona musela čas věnovat uklízení. Dita se zmiňuje: „*pak je člověk ve stresu, jestli náhodou nezapomněl nějaký flek někde, jestli, jestli opravdu je to všude všechno.*“ Stres z vysávání z těchto prožitků se projevuje u Dity i dnes. Dita musela nejen starat se o úklid v domě, ale i na zahradě a pečovala o bratra s postižením a dalšího bratra, který se narodil, když jí bylo čtrnáct let. Při těchto úkolech měla problémy najít si čas na učení, když studovala gymnázium. Jak jsem psala výše, Dita se cítila nerespektovaná. Dita popisuje tento stav: „*To jako budu sekat zahradu a přitom se budu učit, že jo. Vůbec jako nepochopení, nepochopení moji osoby. A urážky potom i, a někdy jako, no. Hrozný věci no, a potom i, jak se mi narodil další brácha v čtrnácti, tak jsme se stala chůvou jakoby, takže double. Za prvé jeden bratr, za druhéj malej.*“ K domácím pracím její otec ji přikazoval dělat i další úkoly navíc, které Dita velmi těžce nesla. Jeden z příkladů uvádí, že otec s nejmladším synem, kterého má otec rád, si hráli s dětskými pistolkami. Z

dětských pistolek stříleli kuličky. Dita při úklidu nesměla kuličky vyhodit, ale musela z vysavače kuličky vytáhnout a předat. Dita v této životní etapě prožívala, že pro otce znamená: „*Uklízečka, sekačka na trávu a, a, a bez respektu totálně.*“ Když například Dita umyla podlahy, tak otec mokré podlahy pošlapal a ještě se smál, že bude muset umývat podlahy znova. Otec ji také i slovně urážel. Dita se v této životní etapě ještě nedokázala asertivně bránit a cítila se bezbranná. Jako příklad uvádí, kdy Dita bylo dvacet let a její otec vtrhl do pokoje bez zaklepání, protože potřeboval pomoc s opravou auta a řekl jí „*vyser se na to a pojď se mnou*“ místo slušné žádosti. Dita z otce měla strach, přesto se začala bránit a otec ji zmlátil. Dita vypráví: „*Jo, takže to jako člověka uráží, že je, a zároveň ho to štve a zároveň prostě ve dvaceti letech se člověk nedokáže úplně bránit, jako by. I když ví, že je to špatně, i když ví, že to ostatní nedělaj, prostě bojí se. Prostě strach, no. To úplně nedopadlo, protože jsem se začala bránit, a samozřejmě to skončilo monoklem a rozbitýma brejlema.*“ Různých častých konfliktů s otcem zažívala v tomto období často. Lze si všimnout, že domácí násilí je především vázáno na domácí práce. Pokud nejsou splněny, otec ji fyzicky ubližuje. Psychické násilí prožívala neustále. Z otce měla v tomto období silný strach. V tomto období začala přemýšlet o vyhledání pomoci. O této variantě uvažovala několik let „*pak mu ještě x let trvá, než mu dojde, že si má dojít o pomoc, a že jsou lidi, kterýmůž mohou pomoci, a pak ještě další dobu trvá si o tu pomoc ještě říct.*“

Ditina **čtvrtá životní etapa** začala, když vyhledala pomoc a aktivně začala řešit problematiku domácího násilí. Dita začala navštěvovat psycholožku. Také začala navštěvovat intervenční centrum. Její přijímání pomoci zvenčí má vliv i na matku, která začala problém domácího násilí řešit taky a rozhodla se pro rozvod. Dita jí s rozvodem a s přestěhováním aktivně pomáhala. Atmosféru v rodině během rozvodového řízení Dita vnímala jako dusnou „*To bylo dusno, že, žádost o rozvod a ještě předtím, ještě předtím svěřením dětí do péče, takže samozřejmě dusná atmosféra*“. Tento stav otec Dity nebral nejlépe, a když jí volal, křičel na ni do telefonu. Dita křik nesla velmi těžce, že se i celá třásla „*to člověk nedokáže, nedokáže hned jakoby v sobě potlačit*“. Od té doby Dita má strach zvedat telefony. Přesto Dita se za pomoci pomáhajících začala vůči otci vymezovat.

Následně začalo pro Ditu velmi příznivé období, které sice trvá jen chvíli, ale je pro Ditu velmi významné „*to bylo to dobrý období*“. Pro Ditu tohle období je **pátou životní etapou**. Dita se osamostatňuje, najde si sama nové bydlení a získává práci. To, že byla schopna dokončit vysokou školu a získat práci, díky které již není závislá na rodičích a potkala nové lidi v pracovním kolektivu, se u Dity projevuje hrdostí samotnou na sebe.

Vnímá štěstí a radost „*takový to štěstí v sobě*“. Spokojenost končí ve chvíli, kdy začíná mít rozpory s matkou.

Šestá etapa vypravěčky Dity, v které se nyní nachází, není pro ni příznivá. Trpí psychickými potížemi jako je například deprese a úzkosti. Má neshody se svojí matkou ohledně nevhodného chování především k jejímu nejmladšímu bratrovi. Jaký způsob chování k ní a k jejímu nejmladšímu bratrovi její matka volí, ji velmi zraňuje „*z té situace, ten vztah s tou matkou, jakoby cítím dost špatně*“. Matka přejala týrající chování od svého manžela a od svého otce, který týral Ditinu babičku a ji, tak následně začala týrat svého nejmladšího syna „*ted' z toho vznikla osoba týrající*“. Dita si myslí, že je to z důvodu, že v něm její matka vidí bývalého manžela, a zlost, kterou vnímá vůči němu, si vybíjí na dvanáctiletém synovi „*A prakticky, to, co ona dělá jemu, to on dělal mi, otec*.“ Dita se snažila tohle chování vymluvit, ale Ditina matka její názor neakceptuje. Dita uvítala, že se nejmladší bratr rozhodl pro střídavou péči. Když tráví bratr čas u otce, může získat nový náhled na ženský vzor, protože Ditin otec si našel novou partnerku s dvěma syny. Naopak matka zůstala v stagnaci, uzavřela se do sebe a zůstává v domácnosti. Nemá kamarádky, se kterými by mohla sdílet své radosti a starosti. Dítě vadí, že matce pomohla a nakonec matka si zvolila způsob života jako osamocená žena. Když za ní Dita přijede, matka se Dity nezeptá, jak se jí daří a jen sama sedí u stolu. Dita se cítí opětovně nedocenená „*A mě to prostě mrzí, vadí mně to, štvě mě to. A prostě s tím, jak vím, jak jsem jí pomohla*“.

Dita, jak špatně snáší neshody s matkou, tak ji ovlivňují i její vztahy, které si vytvořila v práci. Například vtip, který byl směřován na ni od jejího kolegy, prvotně nepřijímá jako legraci, ale vnímá ho jako útok na svou osobu. Dita vnímá, že z těchto důvodů se u ní projevila cyklická deprese. Dita po půlročním časovém odstupu si uvědomila, že řečená hláška mohla být míněna jako vtip, a že kolega nemohl vědět, že se ji hláška dotkne osobně a že má jiné vnímání světa. To, že prvně vnímala hlášku jako útok na sebe, vytvořilo dusnou atmosféru v práci a následně další negativní emoce v ní „*A byla jsem v tom zadušená, a, a usazená a pořád jsem měla takový myšlenky*“ Dita se přes hlášku přenesla a nyní se snaží vztahy v práci urovnat. Dita popisuje: „*trvalo mi to dlouho, než jsem to jako zpracovala. No, takže i v těchhle těch, proto asi ta čára dolů, že to. Trochu jsem si to zavinila sama a snažím se to i trochu napravit*.“

Dita také pociťuje potíže se spolubydlíci, se kterou si pronajímá byt. Často za ni uklízí a má potíže ji říci, aby si spolubydlíci po sobě poklidila. Má problémy s vymezením

hranic. Dita vypráví: „*A zjistila jsem jako, že to musím komunikovat, že to prostě musím říct a mě to dělá hrozný problém to říct. Říct, vadí mi, nedělej to.*“ Před tím, než Dita své spolubydlící řekne, co by si přála, prožívá silný stres. Přemýšlí, jakým vhodným způsobem může žádost říct a zda náhodou požadavek na spolubydlící není příliš vysoký „*Jestli to neřeknu moc drsně, nebo jestli, jestli toho nechci po ni moc.*“ Takhle přemýšlí o běžných problémech v domácnosti, jako jsou nepoklizené boty. Dita si uvědomuje propojenost problému říci své spolubydlící o aktivní úklid ve spojitosti s domácím násilím, který prožila „*takový moje současné problémy, co mám v sobě z minula.*“ Hrdinka Dita prožívá strach říci svůj požadavek a k tomu zažívá pocity, že když něco potřebuje jiný je automatické, aby požadavek splnila a pokud má požadavek ona, tak je běžné, že jí nebude vyhověno. Tenhle pocit má přímo ze zkušenosti se svým otcem, který ji nerespektoval „*A to se ve mně pne od toho otce, že já jsem musela dělat, to co on mi řek, ale on mi nerespektoval, co bych já potřebovala.*“ Dita vnímá, že nyní je schopná tenhle pocit a pocity různé z dopadů po domácím násilí v sobě rozpoznat. Sice to často není hned, ale po introspekci dokáže sama sebe lépe pochopit „*pak mě to napadne, odkud to třeba mám, že třeba že se mi to nějak stalo, že nějaká situace, kde ji přejímám, no. Takže mě to takhle dožene někde.*“

Hrdinka Dita, ačkoliv má psychosociální a psychosomatické potíže, snaží se aktivně problémům čelit. Čte literaturu, která se věnuje manipulaci a podobně, aby se naučila žít se svou minulostí. Dochází do intervenčního centra a do speciálních skupin, kde sdílí své zážitky různí lidé. Pomáhá jí, že vstřebává teorii o tom, jaké má různé možnosti ke zvládnutí svých problémů. Literatura jí pomáhá k pochopení sebe sama, a že je v pořádku, jak se cítí. Díky knihám, intervencím v intervenčním centru a ve speciálních skupinách si našla způsoby, které jí vyhovují, jak může potíží předejít. A pokud má myšlenky, které ji obtěžují, tak jak se naladit na jiné. Když začala mít i psychosomatické problémy, našla si čas na odpočinek a pak i aktivně začala plavat a docházet na masáže. Dita je vnímavá vůči svému tělu a vnímá, že tělo k ní promlouvá „*když to neřešíš, tak se ti to bude usazovat a to jsem fakt cítila na sobě fyzicky*“.

5.3.2 Druhý krok narativní analýzy: Identifikace bodu obratu: vývoj příběhu a celková struktura vyprávění

Prvním významným bodem jejího života je narození jejího bratra, který v postnatálním období získává postižení, který ovlivní celkovou strukturu života v rodině. Matka přestala chodit do práce, veškerý svůj čas věnuje péči o syna a uzavřela se. Hrdinka

popisuje „*takže moje matka je s ním doma a od té doby, co se vlastně narodil, nepracuje. Což je jedna ze základních věcí.*“ Její otec se začíná k ní a k matce nevhodně chovat, protože má dle hrdinky Dity pocitu, že matce závidí, že zůstává doma, ačkoliv aktivně se věnuje dětem. Dobré období Dity končí.

Velmi podstatným bodem v jejím životě je, když musí začít doma aktivně pracovat v domácnosti v jejích osmi letech. Pokud nebyly požadavky na úklid od otce splněny dle jeho představ, zažívala od otce násilí. Dita popisuje: „*začíná jedna základní věc a to, že asi od osmi let, jsem musela uklízet já*“ a také vnímá, že otec k ní nechová respekt. Má pocit, že pro otce představuje následující „*Ukížečka, sekačka na trávu a, a, a bez respektu totálně.*“ Dita v tomto náročném období vnímá beznaděj. Její nadějí se stává vyhledání pomoci, velmi dlouho ji však trvá, než se k tomuto kroku odhodlá.

Dalším bodem pro Ditu v jejím životě je zmíněné vyhledání pomoci: „*No, a tam vlastně začla další etapa*“. Dita vyhledala pomoc u jedné psychologky, následně začala docházet do intervenčního centra. Pomoc přijímá i v současnosti a to pomoc v různých terapeutických skupinách. Svým jednáním ovlivnila i život své matky a pomohla jí aktivně s rozvodem a přestěhováním se.

Dalším bodem zvratu je osamostatnění se. Dita přijala práci a zařídila si podnájem se svou kamarádkou. Pro Ditu je to velmi pozitivní zvrát. Vnímá v sobě radost, kterou popisuje: „*takový to štěstí v sobě. Radost, a že mám tu práci, na kterou spoustu lidí čekalo roky. A, že mám i práci, která je dobrá, a, a že to začíná být vlastně dobrý, že začínám být vlastně samostatná.*“ Spokojenost Dity nepokračuje, ale je náhle ukončena.

Velkým zvratem ve spokojenosti je, že začaly spory s její matkou: „*protože, se z té situace, ten vztah s tou matkou, jakoby cítím dost špatně.*“ U Dity se začala projevovat psychické potíže jako je deprese, psychosomatické potíže a problémy ve vztazích s kolegy. Také má problémy vymezit si své hranice u své spolubydlící. Problémy s matkou způsobily několik podstatných psychosociálních problémů. Dita se snaží s psychosociálními problémy aktivně vypořádávat. Učí se, jak se může asertivně vymezit, když má nějaký problém.

5.3.3 Třetí krok narativní analýzy: Obrazy sebe a druhých

5.3.3.1 Sebeobraz

Sebeobraz Dity

Dita, hrdinka příběhu, je obětí domácí násilí. Agresorem je její otec. Když prožívá bolest, tak se jí snaží v sobě dusit a neplakat. Má pocit, že pláčem se stav může ještě zhoršit, popisuje: *„já to v sobě dusím a furt se mi to tam ukládá, a je to i takovej ten poznatek nesmíš brečet. Když budeš brečet, tak to může být ještě horší.“* A to, i když si uvědomuje, že pláč by jí mohl pomoci vyplavit smutek. Dita má velký strach ze svého otce. Nyní již dokáže vůči němu vymezit své hranice *„tak mu řeknu, nezlob se, není ti do toho nic“*. Přesto má s vymezením hranic, stále problémy i v jiných vztazích, jako například u spolubydlící kvůli úklidu. U Dity se projevila deprese od doby, co má neshody s matkou kvůli nepatřičnému chování vůči jejímu bratrovi. Dita se od rodiny osamostatnila a nyní má práci, která ji baví.

Pro Ditu je důležité, aby byla schopná se vymezit proti dopadům domácího násilí, které například popisuje: *„a to do teďka z toho prostě mám docela ňáký ty, jo, jestli to mám uklidit, jestli to nemám uklidit, že jakože jsem z toho teda nejistá jako“* a snaží se o vlastní seberozvoj: *„na sobě pracovat a nahlížet na sebe a učit se sama se sebou.“* Dita, ráda čte knihy o seberozvoji a manipulaci. Snaží se tipy a různé návody co nejvíce využít, aby zvládala potíže, které nyní má *„snažím se to aplikovat na sebe a vzít si z toho maximum z té knížky a snažit se to buď odhalit, nebo případně využít“*.

Pro Ditu je důležité, jak vnímá své tělo a co jí říká. Proto vnímá psychosomatické potíže vážně a s důvěrou sama k sobě k potížím přistupuje a snaží se je celostně řešit. Dita se vnímá, že je obětí domácího násilí *„Tak v základu je to domácí násilí s tím otcem.“* Dita sama sebe vnímá jako citlivou a že problémy v sobě dusí.

Dita vnímá u sebe spokojenost, že byla schopná si najít dobrou práci. Přesto trpí depresemi a různými psychickými potížemi. Dita se snaží sama sebe přijmout a učí se vymezovat hranice, aby se cítila spokojená.

Dita vnímá svoji budoucnost, že ji prožije sama. Pokud by přišel do jejího života nějaký dobrý muž, tak by se vztahu vysloveně nebránila. Ale vnímá, že může být spokojená

bez partnera a bez dětí. Ráda by v budoucnu žila ve vlastním bytě, kde by uklízela sama pro sebe a ne pro druhé, jak je zvyklá.

5.3.3.2 Obrazy druhých

Obraz otce

Ditin otec je pro Ditu agresorem. Dita ho vnímá jako líného muže, který nechtěl pracovat „*můj otec není úplně typický typ člověka, který by rád pracoval, protože ho to moc nebaví, to je zrovna on.*“ Pro svoji závist otec byl schopný i odhlásit auto, které matka Dity potřebovala používat. Ditin otec vyžadoval úklid po své dceři od jejích osmi let a to velmi pečlivě. Ditina matka se s ním nakonec rozvedla a on si našel nový vztah. Pracuje jako řidič z povolání. Na Ditu a její matce páchal násilí. Ditu fyzicky napadal z důvodu, kdy podle jeho představ nesplnila jím daný požadovaný úkol. Dity si nedokázal vážit a respektovat ji.

Obraz matky

Matka Dity plně pečuje o syna s postižením. Dle slov Dity je uzavřená doma před okolím: „*Takže je s ním doma ... To znamená, že toho bratra nedává vůbec do školy, nebo do jakýhokoliv ústavu, byť třeba na denní péči. Nebo tak něco, tak je prostě s ním doma dvacet čtyři hodin. A takže odstřižená od světa, odstřižená od reality, odstřižená od toho, jak ostatní matky vychovávají svoje děti ve stejném věku třeba jako je brácha.*“ V příběhu Dity není zmínka o tom, že by matka Ditu někdy ochraňovala před jejím otcem. Naopak z příběhu vyplývá, že kvůli péči o syna nechala Ditu vykonávat náročné domácí práce od jejích osmi let. Matka Dity, již jako malá byla svědkem domácího násilí, který její vlastní otec páchal na její matce. Matka Dity se rozvedla s otcem Dity, ale podle Dity rozvod neunesla. V manželství se stala taktéž i ona obětí domácího násilí od svého manžela. Po rozvodu zůstala sama a je nešťastná. Pečuje o staršího syna a je uzavřená sama v sobě. Nejmladšího syna matka začala týrat. Dita se vyjadřuje: „*a teď z toho vznikla osoba týrající, že jo. Ona si prostě vybíjí, vybíjí, zlost na tom bratrovi mým nejmladším. Jo, ona ho v něm vidí a myslí si, že je to její bejvalej manžel. ... A prakticky, to co ona dělá jemu, to on dělal mi, otec*“ Dita má nyní s matkou špatný vztah, protože se s ní snažila promluvit o výchově nejmladšího bratra: „*jsem se jí sice snažila říct svůj názor a ona ho samozřejmě nebere, neakceptuje můj názor*“, Ditu také trápí, jak se projevuje vůči ní, že ji nezajímá nebo aspoň nedává najevo svůj zájem o Ditu „*Nezeptá se, jak se mi daří. Nic prostě. Jen tam sedí a nic.*“

Obraz prvního bratra s postižením

Když bylo Dítě tři a půl roku, narodil se jí první sourozenec, který má postižení. Své postižení získal po porodu. Po porodu přestal dýchat na dvě hodiny. Po oživení se projevil následky syndromu náhlého úmrtí kojence. Bratr má třetí stupeň postižení. Používá invalidní vozík a je schopný se domluvit. Potřebuje u sebe mít vždy pečovatele. Dokáže se sám najíst, napít i trochu obléci, ale vlastní hygienu již nezvládá. Inteligence je v pásmu dítěte kolem jedenácti, dvanácti let *„co se týče logickýho uvažování, tak dokáže jako mluvit naprosto k věci a, a ví, o čem se lidi baví a dokáže na to reagovat, jo.“* Dita se nezmiňuje nijak, jaký má bratr k ní vztah nebo ona k němu.

Obraz druhého bratra

Nejmladší bratr se narodil, když bylo Dítě čtrnáct let. Od mala o bratra pečovala Dita. Snaží se o něj nyní starat i dál. Po rozvodu rodičů se její bratr rozhodl pro střídavou péči u rodičů. Dita ho vnímá jako citlivého chlapce, temperamentem je cholerik. Dita popisuje: *„ten brácha je docela citlivej, on je trochu cholerickéj, na jednu stranu si říkám, že je to dobře, protože on ten nával toho vzteku okamžitě vybije“*. Nyní zažívá domácí násilí od své matky. Dita se snaží s bratrem jezdit na výlety. Mají spolu dobrý vztah.

Obraz spolubydlící

Spolubydlící sdílí s Ditou společný byt. Dita ji popisuje jako: *„bordelář od přírody“*. Nyní má přítele, u kterého často zůstává. S Ditou výrazné problémy nemá. Pokud ji Dita požádá, aby po sobě uklidila, uklidí, ale jen na čas. Pak zapomene, což Dita špatně nese. Dita vnímá svoji spolubydlící jako kamarádku.

Obraz domácí násilí

Domácí násilí se u Dity projevuje především ve psychické a fyzické formě. Obě složky tohoto násilí se navzájem kombinují. Lze si povšimnout, že sice ve vyprávění se několikrát zmínila o fyzickém násilí, ale přesto fyzické násilí tak trochu zamlčuje. Je těžké pro ni o zážitcích hovořit. Také fyzické násilí se pojí hodně s kontrolou po úklidu. U Dity byla otcem vyžadována nadměrná péče o domácnost již od jejích osmi let: *„asi od osmi let, jsem musela uklízet já“*. Úklidu se musela věnovat, i když ostatní členové rodiny se společně dívali na pohádky nebo když se potřebovala věnovat školním povinnostem. Její práce byla otcem následně kontrolována, pokud nebyla dle jeho měřítek uspokojivá, následovaly

fyzické tresty. Dita situaci popisuje následovně: „*Někdy za to byly i fyzický tresty, že pod skříní bylo trochu prachu ... takže já jsem musela přijít ze školy ve čtyři, že jo. A vzít vysavač a uklízet, že jo. Když jsme měli barák, tak to znamená čtyři hodiny práce. Opravdu jako, to nebyla sranda. To všechno vyluxovat jako, to se otočíte a máte spadlej list, no. Jako a pak je člověk ve stresu, jestli náhodou nezapomněl nějaký flek někde, jestli, jestli opravdu je to všude všechno. A to zase, že jo, když máte obyčejnej vysavač, tak ten Vám nevezme zase ten jemnej prach, takže tam byly všude dřevěný podlahy a ten vysavač to prostě nevezme, že jo. Jediná možnost je vysát a vytřít. Takže pět hodin práce, jo.*“ Tento úsek jsem schválně nechala takhle dlouhý a nepřepsaný, protože je z něj poznat, jak hrdina příběhů žila doma a v jakých stavu úzkosti.

Hrdinka příběhu Dita o domácím násilí se zmiňuje následovně: „*Tak v základu je to domácí násilí s tím otcem. Jo. A to je jako ten princip. To znamená ponižování, urážení, někdy i fyzický násilí od něj no ... byly to spíš útoky na mně, urážky.*“ Různé vyhocené situace Dita prožívala pravděpodobně již v batolecím období, od doby narození jejího prvního bratra. Dita prožívala často různé ataky. Uvědomovala si, že je stále ve střehu a přesto byla často překvapena, že přišlo k neočekávanému dalšímu ataku ze strany otce „*jakoby se připravíte na čtyři rohy a jste, že jo v pozoru, už prostě nevíte jakoby co, připravíte se na čtyři rohy, prostě on z pátýho něco jakoby přijde.*“

U Dity byly narušovány její hranice. Neměla ani klíč o pokoje, kde by se mohla zavřít nebo zamknout si své věci- Když otec od Dity například chtěl pomoci s autem, jednal s ní velmi hrubě, konkrétně řekl: „*a on vyrazil dveře a vyser se na to a pojd' se mnou*“. Dita se otce bála, jejími slovy: „*prostě bojí se. Prostě strach, no*“ a když se mu vzepřela, tak ji fyzicky ublížil „*jsem se začala bránit, a samozřejmě to skončilo monoklem a rozbitýma brejlema.*“

Domácí násilí ve formě ekonomické byla taky Dita ovlivněna, například když otec nevydělával a odhlásil auto, které potřebovala používat matka pro svého prvního syna. Tyto dopady pravděpodobně měly vliv i na život Dity. K tomu se vyjadřuje následovně. „*No to, to byly prostě hrozný doby. Že člověk pak už nevěděl, co má dělat.*“

Ditu ovlivňují v nynějším životě zkušenosti, které prožila, když na ní bylo páčáno domácí násilí. Dita má nyní k tomu následující přístup: „*co jako dělal, to se nedá ani odpustit. Dá se to, dá se to jenom přejít. Prostě a jít od toho pryč. A nevracet se k tomu.*“ Také se zmiňuje následovně: „*Mám možná širší záběr, že mi to dalo zkušenost. Že to беру*

jako zkušenost, která tak přišla a mám ji mít, no. Možná mě to trochu blokuje do budoucna, ale tak jako spíš to беру pozitivně.“ Přesto Dita dále trpí psychosociálními problémy, které zavinuje primárně domácí násilí, které bylo na ni páčáno jejím otce.

Obraz pomáhajících

Lidé, kteří pracují v pomáhajících profesích, mají na Ditu pozitivní vliv a pomáhají jí v jejím seberozvoji. Dita dochází do intervenčního centra, k psycholožce pro mezilidské vztahy a ještě navštívila svépomocnou skupinu. Pomocí lidí, kteří se jí věnují, aktivně zvládá dopady domácího násilí. Například nacvičuje zvládání stresových situací, konkrétně se zmiňuje o nácviku ke státní závěrečné zkoušce na vysoké škole. Dita se k možnosti sdílet své problémy, které má po prožití domácího násilí, vyjadřuje následovně: *„Lidi, který mají podobný problémy a sdílet to s nima a říkat si jakoby dojmy a pocity, to je něco fantastickýho. Měla jsem z toho strach a byla jsem uzavřená, ale pak to je úplně nezvratná zkušenost, kterou bych bez tohohle prostě neměla, prostě čerpám z toho. Beru to pozitivně a snažím se z toho vysát, co jde. Ve svůj prospěch. Úplně sobecky.“*

5.3.4 Čtvrtý krok narativní analýzy: Identifikace žánrové konfigurace

Konfigurace příběhu Dity lze znázornit obráceným U. Lze prvotně namítnout, že do 3,5 roku nevnímá Dita svůj život jako negativní a pak její životní spokojenost klesá prudce dolů. A teprve až kolem osmého roku života její životní křivka spokojenosti je dole a kolem dvacátého čtvrtého roku života začíná prudce stoupat a následně opět klesá, a to i s představou budoucího pojetí života. Tento, řekneme-li pozitivní začátek, jistě беру v úvahu. Následně se objevuje již zmíněné obrácené U a to v souladu s čarou života, kterou znázornila.

Dita jako dítě nemá svůj život ve vlastní režii. Její životní role dcery v období dětství ovlivňuje submisivita a přijímání domácího násilí, kterému je vystavena. Od začátku mladé dospělosti přejímá za svůj život vlastní odpovědnost. Vytvořilo se u ní ohnisko vnitřní kontroly. Nenechává již otce, aby symbolicky panoval nad jejím životem.

Pro Ditu je podstatné, když říká *„nechci dopadnout jako matka.“* Dita vnímá ohrožení, aby se u ní historie neopakovala pro možnost domácího násilí, kdyby si našla partnera *„je tam trochu nedůvěra v ty chlapy“* a taky z důvodu, že pokud by se stala matkou, ohrozilo by ji to v její vlastní svobodě. Dita konkrétně uvádí: *„A mám upřímně opravdu*

strach z toho, že bych měla dítě a byla s ním ty tři roky doma. Já opravdu mám strach, že bych do toho jakoby sjela. Nákým způsobem, že bych byla doma. Že bych nikam nechodila, že bych byla zavřená a byla bych v tý své hlavě. A začaly by mi ty, takový ty, moje polodepresivní myšlenky, jak jsem s nima teď bojovala celej podzim ... Jo a fakt se toho jakoby bojím. Takže se tomu nějak podvědomě snažím vyhnout.“ Proto i Dita raději plánuje svoji budoucnost sama bez dětí a bez partnera. Dita se chrání, aby nemohla být citově či jakkoliv zraněná: „*rači tu budoucnost v týhle chvíli vidím jako sama*“, v tom co Dita říká, tak se důsledně brání před krutostí života, o které je tak typické pro žánr ironie. Dita si buduje odstup. Přesto je zde nádech žánru Romance, kdy Dita úplně nezavrhuje partnerství, kdyby do jejího života vstoupil dobrý muž.

Hrdinka příběhu Dita vnímá, že za svůj život je zodpovědná sama sobě a nenechává ho v rukou takzvaně osudu. Například u rozvodu matky říká: „nejdřív jsem byla iniciátorem já“. I zde je nádech romance, že překonává svůj život, jak dříve žila. Dita přejímá zodpovědnost za svůj život a rozhoduje se řešit problematiku domácího násilí, která je na ni páchána. Sama říká „*navštívila jsem doktorku*“, tím začíná přijímání pomoci a ovlivňuje matku k rozvodu, taktéž je iniciativní, když má problémy s otcem, který se k ní stále nevhodně chová, aby vymezila hranice a zvládala strach, který z něho má „*A měla jsem s tím, právě, dost velkej problém se nákým způsobem dostat nad tu věc.*“ A při problémech s matkou si uvědomila, že musí vztah razantně přerušit, aby mohla jít v životě dál „*musela jsem se prostě odstříhnout*“. Logika žánru pro Ditin příběh je ironie, s nádechem žánru romance.

6 Výsledky výzkumu

Jako odpověď na výzkumné otázky jsem zvolila výše popsané čtyři kroky narativní analýzy. Tedy identifikovala jsem klíčové mezníky v příběhu, body obratu, zabývala jsem se vysvětlením obrazů sebe a druhých a žánrové analýze.

První dva body analýzy, tedy „Identifikace klíčových epizod příběhu“ a „Identifikace bodů obratu“ slouží pro pochopení a nalezení odpovědí na hlavní výzkumnou otázku (VO1) a to „Jaké jsou životní příběhy žen, které prožily domácí násilí?“

Obrazy sebe a druhých jsou použity k nalézání odpovědi na vedlejší výzkumné otázky, tedy „Jak vypravěčky ztvárňují vlastní roli ve svém příběhu?“, „Jak se do zkušeností

s domácím násilím promítá životní role (partnerka, dcera, matka agresora) žen obětí?“ a „Jaký je obraz pomáhajících v očích vypravěčky ve vyprávění?“

Posledním krokem byla analýza žánru, která zodpovídá otázku „Jaké jsou žánry příběhů, které ženy vyprávěly?“

VO1: Jaké jsou životní příběhy žen, které prožily domácí násilí?

V jednotlivých vyprávěních jsem využila narativní analýzu, kde jsem použila také kroky „Identifikace klíčových mezníků v příběhu - rozdělení vyprávění do dílčích epizod“ a „Identifikace bodu zvratu: vývoj příběhu a celková struktura vyprávění“. Díky těmto krokům jsem mohla zachytit vývoj prožívání žen, co vnímali a jak žily před, při a po domácím násilí. Tyto kroky jsou precizně rozebrány v rámci jednotlivých kazuistik a zde se budu snažit jen o stručné shrnutí.

Každý příběh je ryze individuální. Trajektorie příběhů nám ukazuje, že ač se všechny tři hrdinky dokázaly fyzicky vymanit z područí násilné osoby, přesto u nich stále přetrvávají dopady domácího násilí. Symbolickým způsobem jsou tedy v zajetí násilí stále, protože ještě negativní zážitky nezpracovaly. Všechny ženy žijí stále ve strachu.

VO2: Jak vypravěčky ztvárňují vlastní roli ve svém příběhu?

V této otázce v souladu s narativním přístupem zvažujeme, nakolik určují hrdinky děj svého příběhu a nakolik je tento dán vnějšími okolnostmi. Všechny vypravěčky si uvědomují, že jsou oběťmi domácího násilí a snaží se, každá po svém, vypořádat s dopady.

Nina vnímá, že nese část viny v domácím násilí tím, že ve vztahu zůstala. Současně zažívá pocity zklamání, že jí nikdo nepomohl a obzvlášť v minulém režimu nemohla sama utéct, protože práce a školka pro dítě byly vázány na místo trvalého bydliště. Nina se cítila v pasti. Neměla kam odejít, obzvlášť když vnímala, že se musí postarat o syna. Aktérství Niny bylo omezeno vnějšími okolnostmi. Již od dětství prožívá nepříjetí, které ji dále provází. V současnosti vnímá, že její život nemá smysl a cítí se nedoceněná, nemá pro koho (či co) žít. Cítí se využitá osudem, který ji potkal.

Naopak Eva prožila šťastné dětství, dospívání a manželství. První životní trauma prožila, když jí zemřel manžel. Než přijala svoji roli vdovství, přemýšlela i o sebevraždě.

V ukončení truchlení jí pomohlo to, že se stala babičkou. Toto štěstí je však přerušeno tím, že se její syn stal závislým na drogách. Kvůli penězům, které na drogy potřeboval, Evu a její matku opakovaně napadal. Stejně jako u Niny, převládá vliv vnějších okolností (osud) nad jejím aktérstvím. Hrdinka Eva nakonec vítězí. Nejen že zamezila pokračování domácího násilí, ale v současnosti se aktivně učí, jak zvládat dopady domácího násilí.

Dita vnímá, že v jejím dětství a dospívání k ní otec přistupoval jako ke služce, uklízečce, chůvě a sekačce na trávu. Dita si prošla obdobím, kdy byla silně nerespektovaná. Následně se pak zaktivizovala. Nejen že odešla z domácnosti, ale taky pomohla své matce, aby odešla z nevyhovujícího stavu. Také dostudovala vysokou školu, našla si práci, která jí vyhovuje a zařídila si podnájem s kamarádkou. Za to je na sebe hrdá. Uvědomuje si, že dopady domácího násilí u ní stále převládají. Konkrétně u myšlenkového vzorce, že její názor není podstatný. S tímto Dita aktivně bojuje. Od mladé dospělosti Dita je aktérkou příběhu.

VO3: Jak se do zkušeností s domácím násilím promítá životní role (partnerka, dcera, matka agresora) žen obětí?

Od Niny se jako od partnerky očekávalo, že bude ustupovat a přizpůsobovat se manželovi. V manželových očích se po svatbě stala jeho majetkem a také s ní tak jednal. Nina mu musela být kdykoliv po vůli a vše musela obětovat pro přání svého manžela. Nina se v manželství mnohého vzdala, místo toho, aby realizovala své sny a přání. Motivací k tomuto obětování bylo přání zlepšení partnerského vztahu, což pro Ninu bylo samozřejmostí. Nina se ve své ženské životní roli musela starat o vše (domácnost, rodinu a výchovu syna) a současně svého muže měla ctít jako hlavou rodiny. Nina si prožila domácí násilí ve formách fyzického, psychologického, sexuálního a ekonomického. Nina v manželství byla submisivní a poslušná ke svému partnerovi, často žila ve stresu, trpěla pocitem bezmoci, beznaděje a bezcennosti. Žila ve velkém strachu o svůj život. Možnou situaci odejít od manžela byl rozvod. Z bývalého manžela má strach dodnes. Nina již od dětství nebyla přijímaná svojí matkou a otcem, který navíc je závislý na alkoholu. Pravděpodobně přijala vzorec výběru partnera, kde se necítila opravdově milována. Tento výchozí stav potkává často ženy, které jsou v dospělosti týrané.

Eva přijímala, že jako od matky se od ní očekává milující bezpodmínečné chování, výchova a pomoc svým dětem, kdykoliv ji potřebují. Snad i proto ze začátku nějaký čas

snášela od svého syna domácí násilí a dávala mu peníze, které využíval na pořízení drog. Naštěstí se v ní probudila touha opravdu pomoci synovi, což znamenalo nejtěžší rozhodnutí pro matku. Přestat mu pomáhat a nechat syna padnout na úplné dno, což znamenalo zavolat na něj policii a u soudu stát proti němu. Syn se nakonec šel léčit. Evě se omluvil a opět budují spolu pevný láskyplný vztah. Opětovné stmelení rodiny je pro Evu něco úžasného. Eva je z domácího násilí od svého syna velmi zklamaná (dříve k němu cítila nenávist, dnes jen strach), přemýšlela, zda ve výchově udělala chybu, ale nic špatného při výchově syna nenašla. Z vyprávění vyplývá, ale není to řečeno doslovně, že i přemýšlela, zda jako matka nezklamala.

Dita byla vychovávána jako submisivní dcera, která má pečovat o domácnost a starat se o mladší sourozence. Domácí násilí její submisivnost ještě více prohloubilo. Dívky obecně mají problém s asertivitou oproti chlapcům, což také má dopad na přijímání násilí. U Dity se vyžadovaly vlastnosti jako poslušnost, zodpovědnost a pečovatelské sklony v extrémní míře. Fyzické domácí násilí se především vztahovalo na vyžadování těchto vlastností. Psychické násilí bylo projevoováno způsobem, že Dita byla nerespektovaná. Poté, co se Nina vymanila z područí svého otce, vyvstaly s problémy s matkou, kde si opět uvědomuje, že její názor není respektován. Pro Ditu je velmi důležité, že se odstříhla od své primární rodiny.

VO4: Jaký je obraz pomáhajících ve vyprávění?

Pomáhající hrají významnou roli u všech vypravěček. Jsou zmiňovány tyto profese – policie (u Niny a Evy), lékaři (u Niny), psycholožka (u Dity) a pracovnice Intervenčního centra (ve všech příbězích, všechny vypravěčky jsou klientkami intervenčního centra).

Tito lidé mají vliv na změnu situace. Pomáhají ženám s vykázáním násilníka ze společného bydlení (u Niny a Evy), pomáhají s rozvodem v příběhu Dity a Niny.

Specifická je role Intervenčního centra. Díky kontaktu s ním můžeme ve všech třech vyprávěních sledovat proměnu aktérství žen – tedy jsou posilovány v aktivním postoji vůči svému životu. Prostředkem k tomu mohou být terapeutická sezení, kde se učí zvládat dopady násilí, jimiž je například úzkost. Nabízí se zde možnost sdílet problémy navzájem. To dodává hrdinkám novou sílu a pomáhá jim to převzít vnitřní kontrolu nad svým životem.

Konkrétně v Evině příběhu napomůže postoj pracovnice intervenčního centra k tomu, aby dala synovi šanci a zajela za ním do léčebny závislostí. Pomocí tohoto setkání Evy se synem Eva prožila proměnu ke vztahu ke svému synovi. Pracovnice intervenčního centra následně Evě pomohly zpracovat nenávist k synovi a dále jí pomáhají se zvládáním strachu.

Ovšem ne všichni pomáhající hrají v příběhu kladnou roli. Zejména v příběhu Niny, kde je popsána sekundární viktimizace – opakované výslechy na policii a také stanovení soudně znaleckého posudku psychiatricky.

Ve svém vyprávění Eva sděluje své trápení s tím, že se policisté a politici více neangažují v problematice drog a jejich zamezování. Nina se cítí bezradná ze situace, že její bývalý manžel je propuštěn z výkonu trestu a nemá možnost se případnému napadení bránit. Policie jí ani nenabídla ochranu. Dita nevnímá vnější situaci jako bezradnou nebo že by jí nebylo aktivně pomoheno, u ní je spíše zakořeněná obava z případného partnerského vztahu.

Zásadní roli v příběhu Niny sehrála proměna legislativy, která pomáhá obětem domácího násilí. Nina mohla využít aktivní pomoc až po jejím zavedení. Do té doby zůstávala bez ochrany ve vztahu s násilníkem, ačkoliv se u ní projevovala snaha nežít s agresorem. U Evy a Dity, když začaly prvně řešit problematiku domácího násilí, již legislativa na ochranu ohrožených osob byla v platnosti. Proto jim bylo taky aktivně pomoheno okamžitě.

VO5: Jaké jsou žánry příběhů, které ženy vyprávěly?

Pro Ninin příběh je typické, že prožívá jistá omezení osudu. Když se snažila dostat ze situace, které jí nevyhovovala, byly to neúspěšný pokus. Můžeme si připomenout první útěk od manžela, ke kterému se vrátila, jakmile ji vyhledal. Při druhém odchodu od manžela ji opustil syn, což pro Ninu znamenalo, že ztratila smysl života. U příběhu Niny si můžeme povšimnout, že se Nina snažila o aktérství, ale osud jí znemožňoval v jejích očích jít dál. Nina vnímá, že jí vlastně nikdo nepomohl v její situaci a proto zůstala s manželem, který se ní dopouštěl násilí. Často narážela na hranice osudu. Žánr Niny je tragédie.

Eva oproti Nině prožívá pocit, že její příběh má dobrý konec. Tvar příběhu má znázorněné U, oproti tvaru Niny, kde je zobrazeno obrácené U. Pro Evu je také typické, že vliv událostí především zapříčinil osud, v konečné fázi v její prospěch. Eva má důvěru

v budoucnost. Jak v komedii bývá typickým završením svatba, u Evy syn se omluvil, a dal jí najevo pochopení s důvěrou, že problémy překonají. Žánr Evy je komedie.

Dita je aktérka příběhů. V mladé dospělosti se vymanila ze submisivní pozice dcery a začala jednat. Jenže její heroismus šel dál, když se snažila své matce domluvit, aby přestala týrat syna, bratra Dity. Dita narazila na absurditu života, které si je vědoma. Pomocí ironické perspektivy si uvědomuje, jaký může mít partnerský vztah rizika. Přesto má představu, že by se možná i dalo podařit mít v budoucnu například partnerský vztah. Průběh jejich událostí má tvar obrácené U. Proto její hlavním žánrem je ironie, doplněný perspektivou romance.

7 Diskuze

V této práci jsem se snažila zachytit pohled žen na vlastní zkušenosti s domácím násilím.

Vnímám, že cíl byl naplněn díky možnostem narativního přístupu. Pomocí životní křivky a narativní analýzy si podařilo zachytit konkrétní zkušenosti žen, které prožily domácí násilí a udělat z nich výstupy. Tato práce tedy jednak rozšiřuje povědomí o domácím násilí a jeho vlivu na ženy, ale také ukazuje možnost přínosu narativního přístupu k pochopení cílové problematiky, která je zkoumána.

Zkušenost domácího násilí je vždy individuální. Záleží na mnoha faktorech, které se podílejí na tom, že se člověk stane obětí. Do jisté míry může k pochopení jisté obecnosti těchto principů přispět také analytický výklad pohádky o Modrovousevi. Zde se dívka dostává do role oběti tím, že nezískala základní poučení o své vnitřní destruktivní síle a dovolila svému naivnímu já, aby podlehl okamžitým potěchám svého ega. Tím se otevřely v duši symbolické dveře pro vstup Modrovouse – postavy, která může jednak znázorňovat vnějšího násilníka, ale také onu sebezničující vnitřní sílu. Toto se nejvíce uplatňuje v příběhu Niny a lze to také tušit v Ditině vyprávění. Je otázkou, nakolik se týká zkušenosti Evy (matky agresora).

Další paralelu s pohádkou můžeme v příbězích vypravěček vnímat uvědomění si hlubinných hlasů vnitřních moudrých žen, které volají o pomoc. Vypravěčky příběhů, stejně jako žena Modrovouse, byly zachráněny, protože našly pochopení, že to, co se jim děje, je proti jejich ženské přirozenosti. Toto uvědomění vede k hledání pomoci, pomáhá dostat se dál a odejít z útrpného stavu- konkrétně jít pro radu k psychologce (Dita), přivolat policii a následně konzultovat v intervenčním centru (Eva i Nina). Takto transformovaly své bývalé naivní já pomocí vnitřní síly do stavu moudré ženy. Dravce ve své duši částečně neutralizovaly a tím se staly silnými.

Vypravěčky stále pracují s dopady násilí a tím chrání svůj nový život. Hrdinky již dokáží vymezit vlastní hranice. Proto předpokládám, že pokud se znova potkají s agresorem, budou schopny včas čelit jak vnějšímu agresorovi, tak vnitřnímu dravci a tím zamezí opětovnému násilí. Eva je přesvědčena, že pokud syn opět začne užívat drogy, okamžitě s ním přeruší kontakt. Dita je obezřetná při volbě partnera. Nina ve vztahu zcela spokojená

není, protože ji partner podvádí. Zde lze polemizovat, zda Nina jako ostatní vypravěčky je schopná vymezit své hranice.

Vypravěčky se smiřují s dopady domácího násilí. V pohádce o Modrovousovi, když oběť Modrovouse si uvědomí, co se jí stalo, že její vnitřní ženská síla byla agresorem potlačována, tak toto procitnutí symbolizuje krvácející klíček. Tento klíček nepřestane krváčet, dokud se oběť Modrovouse nenaučí vymezit hranice, přijmout minulost a začít žít život moudré ženy.

U všech vypravěček jejich klíček stále symbolicky krvácí. Tedy proces pochopení a vnitřní přeměny ještě není ukončen. Učí se postupně přijímat dopady násilí.

Dita vnímá, že to, co se jí stalo, nelze odpustit, ale ví, že musí jít dál. Eva se synem buduje opětovně láskyplný vztah, ale žije ve strachu. Ve strachu žije i Nina, která si vytvořila nový život bez svého bývalého manžela, ale bojí se, že ji vyhledá a zabije ji.

Je důležité, že pro vnitřní uzdravení je ženám nabídnuta pomoc v intervenčním centru (a nejen tam). Intervenční centrum má velkou roli, pomáhá ženám získat vnitřní ohnisko kontroly a posiluje jejich aktivizaci. Ženy získávají nový pohled na situaci a schopnost zvládat dopady násilí. Díky tomu můžeme sledovat proměnu postoje žen ke svému životu. V tomto smyslu vnímám, že pracovnice intervenčního centra mohou být ztělesněním přivolání vnějšího hlasu sester a bratrů ženy v Modrovousovi.

Současně kontakt s intervenčními centry vnáší do vyprávění naději a je tedy klíčovým bodem ve všech vyprávěních.

Ráda bych poznamenala, že Ninin příběh je typický příběh ženy, která prožila domácí násilí s jeho celkovou charakteristikou. Nina pochází z rozvrácené rodiny, otec je alkoholik, matka ji nepřijala. Dětství a dospívání prožívá ve strachu před fyzickými tresty ze strany matky. Během své známosti otěhotněla a vdala se v období mladé dospělosti. Během těhotenství (v den své svatby) se stala obětí násilí ze strany manžela a následně i tchyně. Po nezdařeném pokusu odejít natrvalo od manžela, se k němu vrátila a násilí začalo opětovně a brutálnější síle. Během násilí několikrát málem přišla o život. Nina se rozvedla po 26 letech, ale není šťastná. Trpí posttraumatickou stresovou poruchou, vykazuje znaky týrané ženy a našla si nového partnera, který si ji neváží a podvádí ji.

Přiřazení vyprávění k různým žánrům napomáhá pochopení tomu, jak žena svou situaci vlastně vnímá. Vypravěčky stále žijí ve strachu a stresu před násilníkem. Proto příběhy jsou zatím jakoby nedokončené. Vnímám, že se jejich život v jeho směřování se může ještě pozměnit. Proto si myslím, že by bylo pro výzkum a hlubší porozumění přínosné nechat znova hrdinky převyprávět svůj životní příběh ještě s větším časovým odstupem. Nebo udělat další šetření se ženami, které mají tento bolestný prožitek již dlouhodobě zpracovaný.

Chtěla bych upozornit na skutečnost, že během vypracovávání práce jsem změnila cíl práce. Prvotně cílem výzkumu bylo pomocí hloubkových rozhovorů „zmapovat“ sebepojetí žen, které byly vystaveny domácímu násilí. Při sběru dat jsem získala pestrý vzorek žen, které prožily domácí násilí v různých životních rolích. Každá životní role se jinak podepisuje na našem sebepojetí. Proto jsem pozměnila cíl výzkumu.

Pokud by bylo cílem zjistit sebepojetí žen, které prožily domácí násilí, doporučovala bych méně pestrý vzorek, než který jsem získala v tomto výzkumu. Myslím, že by toto bylo také velice přínosné.

Problematické domácího násilí z pohledu narativní psychologie se věnuje Klímová (2014) ve své práci *Týrané ženy a jejich výběr partnera*. Pro výzkum použila strukturovaný rozhovor a zaměřovala se především na výběr násilného partnera podle vzorce chování otce, který je plně nepřijal. Nalezla mimo jiné také souvislost s ne příliš vhodnou výchovou ze strany matky (ženy jako dívky nevnímaly u své matky zastání). Tento vzorec se mi objevil u příběhu Niny, která je v plném souladu s výstupy výzkumu Klímové. U Dity nevíme, jak se projeví výběr partnera a zda bude násilný podle vzorce, který získala u otce. Podle mého názoru je možné, že si najde vhodného muže, protože aktivně se snaží vybudovat si zdravé sebevědomí a učí se vymezování hranic. Příběh Evy není zas tak obvyklý, protože násilí syna vycházelo z bažení po drogách, na které chtěl peníze. Eva byla svým otcem a matkou milována a rodiče v ní pěstovali zdravé sebevědomí.

Mnohé akademické práce pro pochopení domácího násilí vznikly v oboru sociální práce. A to z důvodu, že častou klientelou v poradnách pro ženy a v intervenčních centrech se sociální pracovníci s touto problematikou běžně setkávají. Proto tato práce může prakticky posloužit nejen psychologům pro pochopení problematiky domácího násilí, ale i dalším pracovníkům v pomáhající profesi.

Na tuto práci lze navázat a zjistit, jaký je obraz agresora v očích vypravěčky ve vyprávění. Také by mohly vzniknout šetření věnující se problematice agresorů domácího násilí.

ZÁVĚR

Cílem výzkumu je zachytit pohled žen na vlastní zkušenosti s domácím násilím. Proto jsem se v teoretické části věnovala pojmu domácího násilí, problematice charakteristiky osobnosti týrané ženy a vysvětlení narativního přístupu. V praktické části se věnuji výzkumu, kde pomocí narativní analýzy uchopuji porozumění žité zkušenosti žen s domácím násilím. Výzkumu se účastnilo 5 žen, které prožily násilí a z nich jsem pro rozbor vybrala 3 ženy (v práci pojmenované jako Nina, Eva a Dita).

Prožitek domácího násilí všem třem ženám narušil pocit bezpečí a vnitřní jistoty. Při prožívání domácího násilí nerozhodovaly samy o svém životě, a nechaly násilníka rozhodovat za ně. Po prožití zkušenosti domácího násilí ženy trpí především strachem, úzkostmi, depresemi a také dalšími psychosociálními problémy.

Bolestná zkušenost však může vést i k posttraumatickému růstu, která se zobrazuje v příběhu Dity. Dita si uvědomuje, že to, co jí její otec (agresor) dělal, se nedá odpustit, ale druhá strana této zkušenosti je, že ji vede k hlubšímu porozumění sebe sama a světa. Dita vnímá, že bez prožité zkušenosti by toho nebyla pravděpodobně schopna.

Zkušenost s domácím násilím vzala Ditě a Nině důvěru ve své ženství. U Evy tento dopad nevnímáme a to může souviset právě s její životní rolí matky. Současně ale má Eva díky svému dětství a svým životním zkušenostem jiné sebezpojetí než ostatní vypravěčky.

Pro naplnění cíle bylo vysloveno 5 výzkumných otázek. Z toho 1 hlavní a 4 vedlejší. V následujícím textu shrnuji odpovědi na výzkumné otázky.

VO1: Jaké jsou životní příběhy žen, které prožily domácí násilí?

Nina již od dětství byla svojí matkou a otcem nepřijatá. Ve 21 letech otěhotněla, a proto se vdala. V den svatby ji manžel poprvé napadl. Jako další agresor ve vyprávění je její tchyně, která se pokusila zabít i jejího syna. Násilí na Nině bylo brutální. Manžel se pokusil několikrát i Ninu zabít. Nina neměla zastání ani u své matky a ani ze strany pomáhajících, dokud se nezměnila legislativa, která zabezpečuje ochranu obětem domácího násilí. Když Nině opětovně hrozilo, že ji manžel zabije, podala výpověď na policii. Následně se stala klientkou intervenčního centra, které jí pomohlo nejen v krizové situaci. Nina se intenzivně léčí na psychiatrii a dochází na terapie k psychologovi a do intervenčního centra. Nina nyní nemá žádný smysl svého života a není šťastná.

Eva prožila šťastné dětství, dospívání a manželství. Má dceru a syna. Poprvé prožila krizovou situaci, když jí zemřel manžel. Po smrti manžela přemýšlela i o sebevraždě. Následně jí pomohlo, že se jí narodili vnuci. Ti se stali smyslem jejího života. Její syn ale začal užívat drogy a pro získání peněz na pořízení drog Evu a její matku fyzicky a psychicky týral. V situaci, když Evu málem zabil, stihla Eva zavolat policii. Eva vypovídala u soudu proti synovi, což pro Evu byl bolestný zážitek. Syn následně nastoupil na léčbu pro odvykání závislostí. Eva po podpoře slov terapeutky intervenčního centra se rozhodla, že syna v léčbě navštíví. Při návštěvě byla překvapená proměnou syna. Od té doby se syn snaží nejen s Evou vybudovat opětovně láskyplný vztah. Eva je nyní spokojená, ale stále má strach a trpí úzkostmi. Dopady domácího násilí se snaží zmírnit pomocí skupinové terapie v intervenčním centru.

Dita je obětí domácího násilí od svého otce. Její otec ji nutil k domácím pracím od osmi let. Pokud úklid nebyl podle jeho představ, používal na ni neúměrné fyzické tresty. Během svého života vedle svého otce vnímala, že je nerespektována. Ve vyprávění se neukazuje, že by se jí někdy její matka zastala. Její matka (také oběť otce Dity) věnovala veškerý svůj čas svému synovi s postižením. V mladé dospělosti Dita začala problematiku násilí řešit. Ovlivnila svoji matku, které pomohla s rozvodem. Dita se osamostatnila. Matka po rozvodu začala týrat svého nejmladšího syna, což Dita těžce nese. Dita nyní trpí psychickými problémy, které se snaží nejen s pomocí intervenčního centra zvládat.

VO2: Jak vypravěčky ztvárňují vlastní roli ve svém příběhu?

Nina od dětství prožívá nepříjetí od svých blízkých, které ji stále provází. Nina vnímá svůj život, že nemohla moc ovlivnit (aktérství Niny bylo omezeno vnějšími okolnostmi). Nina nemá smysl života a cítí se využitá osudem, který ji potkal.

Eva prožila spokojený život do smrti svého manžela. Smrt manžela byla pro ni velkým traumatem. Eva nakonec přijala svoji roli vdovy pomocí nově získané role babičky. Následně syn na ní a její matce začal páchat násilí kvůli získání peněz pro pořízení drog. Stejně jako u Niny, převládá vliv vnějších okolností (osud) nad jejím aktérstvím. Eva zamezila domácímu násilí a učí se, jak zvládat dopady násilí.

Dita vnímá, že během svého dětství a dospívání byla svým otcem nerespektována a stala se obětí jeho násilného chování. Jako dcera byla v submisivní pozici. Dita se v mladé

dospělosti zaktivizovala. Osamostatnila se a je na sebe hrdá. Pomohla i své matce. U Dity se projevují dopady domácího násilí, kterým se snaží aktivně čelit. Od mladé dospělosti Dita je aktérkou příběhu.

VO3: Jak se do zkušeností s domácím násilím promítá životní role (partnerka, dcera, matka agresora) žen obětí?

Od Niny její manžel očekával, že mu bude ve všem ustupovat a přizpůsobovat se jemu. Pokud se mu něco nelíbilo, vynutil si své přání použitím násilí. Nina v manželství byla submisivní a poslušná ke svému partnerovi, často žila ve stresu, trpěla pocitem bezmoci, beznaděje a bezcennosti. Pravděpodobně přijala vzorec výběru partnera, podle svého biologického otce a otčímů, kteří ji nepřijali a měli problémy se závislostí.

Eva se snažila během násilí syna stále milovat a pomáhat mu. Následně si uvědomila, že pokud mu opravdu chce pomoci, musí mu přestat dávat peníze. Násilí od syna se výsledně vystupňovalo, že Evu syn skoro zabil. Eva ze syna výsledně měla strach a začal k němu pociťovat i nenávisť. Eva se rozhodla čelit svému synovi u soudu a nechat ho padnout na úplné dno, aby měl šanci se zachránit. Syn se šel léčit a nyní spolu budují opětovně láskyplný vztah.

Dita byla vychovávána jako submisivní dcera, která má pečovat o domácnost a starat se o mladší sourozence. Byla svým otcem bita, pokud dokonale nesplnila jeho požadavky. Dita pociťovala, že je otcem nerespektována. Po té, co se vymanila z područí svého otce, vyvstaly problémy s matkou, kde vnímá, že její názor je opětovně nerespektován. Dita se odstříhla od své primární rodiny.

VO4: Jaký je obraz pomáhajících v očích vypravěčky ve vyprávění?

Pomáhající hrají významnou roli u všech vypravěček. Jsou zmiňovány tyto pomáhající profese: policie, lékaři, psychologové a pracovníce Intervenčního centra. Tito lidé mají vliv na změnu situace a pomáhali ženám především v krizové situaci.

Specifická je role intervenčního centra. Díky kontaktu s ním můžeme ve všech třech vyprávěních sledovat proměnu aktérství žen – tedy jsou posilovány v aktivním postoji vůči svému životu.

Ovšem ne všichni pomáhající hrají v příběhu kladnou roli. Zejména v příběhu Niny, kde je popsána sekundární viktimizace.

VO5: Jaké jsou žánry příběhů, které ženy vyprávěly?

Nina prožívá časté omezení osudu. Pokud se z tíživé životní situace snažila vymanit, byly to pokusy neúspěšné. Nina se po prvním pokusu odejít od manžela k němu vrací, po druhém odchodu od ní odešel syn a Nina ztratila smysl svého života. Pokud se Nina pokusila o aktivizaci, vnější okolnosti jí v aktivizaci zabránily. Žánr Niny je tragédie.

Eva stejně jako Nina je silně ovlivňována osudem. Její příběh v jejích očích končí v její prospěch. Tvar příběhu má znázorněné U (u Niny je životní příběh zobrazen obráceným U). Žánr Evy je komedie

Dita se stává aktérkou příběhu v mladém dospělí. Z domácího násilí se vymanila, poté prožila šťastné období, kdy se osamostatnila. Ale následně se u ní projeví psychické potíže, když si uvědomila, že její matka ji nerespektuje a týrá jejího bratra. Její život lze znázornit ve tvaru obráceného U. Hlavním žánrem u Dity je ironie, doplněný perspektivou romance.

Ráda bych zdůraznila, že ve výzkumné části se ukázala důležitost profesionálního přístupu pomáhajících a také samotné jejich práce. Ženám pracovníci intervenčního centra pomáhají nejen v krizové situaci, ale také s dopady násilí a odpuštění násilníkovi, jak se ukázalo v příběhu Evy. Proto jejich služby mohou pomáhat naplňovat potřeby psychosociálního charakteru, ale i potřeby spirituální.

Práce může posloužit, jak jsem se zmínila již v diskuzi, nejen psychologům pro pochopení zkušenosti žen, které prožily domácí násilí, ale i dalším lidem v pomáhajících profesích.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY

- Acorus. (2011). *Acorus, občanské sdružení, pomoc osobám ohroženým domácího násilí*. [online]. <http://www.acorus.cz/cz/domaci-nasili/ptsp.html>
- Adler, M. (2004). *Žánr klientova příběhu v psychoterapii*. Československá psychologie, 48(1), 84–92.
- Baruch, G. K., & Barnett, R. C. (1986). Role quality, multiple role involvement, and psychological well-being in midlife women. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 578.
- Bednářová, Z., Macková, K., Wünschová, P., & Bláhová, K. (2009). *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus
- Bettelheim, B. (2000). *Za tajemstvím pohádek*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Blatný, M., & Plháková, A. (2003). *Temperament, inteligence, sebepojetí: nové pohledy na tradiční témata psychologického výzkumu*. Psychologický ústav Akademie věd ČR.
- Čermák, I. (2002). *Myslet narativně: kvalitativní výzkum „on the road“*. In Sborník z konference Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí. Brno: Psychologický ústav AV ČR, Nakladatelství Albert (11-25).
- Čermák, I. (2003). *Psychologie v narativní tónině se vynořila v souvislostech*. In. Československá psychologie. 6., 47, 2003. str. 513 – 532.
- Eagly, A. H., & Steffen, V. J. (1984). Gender stereotypes stem from the distribution of women and men into social roles. *Journal of personality and social psychology*, 46(4), 735.
- Estés, C. P. (1999). *Ženy, které běhaly s vlky*. Praha: Pragma.
- Expertní skupina aliance proti domácímu násilí. (2007). *Domacinasili.cz*. [online]. <http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>.
- Frye, N.(2003). *Anatomie kritiky: čtyři eseje*. Brno: Host.
- Chrastina, J., Ivanová, K., Ježorská, Š., & Bártlová, S. (2011). Zkoumání limitů životního stylu jedinců s chronickým onemocněním: První zkušenosti s metodikou kvalitního výzkumu v ošetrovatelství. *KONTAKT: 14/3: 298–314*

- Chrz, V. (2007). *Možnosti narativního přístupu v psychologickém výzkumu*. Praha: Psychologický ústav AV ČR.
- Chrz, V., & Čermák, I. (2005). Žánry příběhů, které žijeme. *Československá psychologie*, 49(6), 481-495.
- Chrz, V., & Čermák, I. (2009). Narativní imaginace a metafora. *Československá psychologie*, 53, 4, 325-335.
- Chrz, V., Čermák, I. & Plachá, V. (2006). Porozumění zkušenosti nemocných rakovinou prsu: narativní přístup. *Československá psychologie*, 50, 6, 507-521
- Karsten, H. (2006). *Ženy-muži*. Praha: Portál
- Klímová, J. Týrané ženy a jejich výběr partnera [bakalářská práce]. České Budějovice (Česká republika): Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, katedra pedagogiky a psychologie; 2014.
- Kotková, M. (2014). *Domácí násilí v kontextu rodiny a práce*. Brno: Spondea.
- Kroček, L. (2004). *Ženy, které příliš milují, aneb ženská forma hraniční poruchy osobnosti*. (Závěrečná práce, pražská psychoterapeutická fakulta, Praha, Česká republika). Dostupné na: <http://www.pvsps.cz/data/document/20100505/ppf-zp-krocek.pdf?id=259>
- Křivohlavý, J. (2003). *Psychologie zdraví*. Praha: Portál.
- Langová, T. (nedatováno). *Narativní perspektiva*. [online]. <http://narativniperspektiva.blogspot.cz/>.
- McAdams, D. (1988). *Power, intimacy and the life story (Personological inquiries into identity)*. New York, NY: The Guildford Press.
- McAdams, D. (1993). *The stories we live by: Personal myths and the making of the self*. New York, NY: The Guildford Press
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing.
- Murray, K. D. (1989). *The construction of identity in the narratives of romance and comedy*. In J. Shotter, K. J. Gergen (Eds.), *Texts of identity* (s. 176–205), London: Sage.: *Texts of identity*, 176 – 205.

Norwoodová, R. (1994). *Ženy, které příliš milují: Těm, kteří věří a doufají, že se jejich partner změní*. Praha : Motto.

Oakleyová, A. (2000). *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál.

Řiháček, T., Čermák, I., & Hytych, R. (2013). *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita.

Sobotková, I. (2011). *Psychologie rodiny.*, Praha: Portál.

Ševčík, D., & Špatenková, N. (2011). *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál.

Walker, L. E. (1979). *The battered woman syndrome*. New York: Harper and Row.

Zákon 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, ve znění pozdějších změn a doplňků

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších změn a doplňků

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších změn a doplňků

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších změn a doplňků

Přílohy

Příloha č. 1: Přepis rozhovoru Niny

Jaký je Váš životní příběh?

Moje máma je třikrát rozvedená teda, měla hodně mužskejch prostě a svýho tátu jsem nepoznala. Poznala jsem ho, když ehm. Poznala jsem ho prakticky v osmačtyřiceti letech, kdy mě vyhledala moje nevlastní sestra. Jo, takže jsem tak našla svýho tátu. Ten hodně pil. To byl alkoholik tvrdej. To vím až teď. Až to můžu srovnat.

No a máma se prostě vdávala a rozváděla, prostě a tak dále, takže byla třikrát vdaná a rozvedená, že jo. A teďka je sama teda, jo. To dětství, no. Žily jsme v bídě, velkej. Protože nebyly peníze. Neměly jsme kde bydlet. Dokonce nás tam, údajně ji táta, když jsme byly ještě ve školce, měl vyhodit ven, na dlažbu. Vlastně neměly jsme vůbec kde být. Vlastně to jsme měli byt vojáků. Táta byl lampasák, kterej dělal na letišti, takže v letectví. A myslím si, že tátu si nepomatuju od toho dětství, protože jsme byly malinký. Takže skončily jsme na ulici a bydlely jsme u dědy. To si pomatuju jediný, to je tak všechno.

To si pak vzala tohohle alkoholika, protože jsme bydleli u toho dědy. On tam měl ještě svýho syna druhýho, kterej neměl kde taky být. Takže jsme bydleli nějak pohromadě, jsme byli v dva plus jedna. No a pak jsme se odstěhovali do bytu s tím alkoholikem, no. Takže to byly takový ty léta. Narodil se, pořád hm, když mě bylo jedenáct, tak se narodil brácha. A vlastně tam to bylo daný, všechno do bráchy, no. Brácha byl oblíbenej u táty a moje ségra u, u, mámy, já jsem z dvojčat, teda jako jo. Takže, abyste měla představu, jako jo. No a ona mě máma nikdy netrpěla, no. To jako zase. Takže s mámou nic moc jako. Takže ňák tak. Máma se rozvedla tenkrát, po velkým bordelu. To vlastně byly tehdy bráchovi čtyři roky. No a tenkrát říkám ho dom ani nepustila, zavolala na něj policajty, takže v těch bordelech jsme šli. Jsme prostě šli. Moje máma si domů tahala potom mladý kluky. V mém věku tak ňák. Jí bylo čtyřicet nebo kolik. No a já jsem ji za to nenáviděla. Prostě šílený. Jsme si docela podobný s mámi. Takže ona začala na mně žárlit a všechno. V tý pubertě, co jsem měla já. Takže jsem v té době ještě marodila. No a pak jsem se začala vzkvétat, tak mě máma doma nechtěla. Jo takže. No byly jsme si podobný a máma žárlila. No prostě měla mladý, mladý mužský, dvacetiletý kluky a takovýhle no. No a mě bylo maximálně osmnáct, devatenáct, což jsem ji měla za zlý hodně. A moje ségra taky. I když to neřekla tak taky, jo.

No a měla jsem teda známost. Tu mi máma překazila ve osmnácti letech. Protože chtěla pro mě pana inženýra. Někoho lepšího. Nákýho vysokoškoláka s titulem. Hm. Takže s mojí babi dojely, moje babi je shodou okolností učitelka. Ta už nežije teda. Takže učila, takže to byla pedantka velká. A zřejmě tam nefungoval ten vztah s mámou, jako jo. Protože tam byly holky s bráchou hmm, hmm. Tam byly ty vztahy docela zvláštní, tak jako jo. A zase oni nás drželi nějak pohromadě, jo že jo. Tak jsme se podrželi, když byly náký nemoce, to jo. S bábí já jsem si taky moc nerozuměla. Spíš jsem měla dědu jako svýho tátu. Ten měl blízko k mému tátovi vlastně. Pak umřel, nebo já to začnu takhle. Ona vlastně neměla dobrou vztah s mojim dědou. Protože on se oženil znova a měl ženskou, která prostě z něj tahala majetek. A babi měla potom učitele nákýho, jo. Ale on byl pořád ženatý, jo. To bylo takový. To se pořád rozvádělo a prostě se to dávalo dohromady. A, a, takže mě neměla ráda i kvůli tomu dědovi, jo. No pak jsem se dostala do jinýho stavu, to sem se bála doma i říct. To bylo strašný, to jsem nikam nesměla. Jsem měla takovou pedantskou výchovu. To jsem musela být pořád doma. A když jsem nepřišla, tak mě máma strašně zmlátila. Jo takže. To jsem si nemohla nic dovolit a to mi bylo dvacet let a já jsem nikam nesměla. Já jsem utekla, jo, a pak bylo strašně zle doma, jo. Takže hrozný. Protože máma měla tu výchovu od moji babi. No a moje babi byla hrozně rázná učitelka prostě jo. A přitom to byla taková chytrá ženská, to byla taková dáma a fakt byla chytrá. Jo oproti mojí mámě. Já jsem si potom na sklonku jejího života s ní jako to hodně rozuměla s babičkou, protože děda nebyl, no.

Takže jsem se potom vdala, jo. A poznala jsem toho, no. A nesesedlo mi na něm spoustu věcí. A byl jako, i pil a byl agresivní jako docela, jo. No a já si říkala, tak je to asi normální. Tak byla jsem mladá holka. No ale ty náznaky tam rozhodně byly, jo. No prostě, my než jsme spolu začali spát, to bylo hodně dlouho, jo. A vlastně první přiblížení bylo takový dost agresivní. Že on byl ve vaně a lámal mi ruku už přes vanu jo, nebo tak jako. Byl takovej agresivnější, nevím no. Jestli to měl nějaký v té hlavě pomotaný, v té sexualitě, nevím. No, ale jsem otěhotněla. Po roce, co jsme se spolu vyspali a vlastně do devátýho měsíce jsem otěhotněla, no a čekala jsem vlastně kluka. No pak jsem měla svatbu, ta nedopadla dobře. Ehm, ehm. To už jsem byla ve čtvrtém měsíci. No a moje svatební noc byla tak, že se tam všichni pohádali, na svatební hostině. To jsme bydleli na hotelu v AAA, jsme neměli ani kde bydlet tam, takže to bylo tak nějak. No a von mě tam zkopal do břicha a já jsem si myslela, že budu mít po dítěti. Tenkrát. Jo, takže tam mě začal prvně mlátit. O svatební noci a ve svatební posteli. To byla moje svatební noc. Já jsem měla celou dobu, celý těhotenství strach, jak to dítě bude vypadat. Aby nebyl, nebyl, špatnej, takže. Takže

špatný těhotenství, teď jsem jezdila mezi AAA a mezi BBB, já jsem bydlela víc v tý AAA, takže jsem takhle pořád jezdila. Špatně mě bylo ve vlacích a všechno. Teď jsem jezdila do cizího prostředí, kde jsem nebyla žádaná od paní mámy zase. To je taková rodina prostě zlejších lidí a agresivních. Jo a na naoko jsou strašně jo, jak jsou jo, takový hogo fogo, jo ale z druhý stránky jsou hrozně agresivní lidi. No, takže tak ňák už jsme tam bydleli chvilku, to jsme neměli ještě postaveno, nic. A tam jsem byla jak? Když malýmu byli, tak do těch dvou let. Já jsem přišla z porodnice a na mě čekal koš. Si říkám koš? Já chci postýlku pro dítě, jo. A ani manžel nepřijel pro mě, protože dělal v AAA. Nebyl schopnej ani přijet, jo. Aby mě přivezl. Přijela jsem sanitkou. Tady doma prázdko, nikdo mě nečekal, nikdo mě nevítal a tchýně paní máma potom přišla a řekla, tamhle máš koš a vem si to dítě. Takže všechno od začátku takhle špatně vše. Jo, cizí prostředí prostě, hnusný jako hmm. Tak samozřejmě jako on měl po montáži jo, o nic se nestaral. Chodil po hospodách, po ženskéch a tak jo. Ale já jsem byla taková, že mě to nevadilo, jo jako zase jo. Zase jsem si říkala to. Ale to pití to mi vadilo, teda jo. To jsem věděla, že mi moje máma nepomůže, nikdo mi nepomůže. Tak jsem proti tomu sama. Tady ňák proti tomu, no. A já jsem měla toho kluka vlastně, a to bylo moje hrozný srdíčko, tenkrát. Jenomže jsem ho musela pořád hlídat, protože když jsem přišla z porodnice, tak asi jsem byla tak v šestinedělí, tak dva tejdny asi potom. Já už si tu dobu nepomatuju taky jo, tak tchýně mi ho chtěla udusit. Toho malýho, jo. Mé dítě. Prostě. To prostě taková rodina, kde je opičí láska prostě v tý rodině, k těm synům, jo, a od hrozně agresivní ženské, jo. A měla jsem kluka v postýlce. Jsme měli takovej ještě menší pokoj, než je toto, a tam musela vejít všechno. Jsem tam nemohla najít nic. Prostě to nešlo se tam pohybovat, vůbec nic co se dá. Takže takhle a právě syn byl malinkej a ona mi na něj, já jsem tam měla takovej polštář, na kterým jsem ležela z tý porodnice. A ona mu přikryla celou tu pusou touhle dečkou a já tam běžela a kluk se začal dusit, tak mě to došlo, jak to bylo jo. Ona byla nepřičetná, tenkrát, jo. Tak jsem začala kluka zamykat. Dneska jsou ty chůvy všechno, my je neměli. Já jsem pořád běhala do patra nahoru každou každých deset minut, jestli kluk je v pořádku, jo. To bylo hrozný. Tak jsem ho zamykala a ona mi k němu nesměla. Jsem to zakázala. A dělala mi to nejhorší, co mohla. Mě mlátila plnou parou, všechno. Já jsem se jednou sebrala, on taky teda, ten mě napadal normálně a ona mu ještě říkala, ještě přidej takhle, jo. Takže tam to stálo všechno za houbu. Tam, kdo byl dobrej, byl švagr, kterej mě občas pomoh s tím klukem, miminem. Abych mohla si jít někam nakoupit. Takže jsem se začala o kluka strašně bát tenkrát, furt jsem žila v tom strachu, jo. Hubeňour. Všechno jsem tam musela prostě vodmakat. A jsem potom chodila, já jsem dlouho nebyla na mateřský, jsem potom chodila do práce, takže se ke mně chovali takhle. No a jednou jsem

se sebrala, tchýně mě napadla, prostě jsem šla klukovi udělat mlíko a vona vytřela kuchyň. Chtěla jsem mu nalejvat mlíko nák, chtěla jsem udělat kaši, asi krupičkovou. Kluk byl malinkej. No a vidím to jak dneska, já jsem to vylila na tu podlahu vytřenou. Ta se na mně vrhla. Tak já jsem běžela k telefonu. No vona mě kopala. No vona byla velká. Náak metr sto osmdesát, jo. A já jsem držela telefon, v té době mobilní telefony nebyly, že jo, že zavolám policajty. A vona mi ten telefon vytrhla a začala rvát po celém, po celým baráku za vlasy. Jsem toho měla dost, jsme tenkrát marodili náak, kluk měl zápal plic. Tak jsem ho zabalila do plenek toho kluka a šla jsem na policii. V té době jsme neměli auto, tak jsem šla pěšky. A policajti si mě tam vyslechli. Samozřejmě jako to bylo za komunistů, takže žádný vyšetřování. Tak se to ututlalo. A vona na mě už nešáhla. A já jsem měla zákaz, aby nešla k dítěti. Vona mu chtěla vyloženě ublížit. Vona ho do dneška nemá ráda, jo. Do dneška ne. Prostě ho má rád jen děda, tchán, že, jenže tam jsou proti mně všichni. Voni jsou agresivní, prostě jo. Jsou to lidi agresivní, jo prostě. A tak začal dělat do BBB ten můj bejvalej.

Jo a ještě to mělo takovej incident předtím po těch policajtech, že on dva dny nebyl doma, přišel vožralej, chytl si mě a znásilnil mě. Jako tam. Před mým klukem. Mě ještě kopal pod sukní, takže tak. A pak usnul na podlaze. No, tak já jsem věděla, že je zle, tak jsem požádala o rozvod, tajně. Měla jsem školku na dobréj veget, tam jsem ho tajně odhlásila. Zavolala jsem to moji mámě, která domluvila dva chlapy z práce, ať mě dovezou sebou a přijeli pro mě tajně ráno. A domluvily jsme se, že se odstěhuju, jo. A bydlela jsem potom v CCC, měla pořád strach, aby mě tam nikdo neviděl nebo tak. Tak jsme sedly na vlak, máma jela služebním autem, pro moje věci, abych náký pěkný měla. On mě roztrhal všechny věci na sebe a tak jo. Takže já jsem neměla co na sebe. Takže já jsem nosila mini pěknou, sukni. Tenkrát nebylo nic, že jo. No von mi ji vzal, rozškubal, a prostě rozstříhal ty věci a tak jako. Protože já jsem chodila s monoklama hlavně jo, já jsem měla práci, a každej se ptal, každej, co se ti stalo, každej. Já jsem o tom nikde prakticky nemluvila, to nemělo smysl. Já jsem potom skončila, protože já jsem potom utekla do té AAA. No jenomže, tam mě začal pomáhat děda v tom pronájmu, máma měla před svatbou s dalším ochlastou, takže domů mě nevzala. Tak jsem bydlela v jeho nákým pronájmu, který tam měl. Takže jsem tam bydlela no. Barák plnej cigánů, prostě. Takže se mi dostávali do schránky a máma prostě mě vokrádala vo peníze, jo. Dostala se do schránky, no. Třeba nájem, kterej jsem tam platila, kterej tenkrát by stál šest set, tak já jsem platila dva tisíce, jo. Takže vlastně neměla jsem potom ani práci, tak tu jsem si potom našla. Jsem jezdila do DDD. Tam jsem dělala na úřadě, na národním výboru ještě tenkrát. To bylo po revoluci, jak začala revoluce, já druhý den

jsem zdrhla, tady vodsad' jo. No tak se to vyvíjelo dál a dál, no prostě. No a jedinej, kdo mi pomáhal, byl můj děda. Máma vůbec, ta mě vůbec nepozvala k sobě, nic. Vůbec, ta dělala jako, že mě vůbec nezná. No. No a děda, někdy v té době, prostě mi umřel. Takže byla jsem tam ňák, to bylo do srpna, to jsem byla právě. Byla jsem tam rok prakticky. No tak, to jsem měla ty deprese velký. Už tam, to jsem mívala. No takže, jsem měla problémy se školkou, protože trvalý bydliště jsem měla tady, máma mě ani nechtěla přehlásit na trvalý bydliště, to byl průser. No, takže práci mi nemohli dát, nic. Takže já jsem chodila uklízet na koleje, všude, kde to šlo, abych měla práci, abych měla peníze. No a to bylo za komunistů, než se to po tý revoluci ňák srovnalo. No a děda mi v té době umřel, ten mi pořád chtěl dát svůj byt. No bohužel dostal těžkej infarkt. A šel pod kytky.

No takže. Muž si pro mě přijel. On tam jednou zazvonil zvečera a jsme mu řekli dobrý den. Já jsem se bála samozřejmě. No a já jsem šla zpátky jako slušná ovečka. No a začalo to nanovo. Stáhla jsem rozvod. Hmm. A začalo to všechno. Prostě on mi v té době rozkopl. Já ani nevím, jestli Vám to mám říkat. Rozkopl mě mezi nohama. Takže jsem dokonce sešívaná. Prostě pořád do hlavy mě mlátil, všechno možný. Mám sešívané ucho. A prostě páteř, dostala jsem pecku, že mi vylítly dva obratle. Takže jsem nosila límce. Já ani nevím, jestli Vám tohle mám popisovat. Jo, protože to jsou takový věci, nevím. Je to nechutný jo. Řeknu to takhle, jo. A jako on se ze mě snažil udělat štětkou. Chtěl, abych chodila za peníze, protože byl vekslák bývalej a pasák, což já jsem nevěděla. To já jsem se to dozvěděla po třech letech manželství. Třeba, že pásl tady ženský, jo. Takže to chování měl jasný. Navíc on nedodělal učňák, nechodil věčně do školy, měl samý průsery častý. Rodičům vybral konto vlastně, hrozný, hrozný. No mně nedával ani korunu, takže co jsem si vydělala, to jsem měla. Peníze mi nedával absolutně. Jo, takže tak jsem si žila. A když jsem se podruhé vrátila, pak to bylo ještě horší. No ono by bylo dobrý, kdybych tady měla ten rozsudek. Že bych se do něj občas podívala takhle. Jak tak pil, já si teda pomatuju, jo, ale, já si vzpomínám na nový a nový věci. Takže začala jsem tu etapu podruhé vlastně tak, že jsem si udělal byt na půdě. Kde jsem přežívala, protože mi on zakázal užívat barák. Když šel bourat, tak jsem mohla užívat barák, tak jsem vše drhla a čistila, abych měla všechno čistý, abych ho nikde necítila. Takže jsme nikde neměli kliku od dveří, aby ke mně mohl kdekoliv. Ráno mě třeba vzbudil, ve tři ráno. Já jsem nespala třeba do pěti nebo tak, protože jsem se bála usnout, aby mi něco neudělal ve spaní. Nebo tak jo. Takže jsme měli zvlášť pokoj, zvlášť ložnici, ale von byl věčně vožralej a já jsem musela na manželské posteli, jsem musela spát níž než von. Von přišel vožralej ve tři ráno, tak jsem mu musela udělat jídlo.

V šest ráno jsem musela vstávat do práce, teď mě zmlátil kolikrát, musela jsem mu být po chuti ve všem, jo a takhle, jsem musela v ložnici. Jsem mu musela říkat „Dobrou noc pane řediteli“, na noc, jo. Co to bylo za cvoka, jo. Musela jsem se na všechno ptát. Jídlo, když se mu nelíbilo, tak ho vzal a vyhodil. Nic mu nechutnalo vode mě. Nic jsem neudělala dobře. Pak mě třeba kopnul do nohy, tu mi přerazil nakonec ještě. S tím jsem taky nikde nebyla ještě, taky jo. Takže dneska to mám blbě srostlý. No a ňák hezky mi nikdy neříkal. Nadával mi sprostě. Jo a jeho oblíbená, jeho oblíbená, to nebyla nadávka, to bylo vidět, že má dobrou náladu, mi říkal „Alíku“ potom, jo. Takže, já jsem byla pes, kterej měl žrát z koryta a ze všeho. To bylo prostě hrozný. Jenomže já jsem nikam nemohla, no. Mezitím jsem skončila i na traumačce, to mě tak zmlátil, přišla jsem pozdě i do práce. Tenkrát měl vyzvednout kluka, protože já jsem byla dlouho v práci, měl vyzvednout kluka ze školy a nebyl s klukem, přijel domů vožralej v autě. Já říkám, kde máš kluka? Tak jsme se pohádali samozřejmě. No a von, že jedeme do Špáru, a říkal, že ho má bába. A já říkám, jak to? Jsem to zakázala, prostě aby ho měla. Tak jsem to nechala bejt, protože jsem věděla, že je vožralej. Tak mě vodtách do Špáru, že se jdeme najíst. No tak já jsem řekla, že tam nejdu s ním, když je takhle vožralej a tohle. Jsem tam musela jít, jsem měla světlý džíny, světlý triko, to bylo léto. No a todlecto jsem si dala polívku ňákou, jsem měla něco s mlíkem, to bylo tenkrát, no. No a to mě polil před těma lidma. To byla síla, já jsem zdrhla k autu. Auto bylo zavřený, že jo. A on mi poručil sedni si, už mě mlátil v autě. A řekl, že mě veze do pole zabít. Tak já jsem vyskočila za jízdy z auta. Běžela jsem domů, že zavolám policajty. To nebyly mobily ještě tenkrát. Takže jsem musela zavolat policajty. Tak jsem je zavolala teda, a on mě mezitím tak zmlátil, že jsem ztratila vědomí. A policajti přijeli a on zdrhnul. Takže oni ho nenašli. Takže tenkrát tam přijeli ti policajti, a honili po BBB, já jsem z BBB. Takže ho tam honili. No nenašli ho. Mě odvezli do nemocnice. Jenže já jsem měla díky Bohu někde kluka. Asi u nich. Myslím si, nebo jak to bylo. Jo on byl vlastně na tom kožním s tou bábou, takže byl u nich a tam měl ho vyzvednout. Tam měl ho vlastně vyzvednout. Mě odvezli do nemocnice, skončila jsem na traumačce. A oni ho nenašli vůbec, no. A policajti po mě šli, abych podala trestní oznámení. Tak jsem ho podala hned. Jenomže tenkrát nebyl zákon o týrání, jo, takže to. To bylo bezprostřední, jako. No takže mě tam odvezli, a tam na mě samozřejmě řvali doktoři. Já jsem měla krváčení do hlavy do mozku. Takže já jsem byla oteklá, měla rozmlácenou hlavu, všechno, úplně všechno. Takže mě tam hlídali, že jsem nemohla tejden nebo tři dny vůbec spát, nesměla jsem spát. Takže pořád vzhůru. No, jsem měla krev do hlavy. No od té doby špatně slyším, jsem pak chodila na ušní a všude možně. No a pak jsem se vrátila domů a hned tam byly policajti. No a přijeli se mnou, jsme měli rozestavěnej barák,

ještě předtím než přijeli, tak mě upozornil na to, že nebudu nic dělat proti němu. Že mě jinak zabije. Že mě tenkrát nechá zabít. No tak, já jsem řekla policajtům, že to stahuju. Mi platil doktory, mi platil tenkrát. Ti byli našťvaní policajti. Na chirurgii, na té traumačce na mně řvali, že jsem kráva, že tohle to. Takhle sprostě na mě tenkrát řvali všichni. Jenže tenkrát jsem byla v takovém stavu, že jsem, to radši ani říkat nebudu. No, takže jsem marodila asi měsíc tenkrát. To jsem z toho byla velice špatná. No a stupňovalo se to a stupňovalo se to, šlo to hůř a hůř. Takže já mám rozlámaný úplně všechno, prakticky. A to se dá přežít, ta psychika je horší, jo takže asi takhle. No a šestnáct let nebo jak dlouho, od roku devadesát devět nemůžu polykat, jo. Jak mě škrtil, takže nemůžu polykat, jo. Takže mám problémy s žaludkem. No a po těch letech vlastně nikdo nemohl vědět, co to je. No a když jsem se dostala do té Prahy, a tam jsem byla asi dva a půl roku, co jsem tam byla a s přestávkami, jo. Protože prakticky, já jsem byla jen vývaru, jo. A to mám celejch těch patnáct let. A teď jsem začala jíst kašovitou stravu. Jeho mezitím teda zavřeli. Jo a to se musíme k tomu taky dostat. Ale já jenom, abyste věděla, že jsem dostala problém i jinej taky z toho, že jsem přestala jíst, prostě polykat nemůžu, takže se dusím, jo. Takže jsem byla na tekutý stravě, nic jsem nejedla, měla jsem čtyřicet kilo. Málem jsem umřela teda no, ale díky Bohu. Teďka co se stalo, to se stalo. Já jsem se snažila držet. To víte, že to bylo na sebevraždu, no všechno. Já jsem neměla jinej konec a už jsem uvažovala o konci, jo takhle. Jsem přestal jíst tím pádem, a musela jsem si díky Bohu uvažovat i o léčbě. Skončila jsem u psychiatra a u psychologa. Psychoterapeutka, kterýho mám, paní doktorku YYYY, ta dělala posudky na týraný lidi. To je taková správná baba. Takže výborná doktorka, ta by Vám mohla vyprávět. Jo, cha cha, strašně fajn. Takže ta mi hodně pomohla. Psychiatr klasicky mi nepomoh, jo. Já jsem potom šla do té GGG. Zde se nikdo nezabývá v BBB ani v HHH poruchou příjmu potravy. No a dostala jsem se do bezvadný nemocnice na JJJ, no a prvně jsem tam byla dva měsíce, ty začátky jídla byly strašný, prostě no. Strašný, já se pořád dusím. No a teď jsem tam byla potřetí, vždycky po dvou měsících, jo takže. Já už tam strávila půl roku nebo kolik. Tam jezdím na měsíc a jednou za čtrnáct dní, protože to je daleko, no. A začali mě tam rozpatlávat, co by to mohlo bejt, a skrz to se vyptávali, no. Takže asi takhle, no.

No a vlastně s tím šaškem, já teda vlastně ještě mám firmu. Já jsem jako fyzická osoba musela podnikat. On mě to přidělil. Já jsem měla vlastní práci a do toho podnikání na samostatně výdělečnou osobu. No a peníze mi z toho stahoval, všechno. To dával tátovi jeho na účet. Takže měl přesnej přehled, kde se co vydělalo. Ale já jsem nic nesměla. Takže z toho jsem nic neměla, jo. Koupit se do baráku, nic. On to všechno rozboural, rozhrabal. Nic jsme

nevydělali, to bylo hrozný. No a vlastně von ten život, von je strašně dlouhej. To šestadvacet dvacet let života vyprávět, jo. Tam je toho strašně moc, jo. Jako na kluka taky byl zlej. Ale k sobě ho nepustil, jo. Psychicky na něj působil, jo. Takže asi takhle. Já když jsem přišla prvně na intervenční centrum, já jsem nemohla ani mluvit. Já jsem jen brečela, jo. Jak to šlo ze mě, to bylo, on mě prostě, on mě manžel, to bylo tak, že chtěl mě už zabít, chtěl na mě navěsit milion dluhů, tak chtěl na mě nadělat dluhy a prostě mě zavřít do sklepa. A už tak jsem bydlela na půdě takhle v zimě. Jo takže, tam to začalo tak, že mě napad a už celej měsíc, kluk tam nebyl, ten byl někde v KKK na brigádě, co jsem mu sehnala a s ním, jak jsem tam byla sama, tak už to tam vrcholilo, jo. Neměl taky moc práce s bouráním, to se zhoršilo jako, protože co jsme dělaly, toho taky nebylo moc. Takže jak začal bejt trošku bez práce a byl doma, tak to byla tragédie. Vánoce neznám s ním. To všechno, co jsem naklidila, napekla, všechno mi vzal a naházal do koše. Že to jíst nebude, žrát teda vždycky říkal, jo. Všechno mi rozmlátil na ty Vánoce. Prostě žádný Vánoce, dárky nedával absolutně. A když mi dal dárek, tak mi koupil Iron, jo, na mytí voken. Takhle se mnou jednal. No, to bylo hrozný, no. No tak já jsem říkala, ať se nezlobí na mě, že na umytí auta je to docela dobrý. No a to jsem dělala jen papíry na firmu. Vánoce jsem neměla. Vánoce jsem neměla nic, prostě. Jsem si kolikrát vzpomněla na Vánoce v mém rodném baráku. On mi nadával do semetrik a dělal takovýhle naschvály. Těžko mluvit. A právě ke konci, to byl takovej měsíc, dva měsíce. Já už jsem jednou chtěla jet, jen jít na policajty, a on mi řek, že půjde se mnou a že ze mě udělá cvoka. On mě chtěl mermomocí dostat do blázince, jo. Aby mně vzali svéprávnost. O to se snažila celá ta rodina. Prostě od začátku, co jsem u nich byla a co jsem potom byla tady. Chtěli mi vzít dítě. A chtěli mě zbavit svéprávnosti. Udělat ze mě cvoka. Jo, takhle se mnou jednali. A já jsem tenkrát měla strašnej strach o kluka. Strašnej. To si neumíte představit vůbec. Já jsem pro něj žila, že jo. No a vyvolalo to tím, že on mě napadal neustále. Hodil po mě křeslo. To kolečkový, takový těžký. Flašku s pivem mě flákl a takový. Já jsem pořád před ním musela schovávat mobily. Všechno schovávat. Já jsem tenkrát nemohla ani najít mobil. Protože u nás tohle bylo věčně a tohle to. Já jsem před ním nemluvila do telefonu, já jsem před ním nesměla mluvit do telefonu, já jsem musela říkat to, co chce von, jo. Měli jsme spolu akci, že on mi nakoupil, ale já jsem to musela mít na svoji firmu. Že on mě násilím nutil, aby zařizoval to sám, jo a všechny peníze šly dopřic. My jsme prodělali hrozně moc peněz na akcích, jo. Takže takhle já jsem byla. Svoji firmu, jsem byla pod velkým dohledem, stahoval peníze z účtu. Minimálně na účet svýho táty, jo. Všechno, jo, totálně všechno. Tak takhle mě vokrad, vo hodně peněz. Jo, všechnen můj majetek. A až po třech letech teda. Takže ten den, já jsem tehdy chtěla odejít k těm policajtům a nechtěl mě pustit. Já jsem se ho strašně

bála a pak byl vožralej a usnul. Mi kolikrát naboural do baráku auto a todlecto jo prostě. Já jsem třeba, já jsem se bála ho někam vodvézt, protože von mě mlátil klasicky v autě, že špatně řídím, že todle to. To bylo s ním na nervy, když jsem ho měla někam vodvít. Takže to bylo hrozný prostě. Hrozný, hrozný. A jako ten, když jsem tam teda nemohla jít, tak jsem se sebrala normálně do AAA. Já jsem vždycky utíkala do AAA. Aspoň na tejden. Abych jako se toho zbavila, jo. A byla jsem u mámy vždycky.

Takže to jsem se vrátila. No a to bylo v pondělí, v úterý to se dalo ještě vydržet, jsem byla zmlácená a všechno možný a ve středu, to už byl vrchol. No a ve středu, to bylo večer, to si pomatuju jako dneska, on odněkud ráno přijel, to bylo ňák v jedenáct a chtěl najíst. A zkopal mě, řekl mi, že mám udělat úvěr, že chce koupit ňáký pozemky. A takovýhle věci. A strašně mě zmlátil prostě. No v pokoji to vypadalo. Rozbil nověj počítač všechno. No a já třeba musela hm. A ten jsem nesla tak, že já jsem musela hm, přestala jsem mluvit, já jsem začala koktat. Jsem dostala ňákej šok. Mrsknul mi po mě jídlo. Rozflákal a mrskl po mě kliku kovovou, takovoudle. Prohodil to skleněnejma dvěma. Mě to přistálo mi na noze, že jo. A říkal, že musíš odejít, že by mě musel zabít. Díky Bohu tenkrát. No a já jsem koktala, já jsem dostala nějakej šok. Strašnej šok to byl. Já nebyla schopná sednout do auta. Ale zavolala jsem kamarádce, nevěděla jsem, co mám dělat, že jo, jsem se bála, že mě fakt zabije. Von už mě vymýšlel jak mě zabít, ale von to chtěl udělat jako sebevraždu. Chtěl mě vyhodit z okna, že by to byla sebevražda. A takovýdle. Tak von tu páru měl dost velkou, no. No tak jsem se sebrala, jak jsem se klepala, jsem byla jen v minisukni jenom a tričko, žádný rukavice. Jsem měla, jsem se bála, že se vrátí no a jela jsem na EEE za tou kamarádkou. Chodila jsem hodinu a půl po EEE, hodinu a půl, než přijela ta kamarádka. Jo, teď jsem koktala, teď jsem tam potkala ňáký známí lidi. Já jsem nebyla schopná s nima mluvit. No a kamarádka přišla, řekla mi, měla bys jít k policajtům. Já jsem koktala, já jsem nemohla vůbec mluvit, jo, to byl šok, prostě. No, tak mě vodvedla k ňáké kamarádce dolů někam pod zámek, tam se to probíralo, ji, že zas její dcera ňák. Jenže, jak jsem byla v tom stavu, jsem to nemohla poslouchat, já jsem toho měla plný zuby. Prostě byly tři hodiny a já jsem se rozhodla, že půjdu k policajtům. Já jsem to šla pěšky. Tak jsem se tam dostala. Bála jsem se tam jít a oni, když jsem zazvonila dole, tak se ptali, co potřebujete. A já, že bych potřebovala s někým mluvit. A proč? Já to tady říkat nebudu. Jo prostě. A naštěstí, já jsem se dostala k ňákýmu, nevím, jestli to byl kapitán, nebo, kdo to byl, to nevím. Ale výbornej chlap, policajt. Kterej si se mnou promluvil a řek mi jaký mám možnosti, a řek mi, že už mi nic neudělá, jo. No, tak s ním jsem všechno probrala. Voni mě okamžitě. Von začal platit ten zákon vo týrání, to

si kdyžtak někam napište od roku dva tisíce pět, ehm dva tisíce šest, se s tím konečně něco začlo dělat a až teprve teď je to trochu vymakanější, jo. Jinak nic nebylo, jo. Ale ta historie je od roku dva tisíce pět. No není to vymakaný ty zákony, teda, to je hrozný. No a tenkrát mě policajti potom jako propustili. A řekli mě, abych nejela domů, abych šla k někomu spát. No a já nejsem BBB. Tak ke komu spát teda. No tak já jsem řekla, že jo, ale jak jsem šla k autu, já jsem to měla tenkrát u Billy, ňák, co je to za obchoďák jsem měla auto, tak najednou mi začal volat velitel, abych se vrátila. No a ten mi řekl, že to přebírá kriminálka na FFF. To se rozjelo už všechno. To bylo jako ten začátek a konec. Jo, ale mezitím bylo hodně věcí, no. Takže takhle vlastně v devět a čtyřiceti jsem se z toho postupně dostala. Ale neměla jsem kde spát. Nespala jsem doma ani jedinou noc. Byl vykázaný na deset dní. Několikrát mi vlezl do baráku, takže jsem tam nespala. Všude jsem vyměnila zámky, todle. Protože on měl potom vykázaní na třicet dní. Jsme pořád žádali na intervenčním centru potom na rok, jo. Jenomže rozvodem, jsem se rozvedla, tak mě napadl znova, než ho zavřeli. Takže i policajty znova. Takže já jsem doteďka na podnájmech, mám teda přítele. Jo jenomže nemám jistotu v životě. A teprve teď mě vyplatil, ale okrad mě. Takže nic moc mě nedal. Za barák, za majetek z firmy a tak. Vzal mi všechno, hotovost, peníze, všechno. No, takže a policajti mi dali do ruky papír, když mě napadal, říkal, že má nárok na majetek, já hold ne. Jo tak mi dali do ruky papír. A řekli mi, tady máte ubytovny, jděte si na ubytovnu. V rámci Vašeho zdraví a bezpečnosti. Takhle jsem se rozešla s policajtama. Po tom všem. Jo, pak byl trestně souzen, všechno. Nikdo mi nepomoh potom. Bydlení vůbec. Tady mi nabídli azyl. Ale jako, jestli jste slyšela vo těch azylech, jak to tady probíhá, tak to je tady bída. Jako bezpečný chráněný bydlení a tak to je třicet kilometrů tady vod sad' a nebo GGG. Takže jsem si nakonec našla podnám, no. Stálo mě to asi dvěstě padesát tisíc dobřejch to bydlení, jo. Na kterých jsem, no. Já jsem, jak mi ukrad ten náklad'ák a todleto, tak jsem nemohla nic dělat. Takže jsem si udělala ještě úklid, takže jsem si to z toho poplatila všechno. No a žádná sranda. No a kluk se přidal na jejich stranu. Bydlel u jeho rodičů. Barák celej rozkopanej, rozbouranej. Prostě bordel. Fotky mi zmizely. Všechno zmizelo. Jsem měla v jednom pokoji, jsem koupila nový dveře, jsem si je byla vodvézt teď, ale když už seděl. Takže on teda dostal tři roky. Jo, teď je na podmínce venku. Takže na podmínce. Jo, takže já jsem si do baráku chodila pro věci a nechtěl mě pustit. Nemohla jsem prostě nic najít. Ten můj pokoj byl stále jako zavřenej, jo, takže já jsem tam měla GPSku danou vod náklad'áku, takže jsem věděla, zda jsou v baráku nebo ne. Já jsem neměla prakticky vod prosince, co na sebe. Neměla jsem kde spát. Teďkom jsme neměli mixér, prostě nic. Nic. Žádné nádobí. Já jsem žila v hrozným podnájmu, v hrozným. Bydlela jsem na EEE, protože jsem chtěla být

blízko domova. Ne, jsem udělala takovou kravinu. No a tam jsem chytila ten ekzém pitomej, no. Tam jsem bydlela v garáži. Prostě jednání hrozný. No a teprve nějak březem duben, když von jel bourat, tak já jsem zjistila díky GPSce, že je pryč. Takže jsme se konečně dostala do baráku pro náky hadry na sebe. Jinak jsem si musela všechno koupit. Koupila jsem si to u vietnamců .Prostě všechno. Boty jsem neměla, nic. Tenkrát začal padat sníh, všechno. Já skončila na Silvestru, na Silvestru jsem skončila právě u policajtů na kriminálce. Zase, kvůli němu, ne. No a pak jsem šla, tam chodila na intervenční centrum holka, a ona byla zadlužená a já jsem to nevěděla, že má podporu. Tak mě ještě okradla o patnáct tisíc. Jsem ji tam nechala tejden bydlet. Hm čtrnáct dní. Hm. To jsem nečekala teda. Prostě hrozný. Já jsem byla taková naivní, blbec. Já jsem jí chtěla pomoci, ne. Jsem neměla. Strašný, ta holka. Bych po ní šla. Já jsem sem chodila a říkala, tak jděte k ní, se budete podílet. Jenže ona ten podnájem neplatila. Se to platilo z mých peněz. Málo peněz, pak vás stejně ještě vokradou, jsem měla deprese, já jsem byla v hrozném stavu. Chvilku jsem byla v hrozném stavu teda kvůli tomu všemu, no. To, toho mám hodně, prostě. No, nevím, když Vám budu něco vykládat, tak to jsou samý hnusný věci. Spíš jako jestli se chcete na něco zeptat, nebo bychom si mohli ještě někdy jindy sednout. Třeba se můžeme zase někdy jindy domluvit.

Jak vnímáte teďka svoji přítomnost ještě?

Nemám žádnou budoucnost. Přišla jsem o rodinu, o kluka, o všechno. Nic nečeká mě. Prostě mám prázdno v sobě. Hrozně prázdno. A prostě vrací se mi to, že přestávám jíst a dusím se pořád, budím se a chodím spát ve čtyři v pět ráno. To proto, jak jste mi volali ráno, tak já jsem byla ještě přiblblá, protože já jsem ještě spala a já jsem nevěděla, co říkám. Takže nemůžu spát. Víte, já mám v každé místnosti od té doby, co byl vykázaný, žárovky leonky, který mi svítí celou noc. Protože nesmím bejt ve tmě. Bojím se tmy. Prostě, jak jsem právě že, já to mám tak nastavený, jak jsem zůstala v tom baráku, tak jsem chodila po baráku do pěti do rána, než se začlo svítat. Protože jakmile byl den, já jsem se cítila v bezpečí. Jakmile byla noc, tak jsme se strašně bála. Já jsem tam měla třikrát ty jednotky v tom baráku. Strašně jsem se bála. A bojím se dodnes. A to Vám pořád šrotuje v té hlavě. Nemůžete spát prostě. To mám pořád. Celou tu noc. Teď jsem jako lepší, že jsem se trochu uklidnila. Ale jako nesnáším tmu prostě. Takže já usínám k ránu prakticky. No nevím prostě, no. Že relaxovat nemůžu, protože nevydržím v klidu. Jo prostě to nejde. Takže teď jsem byla té psychndě v GGG, to je porucha příjmu potravy, ale je to tam rozdělený na depresáře a úzkostáře plus anorexie a bulimie. To je druhá skupina. Protože my jsme byli zelení a oni byli růžoví jako, jo, to bylo takhle rozdělený. Takže vlastně. A ono je tam dobře. Jako, fakt,

já jsem se z toho hlavního tam vyhrabala. Jo jako, že jsem viděla, že na ten problém nejsem sama, jo. Když chodíte sem, tak vám to moc nedá. Akorát s těma holkama, když se s nima setkám teďka jako, tak jo. Já jsem totiž jinak pořád sama no. Mám v sobě prázdno, nemám rodinu, nemám pro co žít. Prostě nemám. I když mě vyplatil, tak nemám pro co žít. Fakt ne, fakt. Už nikomu nevěřím. Nikomu, to už nebudete věřit v životě nikomu. Nevěřím nikomu. Pořád, teď jsem dostala ještě fóbiu, fóbii z lidí. Takže když jdu někdo do krámu, tak utíkám z krámu. Takže když jdem s přítelem někam nakoupit, tak já zdrhnu. Takže to je moje nakupování anebo se dívám do země a letím. Tak jdu do krámu a jdu. Prostě hrozný. A to je vod tý doby, co ho pustili taky z vězení jo, z tý basy. Protože pořád se koukám, zda někde není. Nebo tak jako. Protože, s advokátem jsme něco probírali, tak říkal, abych se opatrovala a ochraňovala hlavně. Jsem si koupila paralyzér, jenomže ten podle zákona nemůžu použít. Že je to zbraň. Hm. A když použijete, tady jsem dostala pepřák, když použijete pepřák, tak já jsem alergik, takže jde všechno na mě. Tak jsem vyřízená. Jo, takže nevím. A jako co vím, je teda, že to neberu, co je z basy. Jo, když byly ty soudy a todle všechno, takže se bojíte o život. A právě doktoři mi řekli, abych vodsud' vypadla do jinýho kraje. Jenomže já mám přítele, jenomže to je problém. Teď já jsem začala marodit, takže já jsem prakticky závislá na tom přítelovi. Jsme si udělali pěkný bytko. Bydlím u III, čtyři kilometry od III, takže takhle. No je tam toho hodně, to si chce sednout tak nák v klidu, jo a nák si popovídat. Jo třeba, já vám totiž řeknu začátek a konec jo, ale vy určitě potřebujete vědět víc.

Ne, popravdě, mě stačí co, říkáte, protože já zde zkoumám sebepojetí. A měla bych i obavy jít do větších traumatů, aby nevznikla retraumatizace.

No, mě už to nevadí, já jsem pořád v tom posttraumatu. Jo, takže, to klidně, já jsem takhle tři roky.

No právě že, máte pravděpodobně posttraumatickou stresovou poruchu, a.

No právě, že já se z toho nemůžu dostat. Jsem na tom blbě. A to i k lidem. Já se neumím normálně chovat. Protože, já jsem nervózní z lidí a prostě se bojím. Nevládám ani ten vztah s tím přítelem svým. Nic, pořád se bojíte. No a už to trvá tři roky. A oni mi řekli, že je to na roky, že se z toho nemusím dostat. A teďka hlavně moji prioritou je, abych zvládla to jídlo. Jo jako, abych mohla jíst. Já nevím, jak to na Vás působí. Víte, co. Když se tam budete potom pohybovat mezi takovejším lidma, tak na jednu stranu zjistíte, jak na jednu stranu, mě třeba děsně štválo, že mě někdo litoval, jo. To je něco strašnýho. A kamarádky, já jsem nemohla mluvit s kamarádkami, jeďda ty jsi ale chudák, jeďda, ty jsi ale dopadla a

totle to. A mě to děsně lezlo na nervy. Jo, oni se neumí o ničem jiném bavit. Jo rozumíte, a já si myslím, že litovat tyhle lidi nemusíte. My jsme si to udělali ty prakticky sami. Že jsme v tom zůstali. Jo a s tím se nedá nic dělat, to bylo a bylo. Tam jde o to, aby nebyly i další věci. Nést následky a něco dělat. Takže nevím, no. To víte, že mám strach, jo. To bylo něco, abych se dohrabala k nějakému vzteku. Já jsem byla klidovka hrozná. Já jsem to neměla v sobě. Jo, jako když jsem byla doma, já jsem byla hrozně to na nervy. A jakmile jsem se dostala ven, tak jsem se usmívala, já jsem to hodila za hlavu. Takhle jsem žila, do té doby než vypukl ten posttraumák. Jo, jsem začala koktat. A už jsem opravdu cítila, že jde o život. Jsem se dožila tenkrát, jak bylo to, jak jsem skončila na tom, na té traumačce. Jo, jsem si říkala, teďka budeš trpět. Ale já jsem to dělala pro kluka. Já jsem si říkala, mě už je to jedno, mě už nezáleží na životě. Ať je kluk, ať kluk má. Jo sedíte, když mě zabije, ale. Jo, já jsem si říkala, když mě zabije, tak je to lepší, než kdyby mě zranil nebo zmrzačil. To je podstatně horší s něčím takovým žít. Jako s nějakým postižením. Jo, no von přemýšlel, kam mě uhodit, a těch ran do hlavy, to mu radila ta jeho máma. No to víte, no. Nevím no, já je pořád přitahuju takový chlapy. Nevím, no. Minule jsem se ptala doktorky, jak je to možný. Jo, jedu teďka v pátek do GGG za tou profesorkou, jak je možný, že je přitahuju, tydle ty lidi. Jo, proč? Proč já? Prostě, nevím. A ona mi řekla, že to je, že ze mě cejtí strach. Tak strach, jo. Já nevím prostě. Jo, já teda teď mám hodnýho chlapa, ale zas má jiný věci, že jo. Ženský, takže jako. No já si prostě nevyberu, nevyberu no. Přitom je vošklivej. Vůbec hezkej není, jo. A nabalí ženský, každou druhou. Takže z toho jsem taky taková rozhozená. Jo, ale já si říkám, zda budu mít fakt normální život. Jo, nevím. Nevím no, nevím. Zda se z toho někdy vyhrabu. Teď už mám taky nákej věk. Hm. Nevím, jestli si nemám ten život udělat sama. Já než bych poslouchala někoho takovýho, jo jako, taky takový nákej případy. Jako jo voni Vám všechno o sobě neřeknou. Jo, to jsou takový věci, který se neříkaj, že jo. Jo, ale mě už je to dneska jedno. Já už jsem se naučila o tom mluvit, jo. Já jsem taky nemluvila. Jo třeba na s těma policajtky, to bylo strašný. To bylo na etapy všechno. Jo, to rok jsem chodila. A nejhorší je, že Vás vyšetřujou tak, půl roku vlastně, že Vás vyšetřujou tak, jako by, jste byla násilník vy. To je to nejstrašnější. Ale k tomu oni se k Vám jako chovají, ale měla jsem i bezvadnýho psychologa právě, tady v, kterej dělá tady to násilí. A ten nemá takovou váhu, jako psychiatricka. A ta mi volala, den před rozsudkem jeho, než ho vodsoudili, tak mi volala, abych se tam dostavila. Všechno věděla, všechno, byla chytrá, měla na to čtvrt hodiny si se mnou povídat, určila mi okamžitě diagnózu a všechno bylo jasný. Tak jsem si na ni stěžovala v GGG. Že mě poškodila ve své výpovědi. Jo, mladá holka, která o ničem nic neví. A právě, já to říkám vždycky takhle, když tam sedí doktoři a říkala jsem to před těma kapacitami tam,

protože já jsem povídala taky mezi studentama a tak, tam jich bylo asi padesát. Tam seděli na té Karlově univerzitě, jo takže, krásný sál jako mimochodem. Takže jsem říkala právě, že tohle se stalo. A prostě byla jsem na tom nejvyšším, na tom objektu, jo, takže já jsem to tam řekla na plnou hubu. Prostě, už jsem se nebála. Jo, jako, já jsem se ještě bála, ale řekla jsem, že mě poškodila, že mi dala náhou diagnózu, která tomu vůbec neodpovídá. Ona mi napsala, že mám anorexii a napsala mi, co mi to ještě napsala, že mám, jak nemůžu polykat a ještě něco. Ještě náhou kravinu. No a já nakonec já mám takovou diagnózu, abych to řekla dobře, je to jako něco, je to náhou ta konuntiva, konuntiva bolestná nebolestná. Jo, to je právě to stahování toho krku. Jo a k tomu mám ty úzkosti a deprese a tohle všechno. A diagnózu už konečně mám. A já jsem tomu nevěřila, když jsem šla do té nemocnice, do poslední chvíle jsem nevěřila tomu, že začnu jíst. Já jsem se tam nabřečela. Vyváděla. To si neumíte představit. Oni mi dávaly takový ty zklidňovačky, náhou léky, náhou kapky. Jo jenomže, já jsem dostávala křeče, tak to taky nemůžu. A jedla jsem jenom tu kašovku. Jenomže, jak jsem tam byla do toho října. To je, když jsme tam byla, tak jsem tam byla náhou vod desátýho, vod jedenáctýho srpna až do října. Takže jsme se vraceli zpátky. Takže to je prostě takový na dlouhý lokte všechno. Asi takhle no. Se museli přesvědčit, že to mám tady z toho všeho. Psycholog nevěřil, si pořád mysleli, že je to fyzická záležitost. Jsem nikdy neslyšela, že by to byla psychika. Já jsem měla psychiku vždycky dobrou. Ale to je právě vono, když si ji zabalíte, tak ta psychika nejde ven. Jo a jak se tím probíráte, jak na Vás začnou tlačit, tak jste protivná lidem a všem. To je strašný, jo. Já mám teď blbý chování, to vám řeknu na rovinu. Jak to s něma tam probírám, tak jsem to probírala náhou s ní a já si připadala, že jsem zlá jako nebo na okolí nebo co prostě. On mě najednou, já ještě dělám pinčl, jsem začala dělat po čtyřicítce, já jsem musela všeho nechat jo. Já bych to nezvládla, já jsem musela pořád makat. Jo třeba vod dvou vod rána, jsem spala půl hodinu denně, jo. A tak jsem přemejšlela, hrát na tečka v té nemocnici a najednou třes a musíte z místnosti pryč. Musíte, toho necháte. Tak já udělám scénu. Jo, že mě začíná štvát. Jo, ale je to přitom můj problém, jo. Není vohledupnej zas. Jo, takže musím postupně víc. No a mám částečnou invalidku. Oni mi víc nedaj, prostě nedaj. Na tu moji diagnózu, tu co mám já, neexistujou body. Vůbec. Aby mě z toho nechaly v klidu se nějak vyhrabat jo, tak já musím jít do nemocnice a tam marodím. Tam třeba půl roku marodím, minule jsem marodila rok, jo takže takhle pořád dokola. A kam mám jít dělat? Tečka. Protože já takhle mám tu firmu. Auto nemám, tak nemůžu podnikat s ničím, přítel má svoji firmu, jo ten mě nezaměstná jako prakticky, protože má tu svoji bývalou ještě ve firmě, že jo. Její to teda není. Jo a to jsou takhle ty protihory a já nevím, co mám dělat. Nemám pro co žít, pro koho žít. Prostě nevím, co dál. Nevím, co

v tomto věku, nic prostě. To je jako, když jste vymazaná. Takže vlastně dosnažte a konec. A nebaví mě to žít. Já Vám to řeknu na rovinu. Už mě to nebaví. Ňák ale musím. Já nejsem šťastná vůbec. Já jsem si říkala, že jak bude po tomto, že vod něj vodejdu, že to bude lepší. Em em. To jde hůř a hůř. Protože to se ta psychika tak rozděluje, tak to je prostě. To je hrozný. Předtím já jsem byla společenskéj tvor. Jo všude, kam jsem přišla, tam jsme se smáli. To bylo tak, i když jsem to měla doma. Ted' mě stahujou, že jsem pořád sama. Hrozný. To si nikdo neumí představit. A furt ted' brečím. Prostě hrozný, hrozný. A v životě jsem to lehký neměla. Já jsem byla taková bez citu. Taková, vůbec jsem nebrečela, nikdy pořádně, jo. Hrozný.

No, hlavně si najdete někoho normálního. Bacha na chlapy, fakt, bacha na ně. To nestojí za to. Já dneska radím, no ale to. Já bych z toho šla, jenže já jsem neměla pomoci. S malým dítětem a pche. A ještě v AAA. Jsme neměli, kde bydlet, nic. Tady trvalý bydliště, všechno. Tenkrát to bylo závislý na trvalém bydlišti, dneska už ne. V prostě pytli všechno. Nikdo mi nepomoh.